

ספר

המדריך להלכה

בדיני התנהגות
בין אנשים לנשים

חלק א

התנהגות בין אנשים לנשים
המבואר באבן העזר סימן כ"א

חלק ב

חומר איסור הסתכלות

חלק ג

אמירת דברים שבקדושה
נגד נשים שאינם מלובשות כראוי
[כולל בגדי נשים על פי הלכה]

חלק ד

שאלות ותשובות בעניני טכנולוגיא
האיך להשתמש למעשה בכלי הטכנולוגיא,
הן לענין שמירת עינים, שמירת הלשון ועוד

מאת

יוסף יצחק ראזענפעלד
דומ"ץ בית הוראה שבט הלוי - מאנסי נ.י.

להשיג הספר
Rabbi Y.Y. Rosenfeld
30 Ashel Lane Apt. A
Monsey, NY 10952
845.356.7934

© 2013

כל הזכויות שמורות

עיצוב כריכה ושערים
Master Design
845.323.2309

תודה וברכה

כאן המקום להזכיר טובת עין של האי ת"ח מופלג ועוסק בצרכי צבור בהרבצת תורה וחסד, עוסק באורייתא תדירא, ומחבר ספרים וכו' מוכתר במעלות ובמדות טובות

ה"ה הרב הגאון

ר' יחזקאל שפיטצער שליט"א

ראש הכולל "באר מים" מאנסי נ.י.

אשר בצלו אני חוסה, והוא אכסניא של תורה ללומדים מופלגים שעוסקים שם כבר הרבה שנים באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא בס"ד, וזכות גדול הוא לי שגם אני נמנה ב"ה בין הלומדים שם, ועזר לי הרבה בכתיבת ספר הנוכחי. ובזה אני מחזיק טובה להרה"ג הנ"ל שעבר על הלכות שבספר זה והעיר הערות חשובות, והעתקתים בפנים.

השי"ת יעזור שיזכה להמשיך בפעולותיו הכבירים במאנסי ובשיכון סקווירא לאורך ימים ושנים ויזכה לראות נחת מיוצ"ח ומתלמידיו בבריות גופא ונהורא מעליא עבג"צ בב"א.

יחזקאל רוטה

אבדק"ק קארלסבורג
בארא פארק ברוקלין נ.י. יע"א

ה

התנהגות בין אנשים לנשים

לה"ו, לסדר והיית לנו לעינים תשע"ג לפ"ק

כבר איתמחי גברא ה"ה הרה"ג המפו' יראת ה' הוא אוצרו מעוטר בכל מדה נכונה כמוהר"ר יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א דומ"ץ בעיר מאנסי יצ"ו, לחזק גררי הקדושה והטהרה ולהיות מן השומרים על משמרת הצניעות לתקן הפרצות שלא ליתן את נגף המשחית מליכנס בתוכינו רח"ל, אשר בעו"ה פשתה המספחת בכלים שונים ומשונים ה"י, וכמ"ע אינו חס על מירחא דגופא וממונא ובדין הוא שיתן שכרו משלם.

ועל של עכשיו באתי בראותי מעשי ידיו חיבור להלכה נקוב בשום התנהגות והוא מיוסד על עניני קדושה להפריד בין אנשים לנשים עם כל המסתעף, להורות לעם בני"י שדברים אלו אינן רק כחומרות וסייגים, אלא כולן יש להן שורש בהלכה ע"פ דברי חז"ל וגדולי הפוסקים ונאמרו מסיני, וע"כ בוודאי מן הראוי להפיצו בכדי לזכות את הרבים, ונכון לכל בית יהודי לקנותו שיהי' למשמרת להדריכם בדרך ישרה לכל יפלו לעומקא דתהום רבה ח"ו, וברכה נתונה לכמ"ע המחבר שליט"א שיזכה להמשיך בעבוה"ק מתוך הרחבה ונחת, וכולנו נזכה במהרה למאמר הכתוב וזרקתי עליכם מים טהורים שרוח הטומאה יעבור מן הארץ בבנין ביהמ"ק בב"א.

הכו"ח למען חיוזק קדושתן וטהרתן של ישראל

Handwritten signature and scribbles.

יוחנן סג"ל וואזנער

ראב"ד דחסידים סקווירא

ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף דחסידים סקווירא מאנטריאל

בס"ד, ערש"ק לסדר יברכך ה', אסרו חג שבועות תשע"ג לפ"ק

בשמחה גדולה האיר לפני הגליונות של הספר החשוב והנחוץ בענין הלכות התנהגות היהודי בין אנשים לנשים שחיבר מע"כ ידידי הרה"ג המפורסם מרביץ תורה והוראה כש"ת מו"ה ר' יוסף יצחק ראזנפלד שליט"א דומ"ץ בית הוראה שבמט להוי במאנסי יע"א.

ומהמעט שראיתי נוכחתי שהספר הזה נכתב יושר דברי אמת להלכה ולמעשה לידע רצון השי"ת בהתנהגות היהודי יום יום, והוא ספר נחוץ מאוד לידע מהו הלכה ומהו חומרא ומדת חסידות, וכשאינן לומדים ענינים האלו יכולים למעות ל"ע גם בדברים חמורים רח"ל.

וע"כ דבר גדול עשה המחבר בספר הזה, ויהא בעזרת השי"ת לתועלת גדול להרבות טהרה בישראל, ויזכה המחבר שליט"א להוסיף ליכות את ישראל מתוך נחת והרחבת הרעת עד שנזכה במהרה למהרתן של כל ישראל בביאת משיח צדקנו בב"א.

וע"ז באעה"ח

יוחנן סג"ל

ישראל דוד הארפענעס

רב דביהמ"ד ישראל והזמנים ודומ"ץ התאחדות הרבנים
ומח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ג"ח, שו"ת נשמת שבת ז"ח,
נשמת ישראל ב"ח, מקדש ישראל ו"ח, וס' חינוך ישראל, ושא"ס

בס"ד, י"א סיון ה'תשע"ג

איתא בשו"ע (אה"ע סי' כ"א ס"א) צריך אדם להתרחק מהנשים "מאוד מאוד",
וכ' שם הב"ח שהוא משום שנפשו של אדם מחמדתן, ועיי"ש בערוה"ש שזה נלמד
ממה שדרשו חז"ל עה"פ קדושים תהיו וגו' שכל מקום שאתה מוצא "גדר" ערוה
הוא גדר קדושה, וצוה התורה"ק לגדור בהן גדרים וסייגים הרבה, ולשון "מאוד
מאוד" מורה להתרחק "עד קצה האחרון" [כלשון הרמב"ם בהל' דיעות על מד"א
במס' אבות מאוד מאוד הוי שפל רוח, וכן פי' באפי זוטרי, וכן כתב רבינו יונה בספר
היראה וז"ל כללו של דבר כל מה שיכול להתרחק מהן ממשאן וממתנן ודיבורן
יתרחק, כי תמיד היצה"ר בוער כאש להחטיא האדם, לכן צריך האדם להיות כל
שעה יועץ תחבולות לעשות מלחמה עמו עכ"ל"ט.

על כן בואי ונחזיק טיבותא להרב הגאון חוב"ט חובר חיבורים מחוכמים, מזכה
את הרבים, עומד בגדר לגדור הפירצות ה"ה מוה"ר יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א,
מורה ודאין בעיה"ת מאנסי, אשר כבר איתמחי גברא בחיבוריו הנפלאים על הרבה
מקצועות התורה הלכה למעשה, וכבר איתמחי קמיע ספרו הנחוצן "התנהגות בין
אנשים לנשים" הכולל ד"ח (חלק ב') חומר איסור הסתכלות, חלק ג' דיני אמירת
דבר שבקדושה במקום פריצות. חלק ד' דינים הנוגעים לאינצערנע"ט). והנה ידעתי
זה הרבה שנים את האיש ואת שיחו בהתעסקותו לעמוד בפרץ של נגע הממארת
האינצערנע"ט באש להבה של קדושה, וגם בשאר מאמריו לחזק גברי הקדושה
והטהרה בתוככי אחבנ"י, וכעת הניף ידיו שנית במהדרוה חדשה מורחבת לבאר
הלכות אלו בכל פרטיה ודיקדוקיה דקדוק ההלכה והלכה ברורה, בבחינת אמור
לחכמה אחותך את, שאל יגמגם בו, כשולחן ערוך המוכן לפני האדם (שו"ע של
זמנינו).

על כן אל אחבנ"י אבקש קחו ברכה אל תוך בתיכם, שמצוה על כל אחד
לעבור על הספר הזה למען יהיה בקי בהלכות ודיני חיוב התרחקות מהנשים וחובת

שמירת העינים וקדושת המחשבה, שהם יסודי הדת בזמנינו, ובההלכות הקשורים לקאמפיוטע"ר וסעלפאונ'ס (ואינטערנעט) שבעוה"ר כבר רבים הללים הפילה כידוע ומפורסם לכל, וכל חכמי וגדולי ישראל מכל השכבות של כלל ישראל חייבו את כל יחיד לגדור גדרים בעינים אלו אכ"מ [וידוע מהחפץ חיים זי"ע שמאה"פ ולא יקרא בכ ערות דבר ושב מאחר כך הוא הקללה היותר גדולה לכלל ישראל, ובכל הספיקות צריכים לילך לחומרא, כל שכן בהוראות שצריכים להחמיר עד קצה האחרון].

והברכה אחת להמחבר שליט"א שיזכה עוד רבות בשנים להפיץ מעיינות חוצה, ולגדור גדר ולעמוד בפרץ, עדי נזכה שיערה עלינו רוח מטהרה מן השמים בבחינת המקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה, עדי נזכה בקרוב להשראת השכינה, ותחזינה עינינו במהרה בשוכך לציון ברחמים בב"א.

הכו"ח למען כבוד התורה לומדיה והוגיה, ומפיצי דבריה
 ישראל דוד הארפענעס

יוסף ישראל אייזענבערגער

דומ"ץ דק"ק שיכון סקווירא יע"א

וחבר הביד"צ דחסידי סקווירא

ט

התנהגות בין אנשים לנשים

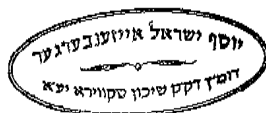
ב"ה, יום י"ב לחודש סיון שנת תשע"ג לפ"ק

שפתי רננת אהלל פי בראותי חיבורו החשוב של ידידי הרה"ג המפורסם מוהר"ר יוסף יצחק ראזענפעלד שליט"א דיין ומו"צ במונסי יצ"ו שעמד להו"ל ספר "התנהגות בין אנשים לנשים" לאסוף לפונדק אחד כל הדינים שיש בזה נחיצות גדולה כי יש חסרון ידיעה בעניינים אלו ובפרט בעולם המסחר ומשא ומתן שאין מבחינים בין דין לחומרא ודברים הרבה נדמו כהיתר ולכן רבה הצורך ללקטם בקוצר אמרים הלכה למעשה למנוע מכשול לידע את המעשה אשר יעשון.

גם הוסיף חוליא נכבד בעריכת פרק שלם לברר מה שנוגע לדינא בחומר כלי הטכנולוגיא שכבר נודע לרבים גודל הסכנה בזה, אמנם מהנחוץ לדעת שכל זה קשורים באיסורי תורה חמורים.

ואשר ע"כ דבר טוב עשה בעמיו להוסיף חוליא בשרשרת ספריו החשובים שכבר הוציא לאור ונתקבלו בהערצה בקרב ישראל, ומפי עליון יתברך שיזכה לברך על המוגמר להפיק זממו הטוב ויזכה להרביץ תורה והוראה בהרחבת הדעת ומנוחת הנפש ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים עד שיערה עלינו רוח טהרה ממרום במהרה וע"ז באעה"ח פק"ק שיכון סקווירא יע"א

יוסף ישראל אייזענבערגער

משה מרדכי קארפ

רב שכונה גבעת צפונית קרית ספר
מח"ס הלי' חג בחג, הלי' שבת בשבת, משמרת מועד

יום ד' ואתחנן י"ג מנ"א תשע"ב

בס"ד

הן ידידי הרב הגאון המופלא ומוכתר בכל מדה נכונה אשר יראת ה' היא אוצרו, מוה"ר רבי יוסף יצחק רויזנפלד שליט"א דומ"ץ בכר"צ שבט הלוי בעיה"ת מאנסי יע"א, מוועד הרבנים של וועד הצניעות, הולך מחיל אל חיל וממשיך בספריו הנפלאים למען זיכוי הרבים, בחיבורים הנוגעים למעשה ובדברים הצריכין חיזוק, ועמל ויגע כדי מידתו שיהא הכל בדקדוק ההלכה ושמירתם לידע את האסור והמותר בדברים חמורים אלו שהם היסוד הצריך למהרת הבית היהודי, ואשרי לו שזכה לחבר חיבור נפלא דבר דבור על אופניו, למען ירוץ כל הקורא בו, וידע את המכשולים החמורים העומדים לפניו שלא ליפול בכאר שחת, ובוראי אשר זה יהי לתועלת גדולה לכלל ישראל ובשמירת הדברים והחיזוק בענינים אלו.

והגני לברך את הרהמ"ח שליט"א שימשיך לזכות את הרבים בחיבורים נפלאים וחשובים כאלו, וזכות הרבים יעמוד לו ולכל הנלוים אלו להגדיל תורה ולהאדירה.

הכו"ח למען התורה ועמליה ומקיימיה

משה מרדכי קארפ

יחזקאל שפיטצער

ראש הכולל "באר מים" - מאנסי

יא

התנהגות בין אנשים לנשים

מוצש"ק לס' ואיש את קדשיו שנת תשע"ג לפ"ק

הנני זכיתי עוד הפעם להיות מחובר למהור בדברים שבכתב, המרבים מהרה בישראל, כאשר נתבקשתי מהאי גברא רבה, המפורסם בקרב עם ישראל, כש"ת הגה"מ הרב יוסף יצחק רוזנפעלד שליט"א דומ"ץ בעיר מאנסי.

והנה הוסיף הרב הנ"ל לסייע להבא למהר, לכאר כל חמיר"א בדברים התלויים בשערה, ומרוחב ידיעתו בענינים הללו, גילה לנו את הדרך אשר ילכו בה, ברוך שהגיענו לסייע להרב הנ"ל, ומוכמחני שספרא הדין יתרבה לבני תורה, הן אמת שכבר נדפס באחרונה ספרים בנושאים הטכנולוגיא, אלא הספר הלז הוא בבחינת הוא היה אומר, שהמחבר הנ"ל כבר ידוע שהיא מהיחידו סגולה, וממשתתפי פעולה, לכל דבר שבקדושה, ואסיים בידידות ובאהבה רבה שיוכה הרב הנ"ל ללקט הנפזרים בזכות המצוה הגדולה.

יהי חלקו לתועלת אמת,
יחזקאל שפיטצער ראש הכולל "באר מים" מאנסי

ג.ב. בענין קדושתן של ישראל, שמעתי מאאמו"ר הגה"צ שליט"א, שהוא תלמיד מובהק לרבן של ישראל הגה"מ מהר"י שטייף וצוק"ל שאמר דרשה לחזק בענין הנ"ל, ובתוך הדברים אמר ענין גדול מאוד, דאני יודע סוד הגאולה, ואומרים אותו בתפלה כל יום בבוקר, גואלנו ה' צבאות שמו - ובמה תלוין היא בקדוש ישרא' אם כלל ישרא' יהי' נוהגין בקדושה אז יהי' הזמן של הגאולה, בב"א.

פנחס וויעדער

בלאאמו"ר הגה"צ ר' אהרן זצלה"ה
אבדק"ק לינו יצ"ו

בס"ד, אור ליום ב' לס' בהעלותך את "הנרות" תשע"ג לפ"ק

אחדשה"ט באהבה רבה כראוי וכנכון אל כבוד מעלת גיסי הרב ר' יוסף יצחק
ראזענפעלד שליט"א

כמעשהו בראשונים נתכבדתי ברוב ענוותנותו לשום עין על ספרו הקדוש
שמדבר בעיני קדושתן של ישראל ובוה תלוי כל היסוד של ישראל.

אחזיקנא מיבותא ואיישר חיליה שעוסק בבנין העולם ביסודי הדת דבר דבור על
אופניו בלשון קל וצח, לזכות את בני ישראל למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי,
והייתם קדושים.

ידוע מהנוע"א זי"ע ועב"י דע"י לימוד וזכירת המצוות, יש שמירה דלעילא שלא
יכשלו ח"ו וכן איתא מהחפץ חיים זי"ע בעניני לשון הרע ודברים האסורים, ועל כן
טוב עשה המחבר הספר התנהגות בעניני הצניעות והדינים שצריכין לידע ממש
בכל יום ובכל עת, ומי שבאמת רוצה להתגבר שיקיים כל ההלכות ולהיות נשמר
בשמירה דלעילא ולא יכשל ח"ו עשה המחבר עצה טוב שישנן ההלכות בכל יום
בלשון קל וצח, והסגולה הנ"ל בדוק ומנוסה לכל.

השית"ת יהי' בעזרך ותצליח בכל אשר תעשה, ואוהבי קדושה שיתן תמיכה
להולאו"ר ברוך יהי', ויתברכו בברכה משולשת בתורה בני חיי ומוזני רויחא.

אוסק אהרן
פנחס וויעדער
ק"א אאמו"ר הגה"צ ר' אהרן זצלה"ה

שאלו שמחה פרידמאן

רב דקהל שמן למנחה לעיקוואד יצ"ו
וראה"כ "אור למנחה" דקאלוב

יג

התנהגות בין אנשים לנשים

י"א אלול תשע"ב, פה ברוקהיל לעיקוואד

ברכה והצלחה למע"כ האי גברא רבא מאוד ידידי מוהר"ר יוסף יצחק ראזנפעלד
דומ"ץ בעיר מאנסי יע"א.

מה מאוד חשוב עבודתו הקדושה בהו"ל ספר על עניני זהירות דיני והנהגות
התרחקות מן העריות וכדומה שבעוה"ר צריכין חיזוק עצום בזמינינו על ענינים אלו,
והרכה נסיונות באים מפני שאין יודעין היטב פרטי הלכות וחושבים כאילו הוא
מילתא דחסידות ועוד תירוצים, ע"כ יפה עשה שמסדר הענינים דיבור דיבור על
אופניו וע"י פורסום הלכות יגרום שאנשים יתעוררו עוד לשאלו פרטים פרטים וכמו
שאמור חז"ל וכו', ובודאי שרבים יהנו לאור תורתו שכבר איתמחי גברא ואיתמחי
קמיע בספריו החשובים.

וטוב לכל איש ישראל שיקחו ברכה אל תוך ביתם להכיר הדק היטב הזהירות
שצריכין ע"ז ועצות האידך לעשותם, ובזכות פעולות בעניני קדושה נוכח להיות
קדושים לה' ולכתיבה וחתימה טובה לכתוב בספרן של צדיקים גמורים ולילך
במהרה קוממיות לארצינו, והמחבר שליט"א יעמוד לו זכות הרבים לכל מילי.

(שאלו אמתן יקוץ ונתנונו זואמרו' אלוז אמתו פרידמאן)

* הערות מוהר"ג שליט"א נמצא מאחורי הדף.

הערות מידידי הרה"ג ר' שאול שמחה פרידמאן שליט"א, רב דקהל שמן למנחה לעיקוואד יצ"ו וראה"כ "אור למנחה" דקאלוב.

מה שכ' בדף נ' אסורה למזוג כוס לאיש, ולמטה כתוב הערות מהפוסקים, באמת דין זה יש אריכות בפוסקים הרבה אבל אין הדבר מצוי' כל כך אלא באופנים שאין בהם איסור לדעת הרבה פוסקים, ע"כ יש לכתוב דין זה באופן שיהי' ברור היטב למעשה לדעת אשר יעשון.

הערוך השלחן כתוב דאין בזה איסור אם האשה עושה כן לשירות, ע"כ (1 בעראפלאן 2) וגם הסעקריטערי והאטעל וכדומה אין בזה איסור (ואה"ע דאם עושה האשה ביותר חשיבות ממה שצריך מצד השירות יש לאסור).

בדף נ"א מביא יש אוסרין גם בישיבה אחורי אשה, דעת הרבה פוסקים להתיר, ופשיטא דאם אפשר בקל צריך למנוע מלישב כן וכן הוא פשטות דברי הפוסקים ממה שעיקר הטעם האיסור הוא מפני דמכיר בתנועתה בהילוכה, אלא שהיות יש גם טעם גנאי כמבואר וע"כ יש לאסור, ואין ענין לישוב אחורי שוה לדין עמידה אחורי ואין לכוללם ביחד וכן דעת אאמו"ר רבי משה ביק זי"ע דמותר.

בדף הנ"ל כ' לאסור בבית איני יודע מש"כ בס' תורה לשמה, אמנם נראה דאחורי אשתו האיסור בודאי מפני גנאי, ואין זה שייך רק בפרהסי' ומה שהביא רא"י מגמ' תענית יש לומר דהאיסור מפני דהיה בפני אנשים.

תוכן הענינים

הקדמה..... יט

חלק א: התנהגות בין אנשים לנשים

- פרק א: איסור נגיעה..... כט
- פרק ב: נתינת יד לאשה..... לא
- פרק ג: מסירת חפץ מיד ליד..... לד
- פרק ד: להריח בשמים שעליה..... לז
- פרק ה: שאילת שלום..... לח
- פרק ו: לשבח אותה או מעשיה..... מב
- פרק ז: שיחה לשם תאוה..... מג
- פרק ח: שחוק..... מז
- פרק ט: קריצת עינים ורמיזת ידים..... מח
- פרק י: ישיבה בשלחן אחד..... מט
- פרק יא: השתמשות בנשים..... נ
- פרק יב: אחורי אשה..... נא
- פרק יג: קריאה בשם..... נג
- פרק יד: מתנה..... נד
- פרק טו: הסתכלות..... נה

חלק ב: חומר איסור הסתכלות

- חומר איסור הסתכלות..... נט
- אינו מילי דחסידות רק איסור דאורייתא / אפילו בלא הרהור / איסור הרהור /
 גדר האיסור / המראה נשאר בזכרונו / המראה נחקק בעינים / אף על תכשיטין /
 גודל היצר שיש בזה /

זהירות לנשים.....סב

הסתכלות / לבישת בגדים המושכים הלב / בגדים פרוצים / אמירת דברים
שבקדושה נגד זה / עונשה כעונשו

שכרו של השומר עיניו.....סד

בעולם הבא / בעולם הזה / מסייעין ומקדשין אותו / אריכות ימים / השגחה
עליונה עליו / גדול יותר ממתגבר במעשה / זוכה לעצמו וכל הדורות / שמירת
המחשבה שמירה מצרות / מחילת עוונות / נעשה עת רצון לקבלת תפילה / גם
הנאה זה ישתלם לו / זוכה לסייעתא דשמיא נפלאה / זוכה למדריגה גדולה /
התגברות אחד כפרות הרבה / כל רגע מצוה נוסף / מה הקב"ה אומר עליו

עונשה.....סט

יעניש עצמו ואז לא יכשל / בעולם הבא / בגיהנם / בעולם הזה / בשני עולמות
/ אומות העולם / מחסור פרנסתו / מביא הסטרא אחרא על עצמו / עונש בניס
על הסתכלות / על ראיית בגדיה / ושערה / אשה שפרוצה בבגדיה / אף על כל
כבודה / משל להמחיש הדבר / כל הרהור פוגם / בשעת פטירתו / משחית לו
ולזרעו / עינים של המלאך המות

מדברי רבותה"ק.....עה

עון פלילי הוא / אל תהי חכם / אשר יצר את האדם בצלמו / הנזהר כמוסר נפשו

סיפור.....עז

טוב מראה עינים ממהלך נפש [קהלת ו' ט'] / עשרת הדברות

זהירות בתמונות תועבות.....עט

מדברי גדולי זמנינו שליט"א.....פא

נסיון הדור / עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב

מעשה אחד מני אלף.....פב

לבוש הנשים / איש ואשתו / בעת מסחר / תהא כהנת כפונדקית / כאן המקום
להוסיף תמצית אזהרות ששייכים במקום עבודה, חוץ מכל הדברים הנוגעים
לאיסור הסתכלות / תבלין התורה / יש לו תקוה / הלואי שתהא יציאתו כביאתו

**חלק ג: אמירת דברים שבקדושה נגד נשים שאינם מלובשות כראוי
[כולל בגדי נשים על פי הלכה]**

פרק א: איסורו.....פט

פרק ב: טפח מגולה באשה.....פצ

פרק ג: גדרי מקומות המגולים והמכוסים..... צד

שוק..... צד

גרביים שאינן שקופות / משהו למעלה מהברכים

זרוע..... צו

צואר..... צח

בגד דק..... ק

פריצות..... ק

בגד פנימי / בגדים צרים / לישב רגל ע"ג רגל / בגדים בצבעונים שונים או רועשים / פזמקאות כמו צבע הגוף / אורך חלק העליון של הבגד / מאמרים מהאדמו"ר מסקולען שליט"א על ענינים הנ"ל

תמונה או טלביז'..... קב

פרק ד: שערות..... קג

פרק ה: פאה נכרית [שייטע"ל]..... קד

פרק ו: קול זמר של אשה..... קה

פרק ז: בדרך וברחוב..... קז

חלק ד: שאלות ותשובות בעניני טכנולוגיא - האיך להשתמש למעשה בכלי הטכנולוגיא, הן לענין שמירת עינים, שמירת הלשון ועוד

פתיחה..... קיא

פרק א: איסורים שיכולים לעבור : ע"י השתמשות באינטערנעט..... קיג

א. איסור הסתכלות בנשים / ב. איסור הרהור עבירה / ג. קריאת דברי חשק / ד. ניבול פה / ה. להביא עצמו לידי נסיון / ו. להשהות בבית דבר אסור / ז. מינות

פרק ב: השתמשות בטכנולוגיא על פי הלכה..... קטז

שאלה א': האם מותרין להשתמש באינטערנעט לצורך פרנסה.

שאלה ב': האם מותרין להשתמש בקומפיוטער לבד בלי אינטערנעט לצורך פרנסה.

שאלה ג': האם נשים ג"כ אסורין להסתכל על פריצות.

שאלה ד': אותן שמוכרחין באמת להשתמש עם אינטערנעט ע"י הקומפיוטער או ע"י טעלעפאן, האם מותרין להשתמש בלי פילטע"ר.

שאלה ה': איזה מין פילטער צריכין להניח.

שאלה ו': מה יעשו אם צריכין להגיע כ"פ להרבה סייט'ס, כגון שצריך לעשות חיפוש (search) וכדו' ולא סגי בוויי"ט ליס"ט.

שאלה ז': האם מותר להשתמש בוועב-סייט'ס כמו YouTube או Facebook לצורך פרנסה.

שאלה ח': היות ששישיבה נע"ט j-net עולים ביוקר יותר מפילטער'ס אחרים, שאחרים הם או בחנם, או אינם ביוקר כ"כ, האם מחוייבין להשתמש רק ב-j-net או yeshiva net.

שאלה ט': מי צריך רק אי-מעיל e-mail מה יעשה.

שאלה י': האם מותרין להשתמש עם סעלפאן שיכולין לחבר לאינטרנט.

שאלה י"א: האם מותרין להשתמש עם text messaging?

שאלה י"ב - ווידיא: ישנם הרבה פעמים שבנ"א שואלין (שאלה מצוי') היות שבבית חותנם אין מקפידין על איסור הווידיא שנאסר ע"י כל גדולי הדור שליט"א. וכשהנכדים באים לבית זקנים מראין להם ווידיא'ס קודם כשרים (ואח"כ ...) וא' מהמשפחה רוצה לקיים מה שאסרו הרבנים שליט"א, ואינו רוצה שבניו או בנותיו יסתכלו בווידיא, מה יעשה, שאינו רוצה לעשות מחלוקת.

פרק ג: שמירת הלשון על פי הלכה בנוגע לכלי הטכנולוגיא..... קכג

בית מסחר / ילדים / בעיבי"י סיטע"ר / שידוך / בתולה / בחור / מלמד / חברים / פילטע"ר טוב / כללים בדיני שמירת הלשון

הקדמה

כי לי בני ישראל עבדים

הוציאנו ממצרים על מנת כן: אנו אומרים בכל יום כמה פעמים בקריאת שמע, והיה לכם לציצית וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם, אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם, ופרש"י על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזירותי.

בלא זה הוה היפך רצונו: ועוד הפעם כ' אני ד' אלקיכם שעל כרחכם אני מלככם כמ"ש אם לא ביד חזקה אמלוך עליכם, פי' שעיקר הסיבה שהקב"ה הוציא אותנו ממצרים היה כדי שנהיה קדושים, ואם אין מקדשין עצמן אז לא ה' רצון ה' להוציא אותנו, ונמצא שמי שאינו נזהר לקדש עצמו הרי זה ממש היפך כוונה ורצון ד'.

אנו זוכרין זאת בכל יום: אנו מזכירין בשש זכירות למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ולולא זה שהוציאנו, היינו עוד עכשו במצרים עבדים לפרעה, כמ"ש בהגדה ואלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעובדים היינו לפרעה במצרים, והקב"ה הוציא אותנו משם כדי שנהיה עבדים לו.

ובכל מעשינו: ובאוהחה"ק שם בפ' ציצית פי' על וזכרתם את כל מצות ד' ועשיתם אותם, שיתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם, במלבושם, בדיבורים, ובכל מעשיהם, רק כעבד שאימת רבו עליו, ולעמוד בשעה שהדון מצוה לעמוד, ולעשות כל מלאכות אשר צוה ד' לעשות. ואמר ולא תתורו וכו' פ' לצד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצה וחושקת בו, ומצות המלך היא ציווי עשות היפל הרצון הטבעי, ושנוא הערך המורגש, ומן הנמנע שיעמוד בדבר, אלא כשידע שהוא עבד ד'.

עבדי אנו מבטן: וכ"כ באוהחה"ק פ' בהר עה"פ כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ד' אלקיכם. למה כפל, לי עבדים, עבדי הם. ונראה כי יכוין לומר עז"ה כי לי בני ישראל

עבדים מעיקרם קדושים מבטן ומהריון בשורש נפשותם, הגם שלא הי' מוציאם ממצרים. וכל זה למה שממנו מאליו [פי' כמו עבד יליד בית אצל אדוניו שנולד שם הרי הוא של אדוניו (אור בהיר)], אבל מה שמהם "לחייבם" להחזיק את עצמו לעבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מאמ"צ, שהוא טעם מוכרח להם ומחייב להתייחס להם שם עבדות עכ"ל, וגם שם כ' בפ' לא תעבוד בו עבודת עבד, כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד.

גם בעבודה יכולין להיות דבוק בד'

יש לנו לעסוק בסחורה: במס' ברכות (לה:): קאמר הגמרא לפי שנאמר (יהושע א) לא ימוש ספר התורה זה מפיק, יכול דברים ככתבו, ת"ל ואספת דגנך הנהג בהם מנהג דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל, אמר אב"י הרבה עשו כר' ישמעאל ועלתה בידן.

וגם אז יכולין להיות דבוק בד': וכת"ב וברכת"ך בכל אשר תעשה, שזהו רצון השי"ת, שיכולין להיות גם בעבודה ומסחר דבוק בד' כל היום, ומחויבין להיות דבוק, שלא יהא לבך חלוק על המקום, שזהו רצון השי"ת להיותנו עבדים לו, וגם שנעבוד בעולם הזה בדרך ארץ, כעיני עבדים אל יד אדוניהם כן עינינו אל ד' אלקינו.

אפילו בעל מלאכה פחותה: וכ' במסילת ישרים סוף פ' כ"ו וכבר יכול להיות חסיד גמור איש שמפני דרכו הוא בעל מלאכה פחותה, כמו מי אשר לא יפסוק מפיו הלמוד, וכ' (משלי טז, ב) כל פעל ד' למענהו, ואומר (שם, ו) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך.

וכוונת המלאכה בעצמו צריך להיות לשם שמים: בשו"ע או"ח בס' רל"א כ' שכל כוונותיו יהיו לשם שמים, שבכל דבר יכוין לשם שמים לעבודת הבורא יתברך, בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחותיך. ומי שנוהג כן עובד את בוראו תמיד עכ"ל המחבר. וכ' במ"ב סק"ח שם, וכן בעניני משא ומתן צריך שתהי' כוונתו לשם מצוה, דהיינו שיהי' לו במה להתפרנס כדי שלא יבוא לידי גזל, ויפרנס בני ביתו [ושלא יצטרך לבריות], ויוכל לשלם שכר לימוד לילדים שלו, שיהי' להם חינוך טוב, ויכול להרבות בצדקה וגמ"ח.

ואף יאמרנו בפה מלא: וכ"כ בספר זאת זכרון מהחווה מלובלין זצוק"ל (בפרשת משפטים) עה"פ ראשית ביכורי וכו', בזה"ל: כשנוסע לסחורה יאמר

בפה מלא הריני נוסע לסחורה להיות לי ממון לכבוד השי"ת לשלם שכר לימוד בני, להיות בני תלמידי חכמים עוסקים בתורה ובמצות לשם שמים, וכן להשיא בנותי לת"ח, ולכבד את השבת, וליתן צדקה ומעשר וכיו"ב, ובזה מקשר עסקיו בו ית', והגם שבא אח"כ הנאות גשמיות, זה רק במחשבה והעיקר היה במחשבה ודיבור, וכן הכל הולך אחר המתחיל, ויש לו עי"ז עזר וסיוע להיות כוונתו לשמים, ושלא תבטל אותו הנהגות מדביקותו ית' עכ"ל.

כוונה לבעל הבית: ולבעל הבית, להמציא מלאכה לעניי ישראל שישתכרו להחיות נפשם שהוא מעולה שבצדקה (יו"ד סי' רנ"ג), ומקיים מ"ע והחזקת בו. וחוף מאונאה וגזל וכו' יש עוד הרבה מ"ע ול"ת, לקיים בשעת עבודה ומסחר.

כיון שאנו בנים יש לנו עזר מהשי"ת: ובקדושת לוי על הזכירות, (זכירת יצ"מ) כ' דביצ"מ הראה לנו ד' שאנו חביבים עליו כבנים, ומפרש הפ' הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל ד' אלקינו עד שיחננו, עד אז אנו בחינת עבדים, אבל כשחונן אותנו מצד כשרון מעשינו אנו מוצאים חן בעיני ד', אז אנו נקראים בנים, וכשאנו נקראים בנים, בזה יוכל כל הטובות, כי אב משתוקק תמיד להשפיע כל הטובות לבנו.

בלא השי"ת אי אפשר לעשות אפילו תנועה קטנה: ובלי העזר מהשי"ת לא היינו יכולים לעשות שום תנועה, וא"כ צריכין לראות להתנהג כל היום כמה שהוא רצון השי"ת ולא יעבור, ויש הרבה דברים שאין העולם יודעין, וסיבת הדבר הוא מפני שאין לומדין, ולא עם הארץ חסיד, סי' כ"א באבן העזר, אילו הי' באו"ח היו יודעין אותו יותר.

גודל תפילת מנחה של איש טרוד: ובס' מגן אברהם (מהמגיד מטרסק זצ"ל) פ' בלק כ' על ויגר מואב מפני העם, בשם הבעש"ט זצוקללה"ה, שהאיש המוטריד בעסקיו כל היום, ובעת שמגיע זמן מנחה עולה על זכרונו שהגיע זמן תפילה, ורץ להתפלל מנחה, חשוב ויקר מאד לפני הבוב"ה ובוקעת רקיעים. ולכן יראו בלק ומואב גם מאנשים האלו, כי רב כחם מאוד.

וכן הוא כשעומד בנסיון: וכן בהזדמן לפני ראי' או הרהור או נסיון אחר, ומתאפק ועושה מה שצוה הקב"ה, הוא חשוב מאד לפי הקב"ה.

סגולה לשמירה: ואיתא בצעטיל קטן עצות על זה, בראי' אסורה לומר הפסוק בתורה לא תתורו וכו', ובהרהור עבירה לומר ונשמרת מכל דבר רע וכו', ולא יטמא שכלו שכל העליון ח"ו. וגם בס' זכרון זאת דף קכ"ה מרבי מלובלין זצ"ל על מ"ש בפ' בלק ויקח רמח בידו, כי "רמח" רומז על רמ"ח תיבות שבק"ש, כי זה סגולה להרהורים. ע"כ קרא פנחס ק"ש קודם שנכנס להם שלא יבוא לו הרהור מהם.

העוסקים במלאכה גם הם בשורש הקדושה: ובאוהחה"ק פ' בלק (כ"ד ו') עה"פ כנחלים נטיו, כ' דמרומו בפסוק זה ד' כתות מבני ישראל. א) צדיקים המלמדים תורה ומצות לבני ישראל, ע"י שמסבבים ממקום למקום. ב) ת"ח העוסקים בתורה ובהוראה. ג) כת הלומדים לעצמם תורה לשמה. ד) כת המחזקים ידי הלומדים ויוצאים למלאכתם למצוא טרף אדם. והכוונה בכל המאמר לומר שכל ישראל עומדים בשורש הקדושה זאת התורה, ואפי' העוסקים בעניני עוה"ז עכ"ל.

היוצא למלאכה יחזיק עצמו במדריגתו הקודם: ולכן אברך צעיר לאחר שיצא מהכולל לעבוד, או בתולה שיצאה מבית החינוך, אל יפלו ברוחם שהם פועלים, ויחשבו שאין זה לפי כבודם לעבוד משה ומתן במדריגה פחותה, ומחשבות כאילו יביא אותם ליאוש רח"ל שזה קשה מהכל, רק יחזיקו עצמן במדריגה שהיו בכולל ובבית החינוך לבנות, שגם בעבודה יכולין לעבוד הקב"ה ולהחזיק ביראת ד'. ולכתחילה יחפשו מקום שאין שם אנשים ונשים ביחד, אבל גם אם לא מצאו, צריכין לדעת שיש הלכות האיך להתנהג שם עפ"י התורה.

נחיצות לימוד ההלכות

לימוד ההלכות בעיון: ראיתי בספר הנק' בדרך קדושת החיים פ"ט כ' בשם אגרת המוסר מאור ישראל מסלנט ז"ל, דהעיקר בשימוש רפואות התורה לתחלואי היצר הוא, ללמוד בעוז ובעיון עמוק היטב דיני העבירה עצמה, ההלכה עם כל סעיפיה, לבד התבוננות היראה והמוסר מאגדות ומדרשי חז"ל וספרי מוסר השייכים לזה, הוא לימוד ההלכות השייכות לזה בעיון, ובפרט ע"מ לעשות, זאת תתן פרי' לאט לאט לתת עוז בנפש להשמר מעט משאול תחתית, "לכה"פ מלעשות את העבירה בבחינת להכעיס", עד אשר תוכל תת כח ע"י עסק רב בהלכות השייכות להעבירות,

הרגילות לקנות טבע אחר, לבלי יעלה על לב לעבור עליהם גם אם יכבד הדבר.

בלא זה לא מצא העיקר: וכ' מרן החזו"א בס' אמונה ובטחון פ"ג ס"ט בשם רי"ס ז"ל, הנה מבואר בדבריו זו כי בהשתדלות כללית בקניני היראה, לא מצא עדיין את העיקר אם לא למד ולא עמל בעיון ההלכה.

לזה אספנו ההלכות: הן על כל אלה ראינו לנחוץ לאסוף הלכות ודינים לפנדק אחד, ולסדרם בקונטרס מדינים המדברים בין אנשים לנשים עפ"י התורה, בפרט במקומות עבודה בחנות באפיסע'ס, מה מותר עפ"י הלכה ומה אסור, כמ"ש בא"ע סי' כ' וכ"א וכ"ב, וכדאי שכל אחד ילמוד הסימנים הללו בשו"ע, והנה יש כמה חומרות, ויתבאר בס"ד איזהו הלכה ואיזהו חומרא.

נוהג באנשים ובנשים

אשה מוזהרת כאיש: בכל דבר שהאיש מוזהר, האשה מוזהרת (ס"ח סי' תרי"ד). וכ"כ בחינוך מצוה קפ"ח על לא תקרבו, ומצוה שפ"ז, שאיסור זאת נוהגת בזכרים ונקיבות, שגם לנשים אסור להרהר אחר אנשים זולתו בבעליהן, שעליהם ראוי להם להמשך כל חפצן וחשקן, וכן יעשו בנות ישראל הכשרות, וכ"כ ברש"י על לא תקרבו בחומש (ויקרא ח.ו.) שעל שניהם הוא אומר להזהיר הנקבה כזכר לכן נאמר ל' רבים, ע"כ צריכין להזהיר אשתו ובתו שעובדין באפי"ס וכדומה.

לא יאמין בעצמו: ושום אדם איש או אשה אל יחשבו שיעמדו בנסיון אף אם לא יהיו זהירים להתרחק כראוי, כדמצינו במעשה דברוריא (ע"ז י"ז: ברש"י) דאף שהיתה אשה חשובה ונכבדה עד למאוד, עכ"ז גבר עליה היצר רח"ל.

יצערוהו בזה בשעת פטירתו: בס' קדושים תהיו דף י"א כ' בשם ס' עבודת הקדוש סי' פ"ד, דבשעת פטירתו של אדם מלאכי חבלה יראוהו כל הצורות ההם האיך התנהגו ויצערוהו.

האחריות על בעה"ב

אין לשכור פועל שאינו נזהר כדבעי: איתא בס"ח ס' תת"ר, כ' (שמות כ"ב י"ד) אם שכיר הוא בא בשכרו וסמך ל' (שם א) וכי יפתה איש בתולה,

כמו שאמר בן סירא לא את הכל תביא לבינתך (גם בברכות ס"ג ובסנהדרין ק' אל תרבה רעים) לא ישכור אדם לא פועל ולא מלמד שצופה בנשים כשא"צ לדבר עמהם, או מדבר עמהם דבר שלא לצורך. (וכע"ז כ' בס' סמוכים לעד, מבעל שבט מוסר שם).

העונש על מי שבידו למחות: במס' ע"ז איתא אשתו של ר' חנינא בן תרדיון הוציאוה להריגה, ור"ח בן תרדיון לשריפה מפני שהוגה את השם באותיותיו להתלמד, והקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, ומסיק שם ועל אשתו להריגה, דלא מיחה בו, מכאן אמרו כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה נענש עליו (עי' חת"ס פ' חקת ד"ה והנה).

עונש על הראות יופי לאנשים: ועל בתו [אחותו של ברוריא] גזרו לישב בקובה של זונות, דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי, אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה.

אם מתקלקלת מיד תעזוב המקום: אם רוח המקום גורמת את הבתולה או האשה להחליף את הבגדים לבגדים מהודרים יותר או צנועים פחות, אות הוא כי מקום עבודה זו פסול ויש לעזבו, וכך שמעתי מעשה שאשה אחת היתה עובדת באיזה מקום, ופעם התחיל איש אחד שיוצא ונכנס (הדעליווער"י מא"ן) לאמור לה דבר הלל ושבח על בגדיה וכדומה, ובמהרה נהפכה לאשה אחרת ה"י, ועל בעל הבית להדר שלא ליקח אשה לסעקרעטערי רק בכל היכולת יקח איש ואף שעולה ביוקר, כי הרבה סכנות יש באפיסעס ומכשולים שכבר נעשו, ואם לקח אשה ידע כי האחריות מוטלת עליו, ועי' סוכה כט. שבית הסיבות שגורם שנכסי בעלי בתים נמסרין למלכות הוא על שהי' סיפק בידם למחות ולא מיחו, ומי יודע אם זה אינו סיבה לפרנסות שהוחלשו.

המחשבה מזיק להילדים

מחשבה רעה של האב מזיק לכבוד הבן לאביו: בזהר יתרו (דף צ') כתב כבד את אביך לקבל לא תחמוד אשת רעך, וא"ר יצחק כבד את אביך אביך ממש, דהא מאן דחמיד אתתא ואוליד בר, ההוא בר אוקיר לאחר דלא אבויה, ואפשר י"ל רמז ע"ז, דהל' צניעות באו"ח הוא בסי' ר"מ, והל' כבוד או"א ביור"ד הוא ג"כ בסי' ר"מ זה כנגד זה.

וכן מחשבת האם מועיל בקדושת הבן: וכן במחשבת האם תלוי קדושת הבן כמ"ש באוהחה"ק ריש פ' תזריע, וכן פוגם באמונה, כמ"ש בספרים ש"לא תנאף" הוא כנגד לא יהי' לך אלהים אחרים.

הרחקה מעבירה

כל ענינים אלו הם תועבת השם: כ' בחינוך (מצוה קפ"ח), על לא תעשו מכל התועבות (סוף פ' אמור) שקאי על קריבה לעריות, שיכלול כל ענינים אלה שהם תועבות השי"ת, כלומר שהעושה אותם ירחק מן הטובה ומסיר מעליו השגחת השי"ת, וזה פי' תיעוב השי"ת בכ"מ, לפ"מ ששמעתי.

הקב"ה שונא דברים אלו: וג"כ מ"ש בסוף הענין כי כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ואקוץ בם, הענין לומר שהמדה מגונה מאד, וכל דבר רע ומאוס ביותר יכנה הכתוב כאלו השי"ת שונא אותן, והכל על הענין שאמרנו.

אין לזוז מגדרי רבותינו: והנה הזכירו חז"ל קצת הרחקות, ובשאר יזהר כל אחד ואחד לשמור עצמו לפי מה שימצא את גופו, כי השי"ת יראה ללב, ומכל מקום לפי הדומה מכל מה שהזהירו ז"ל אין אדם רשאי לזוז ממוסרם הטוב, ואע"פ שהוא מוצא לעצמו חשוך התאוה קצת, לא יאמר כיון שאני מוצא עצמי כן מה איכפת לי אם אסתכל בנשים, כי יודע אני בעצמי שלא יתעורר יצרי בכך, שהרבה אמרו כן ונכשלו, ועל זה רמזו רז"ל באומרם כי היצר בתחלה חלש מאוד והולך ומתחזק על האדם הרבה, בתחלה דומה כחוט ואח"כ הוא כחבל, ואתה בני הזהר הרבה ע"ז מאוד, ואל יבטיחך יצרך ואם אלף ערבים יתן לך, עכ"ל.

ועל האמהות להזהר את בנותיהם בכל אלה הדברים, ואל תחשוב האם "הנני מכיר את בתי, ובוודאי לא תקלקל ואין שום חשש", כי אין אפוסטרופוס לעריות, וגם על עצמה אל תאמר כן, כמו שאנו רואין בדינה בת לאה שנענשה, כמ"ש ותמא דינה בת לאה לראות בבנות הארץ, שעברה על כל כבודה בת מלך פנימה, וכמו שחזינן בברוריא (ע"ז, דף י"ז ע"ב ברש"י). וכל שכן שלא תעשה מעשים שמגרה יצר הרע, כגון לבוא למקום עבודתה בתכשיטין נאים ובבגדים נאים ביותר, או בתמרוקי הנשים ובבשמים (פארפיו"ם) שמריח, וכן האיש יזהר בזה.

ואף בקרובי משפחה: וההרחקות שייכים ג"כ בקרובים, כגון בן אחותו

או בת אחותו, בן דודו ודודתו או בת דודו ודודתו, אשתו של אחיו או בעל של אחותה וכדומה, ובחכמ"א כלל קכ"ה ס"א כ' כל הקרוב קרוב יותר צריך להתרחק, חוץ מאב לבתו, ונכדו, והאם לבנה ונכדה. ולאחותו יש קצת קולות.

ויש בזה הרבה הלכות: וזה לשון המחבר סימן כ"א ס"א באבן העזר: צריך אדם להתרחק מהנשים מאד מאד, לפי שנפשו של אדם מחמתן על כן כתיב "מאוד מאוד" וה"ה דגם הנשים צריכות להתרחק מאנשים מאד מאד. ושם בסימנים כ' וכ"א יש הרבה דינים, ונפרטם אחת לאחת בעזהשי"ת, ויה"ר שלא נכשל בדבר הלכה.

סדר הספר:

חלק א': דיני התנהגות בין אנשים לנשים, ובחלק זה הוספנו אחר כל דין ודין, כמה וכמה דברים מחומר הענין, וממה שנוגע למעשה בענין זה, והארכנו הרבה בענין שמירת עינים, ובסוף האיך להתנהג במקום עבודה.

חלק ב': חומר איסור הסתכלות בנשים.

חלק ג': דיני אמירת דברים שבקדושה נגד נשים שאינן מלובשות כראוי.

חלק ד': בדרך שאלות ותשובות בטכנולוגיה, האיך להתנהג בקמפיוטע"ר ואינטערנע"ט בזהירות יתירה, שלא להכשל בהסכנה הנוראה הכרוכה בזה, וגם דיני שמירת הלשון בידוע מאחד שאינו נזהר בדברים אלו.

ובסוף הבאנו בארוכה מחלוקת הראשונים בדין נגיעה בערוה – וסיימנו במאמר מהחתם סופר בענין קדושת המחנה.

במהדורה החדשה הלזה הוספנו תיקונים וחידושי דינים שלא הבאנו מקודם, וגם לרבות המעשה אשר יעשון בדרך שאלה ותשובה וכפי שיוכל כל יחיד ויחיד להתנהג בטכנולוגיא על פי דעת תורה, והוראת הרבנים הגאונים שליט"א.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שלא נכשל בדבר הלכה, ובזכות זה נזכה לראות הרבה נחת מיוצאי חלצינו, ויזכו לבנות בתים נאמנים בישראל.

יוסף יצחק ראזענפעלד

חלק א

התנהגות
בין אנשים לנשים
המבואר
באבן העזר
סימן כ"א

פרק א

איסור נגיעה

מקורו: המקור לאיסור נגיעה, איתא בתו"כ פרשת אמור (ויקרא י"ח ו') איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ד', אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, אין לי אלא נדה שהיא בבל תקרב ובל תגלה, מנין לכל העריות שהן בבל תקרבו ובל תגלו, ת"ל לא תקרבו לגלות, ועוד פסוק נוסף (ויקרא י"ח) לבלתי עשות מחקות התועבות כמו הגוים.

- א. אסור מן התורה לאיש ליגע באשה, וכן אשה באיש, והרי זה ביהרג ואל יעבור באשת איש, או בפנוי גדולה שאינה טהורה, כשהוא בדרך חיבה^א.
- ב. ואף בנכרית אסור קירוב בשר^ב.
- ג. אם נוגע שלא בדרך חיבה, יש סוברים דאסור מן התורה^ג, ויש סוברים דאינו אסור אלא מדרבנן^ד, [עיין ביאורים באריכות].

א. המחבר והרמ"א ביו"ד סי' קנ"ז ס"א והאחרונים כהרמב"ם, ובאבהע"ז סי' כ' ס"א (אוצר הפוסקים סוף אות א' בסי' כ' באבהע"ז).

ב. (אוצה"פ סי' כ' אות ה') דאיכא לאו וכרת מדברי קבלה בביאת נכרית כמ"ש מלאכי ב', (סנהדרין פ"ב א') ובעל בת אל נכר יכרת ד' אם קנאין לא פגעו בו, (עי' יו"ד סי' קנ"ז ס"א ברמ"א).

ג. הבית שמואל שם ס"ק א'.

ד. ש"ך יור"ד סוף סימן קצ"ה.

- כשהולכין אל רופא עם ילד קטן וצריך לעזור להטפל בו ביחד עם הרופא, או עם אחד ממשמשי המקום [נוירס"ס] שלא יגעו בהרופא או בהנזיר"ס.
- במלון או כשאוכלין באולמי החתונה וסעודות של שמחות וישנו שמשים [וועיטער"ס] אנשים אצל נשים.
- כשפורעין מס על הדרך [טא"ל], ויש נזהרים ללבוש אז בתי יד, או שאשה שיושבת מאחוריו אצל החלון תפרע המס.

כמו אש

איתא **בספר שלום רב** [דף רע"ז]: שפעם הגיעה אשה להתברך אצל אדמו"ר אחד, ושם את ידיו באויר וברכה, לאחר הברכה תנתה האשה בפניו מדוע ברגע קודם שם ידיו על ראש המתברך ועתה לא שם ידיו על ראשה, מיד שאלה האדמו"ר איך את מדליקה נרות שבת, השיבה ששמה הידים מרחוק, נשאלה תיכף למנהגה, "**האם לא מגיע לנרות שתשימי ידך עליהם כמו שבעלך שם ידיו על ראשי הבנים בליל שבת**", השיבה האשה "**זה אש ואני מפחדת להכוות**", ובזה סיים האדמו"ר "**גם אני שם הידים מרחוק כי זה אש ואני מפחדת להכוות**".

פרק ב

נתינת יד לאשה

א. ליתן יד איש לאשה וכן אשה לאיש בדרך חיבה, אסור מן התורה.^א

ב. ואף אם אינו דרך חיבה רק לצורך מסחר גם כן אסור.^ב

• אם אשה מושטת ידה יאמר לה: אני יהודי חרדי, ואיני נותן ידי לאשה I am sorry I am an Orthodox Jew .we don't shake hands with women

• וכן אשה תאמר: איני נותן ידי לאיש we don't shake hands with men

א. והוא אביזרייהו דגילוי עריות ויהרג ואל יעבור לכולי עלמא.

ב. ואם אינו דרך חבה רק לצורך מסחר בקריינא דאיגרתא כ' בשם חזו"א דנכלל בחיבוק ונישוק ואסור מן התורה והוא ביהרג ואל יעבור שאי אפשר שלא יהנה, וכן במוע"ז ח"ד סימן שט"ו כ"כ בשם חזו"א, וכן כתב באג"מ אהע"ז ח"א סנ"ו דלמעשה קשה לסמוך ע"ז לומר דאינו דרך חבה, ובספר אז נדברו ח"ב סימן ל"ג כתב דכל נתינת יד הוא ביהרג ואל יעבור דהנאה כזו הרומז לידידות אסרה תורה ולא גרע מחיבוק ונישוק דאסור משום ידידות (עי' ס' מקור הלכה סי' י"ז).

ובספר שערים מצוינים בהלכה סי' קנ"ב ס"ק ט"ו כתב דנתינת יד במסחר הוי ידידות וריעות ואסור [דזה נכלל בכלל חיבת] ובשו"ת באר משה כ' דלא גרע מקריצת עינים דהוי קצת דרך חיבה, וע"ע בס' פרי דעה סוף סימן קצ"ה שכ' מה ששמע בשם הרב הקדוש המנוח מו"ה יעקב שמעון מזאסלב זצוקללה"ה שצוח ככרוכיא על זה שנותנין יד בשעת גמור המקח דאיסור גמור הוא.

• ויש שנותנים אז הביזנעס קארטעל שלהם לידה שלא יצטרך לנגוע ידה.

ג. אפילו על ידי הפסק בגד אסור.¹

• כשעולין ויורדין על האויט"א באסע"ס כשנוסעין ממקום למקום אע"פ שיש מחיצה המפסקות עכ"ז נדחקים גופות האנשים והנשים זה על זה בהפסק המחיצה וצריכין ליהרר בזה.

• באפי"ס כשמסתכלין על הקמפיוטע"ר, צריכין להזהר שלא יגעו זה בזה, אף ע"י הפסק בגד.

• וכן כשבא בעל מלאכה לתקן דבר צריכין ליהרר כשמראין לו מה צריכין לתקן שלא יגעו בו, אף ע"י הפסק בגד.

להיזהר

ג. ולא מיבעיא ע"י בתי יד [הענטשיך] דזה נקרא ממש ידה, אלא אפילו בלא זה אסור כמ"ש באוצר הפוסקים סימן כ' אות ד', דלפי הבנת הרמב"ן בהרמב"ם אף בהפסק בגד יש איסור מן התורה מוגמ' שבת י"ג הוא בבגדו והיא בבגדה, וכ"כ בשו"ת בית שערים או"ח סי' קצ"ד, אבל מסיק שם (בשם ס' לב שמוח על סה"מ ומגילת אסתר ושמש צדקה) דאינו אלא מדרבנן, אם הוא לשם חבה ולא לצורך, ולכן יזהרו שלא לנגוע אפי' על בגדי' ע"כ לא יעמדו בקרוב זה אצל זה, ודבר זה מצוי גם בבעל מלאכה.

ועיין בס"ח סימן תתר"ץ דלא יתקע היהודי בכף הנכרית אע"פ שהיד מעוטפת בבגד משום שייג לגילוי עריות, ובעוד יוסף חי מבעל הבן איש חי (פ' שופטים אות כ"ב) כתב דלכך כתב בנכרית, שלא תימא דמותר אם יש חשש שיתלוצצו הנכרים וכדמצינו בט"ב במנעלים שמותר ללכת ברחוב אם יש חשש שיתלוצצו הנכרים לזה אמר שעכ"ז אסור, וכדהא דאמרו ז"ל (עדות ה' ו') מוטב שיהיה שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום.

- כשרואין שיש אחד במקום העבודה שאינו נזהר מנגיעה, צריכין לעזוב המקום.

גשר קטן - אש קטן

עם גשר קטן יכולים ללכת מצד אחד להשני, [א קליינע בריק קען אריבער פירען איינעם פון איין זייט צו די אנדערע], וכן יש פתגם: באש קטן הבהרה ללהב יצאת לדלוק אש גדול ויוצרכו הרבה מים לכבות האש, [מיט א קליין שוועבעל קען מען אנצינדען א גרויסע פייער, וואסער דארף מען אסאך צו לעשען די פייער].

שנאת עכו"ם ליהודי

בשו"ת מהרי"ל החדשות סימן קכ"ג סוס"ק ב' כתב [שם מיירי שלא ליתן מזוזה לגוי רק שיאמרו שלא מהני לגוי ואסור] קבלה בידינו שלא יבוא שום שנאה ליהודי שמחזיק אמונתו ואינו נוטה ממנה כלל נגד השרים, וכן ימצא בעיניהם על כך, ומחזיקין אותנו כאמתיים, [מובא בקונטרס עת לרחק].

פרק ג

מסירת חפץ מיד ליד

מקורו: במס' ברכות ס"ג, עירובין י"ח: המרצה מעות מידו ליד אשה כדי להסתכל בה [באצבעה] אף שיש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינוקה מדינה של גיהנם [או פי' כמשה רבנו שקיבל תורה מסיני].

א. יש להזהר לכתחלה שלא למסור חפץ, איש לאשה או אשה לאיש, בפרט בדבר קטן שיכולין לבוא לנגיעה^א, אבל מן הדין מותר^ב, ובאשה שלבו גס בה הוא יותר חמור^ג.

א. וכדאיתא במסכת כלה פ"א כל הנוגע באצבע קטנה של אשה כאילו נוגע במקום העיקר, במקום מכוסה.

ב. מצינו בזה מחלוקת בפוסקים כמו"ש ברמ"א באבן העזר סי' כ"א ס"ה, וכתב דהרשב"א מקיל בלי נגיעה, ע"כ להלכה אין איסור למסור דבר מיד ליד, ועיין עוד בלבושי מרדכי א"ע סו"ס מ"ט שכתב דלאו אורח ארעא למיעבד הכי אבל עפ"י הדין אין לאסור, ובאג"מ יו"ד סימן צ' כתב דכ"ז כשאין לחוש להרהור.

ובערוה"ש סכ"א סק"ז סיים וז"ל: ומ"מ הירא את דבר ד' ירחיק נפשו מזה, אבל בשד"ח מערכת ל' כלל קמ"א אות ז' אוסר מחשש גירוי יצה"ר שיוכל לבוא להרהור, כל שכן בדבר קטן כמו מעות וכדומה, ואם האחר נותן ינמיך ידו למטה (קונטרס עת לרחק).

ג. ס' מלבושי מרדכי דף ק"ז בשם מהריק"ש.

- באוספי צדקה מבית לבית, יש לזיהר שיניחו הנדבה על איזה מקום, וכן בחניות כשנותנין עודף, וכאן המקום לקיים ולא יתבייש מן המלעיגים, כדאיתא ברמ"א או"ח סימן א' סעיף א'.
- ואף כשסומכין על ההיתר יזיהרו שלא לנגוע, דזהו בכלל נגיעה שלא לצורך דאסור עכ"פ מדרבנן, ולי"א הוא אביזרייהו דגילוי עריות אף בדרבנן.

הבהרה

עיין בספר חפץ ה' מאוהחה"ק דאע"פ שתורה מגינא ומצלא מן החטא, ה"מ אם אינו עושה דבר שמגרה יצה"ר על עצמו, ולכן אם כוונתו ליהנות מהסתכלות אסור ליתן לידה, ואם אין כוונתו ליהנות אז מותר מן הדין.

רמיזא דחכמתא

בבעל הטורים פרשת חיי שרה, על הפסוק [בראשית כ"ד מ"ז] ואשם הנזם על אפה והצמידים על ידיה באליעזר ורבקה, כתב שתיבת ואשם חסר יו"ד לומר שלא נגע בבשרה [ואפי' לא ביו"ד אצבעותיה] מחמת צניעות.

גם ידוע שהנחש השיא חוה רק לנגוע בהעץ, וכמו שאמרו ז"ל דחפה עד שנגעה בו, אמר לה כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה [ב"ר פ"ט סי' ג'], שכן דרכו של היצר הרע, מתחיל בנגיעה ואחר כך ח"ו...

סיפור

מעשה בירושלים בילד שנפל וקיבל חבטה חזקה בראשו ל"ע, והרופאים בבית החולים אמרו שמוחו הוזק ל"ע, הוריו הלכו אצלו יום יום, אבל המצב לא הוטב לדאבונם הרב, יום אחד בא איש חשוב מירושלים לאב הילד ואמר לו שחלם לו שראה "מספרים בצבע בלו"י" ואח"כ שמע כרוז מן השמים שהילד יתרפא, ואיש ההוא היה ידוע שחלומותיו אינם סתם דברים בטלים, האב עדיין לא סיפר לאשתו מהחלום, וזמן קצר אחר כך קראו הרופאים לההורים שיבואו אל הילד, כשבאו שם אמרו להם שהילד הקיץ והוא בריא לגמרי ויטלו אותו הביתה.

בדרכם הביתה סיפר האב לאשתו מהחלום של האיש ההוא, אמרה לה שהוא מבינה למה הדברים מכוונים, שהוא היתה חייטה והיתה קונה סחורה אצל אדם אחד, ופעמים שהיתה גוזרת הסחורה בעצמה, וכשלא היתה יכולה, ביקשה מהבע"ב שהוא יגזור הסחורה.

וסיפרה, שביום הקודם הלכה שם לקנות, וביקשה לגזור הסחורה עם "מספרים בצבע בלו"י" אבל לא היתה יכולה, על כן ביקשה מהבע"ב שהוא יגזור הסחורה, ועד אז היתה דרכה ליתן המספרים מידה לידו, ועתה החליטה שלא לעשות כן, רק הניחה המספרים לפניו, והתפללה שבזכות הידור בגדרי קדושה יתרפא בנה, ואף שאנשים שם לגלו עלי' לא השגיחה עליהם, ואכן רואים עתה שבזכות זה נתרפא הבן, [נשמע מאת הרב ר' אלימלך בידערמאן שליט"א].

פרק ד

להריח בשמים שעליה

א. אסור לאיש להריח בשמים שעל האשה^א, (וכן אין נכון לאיש לבשם עצמו^ב).

- האשה לא תבוא למקום עבודתה עם בשמים [פערפיו"ם] שמריח, וכן עם ספרעי על פאה נכרית שלה שמריח ריח טוב, וכן האיש לא יבוא למקום עבודה אם סך עצמו בדבר שמריח.

להריח

מדברי חז"ל

על הפסוק לא תנאף דרשו לא תהנה אף, (והובא בחרדים במצות התלויות בחטם).

א. בשו"ע אבהע"ז בסי' כ"א ס"א א' כ' המחבר שלא להריח בשמים שעלי' שיכול להביא לידי הרהור. ובס' בתים לבדים הביא בדף נ"ב מכתב מהרה"צ ר' שלום משאץ זצ"ל וז"ל: הייתי פעם אחת על שמחה והרגשתי ריח הבושם שעל הנשים, ואמרתי בקול: 'איהר ווילט זיין שיין איהר ווילט שמעקן, טוט מצוות מעשים טובים, הכנסת אורחים, געהט נאך געלט, שיקט אין די ישיבות קיין ארץ ישראל להשיב לב בחורי חמד שלומדים תוה"ק, וועט איהר שמועקן בעוה"ז ובעוה"ב, נישט מיט דעם סרחון, כי זה הוא איסור דאורייתא להריח ח"ו ריח מהנשים", עכ"ל.

ב. עי' מס' ברכות מ"ג: ששה דברים גנאי לת"ח ופי' הפוסקים דת"ח לאו דוקא, וא' מהם הוא אל יצא מבושם, ועיין מחה"ש סי' ב' ס"ק א' וסי' רצ"ו סק"ד, בפרט כשהולך בין נשים עיין במלא הרועים על הגמ' הנ"ל, ובס' הכנה דרבה דף מ"ז אות י"ג כ' דיש בזה איסור ל"ת של לא ילבש גבר, ועיין שם שכתב עוד דאיש המבשם עצמו דינו כמו צואה לענין להתפלל אצלו.

פרק ה שאלת שלום

א. אסור לאיש לשאול בשלום אשה^א, פי' לשאול אותה "מה שלומך" [וואס מאכסטו?] (או לשלוח לה דברי שלומים אפילו ע"י בעלה^ב).

ב. מותרין לשאול בשלומה על ידי בעלה^ג, פי' לשאול בעלה מה שלומה^ד, אבל על ידי אחר יש אוסרין^ה (ואפי' ע"י כתב אסור^ו).

ג. אם לא היתה בקו הבריאות מותר לכתוב או לשאול בשלומה^ז.

ד. אם שואל גם בשלום משפחתה יש מתירין^ח ועל ידי אשתו

א. בשו"ע אבהע"ז סי' כ"א ס"ו כ' המחבר אין שואלין בשלום אשה כלל.

ב. גם זה שם, ואפי' ע"י בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים.

ג. שם אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה.

ד. עיין ענין זה באריכות במהרש"א בבבא מציעא פ"ז ד"ה למדה תורה, ובערוה"ש ס"ח, ובב"ש סק"ד.

ה. כ"כ הח"מ סק"ז והב"ש ס"ק י"ג, דלא כב"ח וקצשו"ע סי' קנ"ב ס"ט שמתירין, ובשו"ת מהר"ם שיק אבהע"ז סי' נ"ג מלמד זכות על המקומוות שמקילין בזה, ועי' שו"ת באר משה ח"ד סי' קט"ז.

ו. עיין שם בחלקת מחוקק ס"ק ז', דרק לשאול ע"י הבעל בשלומה מותר ולא לשלוח לה שלום, על כן אסור "לכתוב" באיגרת "ותאמר שלום לזוגתך".

ז. ב"ש שם ס"ק י"ג.

ח. בס' בן-יהודע (קידושין ע:): כ' דאם אינו שואל בשלום האשה לבד אלא גם בשלום משפחתה מותר, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי ח"ה סוס"י ר"ז דמותר לשאול לאשה מה שלומכם והכוונה לכל המשפחה, [אבל עיין באלשיך על רות ד"ה ויקר מקרה כ' דאין שואלים בשלום אשה אפי' בכלל אנשים

גם כן מותר^ט וכן מותר לאשה ע"י בעלה.

ה. בכל מקום שמותר לכתוב או לשאול בשלומה, נהגו להחמיר שלא להזכירה בשמה^ז.

ו. יכולין לכתוב באגרת, "מזוגתי לזוגתך דרישת שלום", אפי' אם אשתו לא צוהו^ז.

ז. מותרין לומר "מזל טוב"^ז לאשה וכן מותרין לומר בוקר טוב "גוט מארגען"^ז וכן כתיבה וחתומה טובה^ז וכן מותר לנחמה

אחרים, דבועז אמר רק לקוצרים ד' עמכם, ואפשר דשם שאני, שלא היתה ממשפחתו רק אנשים זרים לאשה זרה].

ט. בשו"ת שבה"ל שם כ' דמותר לשאול אשתו בשלום אשה אחרת.

י. כ"כ הרש"ל ומובא בב"ח וטו"ז ס"ק א'.

יא. כ' בעזר מקודש שם דיש נוהגים לכתוב באגרת מזוגתי לזוגתך דרישת שלום, ואפי' אם אשתו לא צוהו דזכין לאדם שלא בפניו, כי הוא מצוה וזכות דרישת שלום לעם בני ישראל.

יב. הטעם שמותר לומר מזל טוב כיון שהוא בקשת תפלה שיהי' למזל טוב, ונוהגים להתפלל עבורן ולברכן מי שברך (שם), וה"ה ניחום אבלים שהוא ברכה ובקשת תפילה שהשי"ת ינחמה.

יג. כ"כ בערוה"ש סי' כ"א ס"ח שאין בזה קירוב הדעת ואהבה, ובשו"ת מנח"י ח"ח סי' קכ"ו רוצה לחלק שלא לומר בלשון נוכח המדבר אליה (גוט מארגען אייך), רק סתם בוקר טוב, דאז י"ל דקאי לכל ישראל ולכל המשפחה [כמו שאמר ר"ר זושא זצ"ל בכל בוקר, בוקר טוב רבש"ע, שיהיה בוקר טוב לכל ישראל, (א גוט מארגען רבש"ע א גוט מארגען אללע אידען)]. ובלקט יושר או"ח עי' ק"י כתב בשם תרומת הדשן, דלומר "טוב שבת" "טוב יו"ט" אינו בכלל שאילת שלום ומותר. אבל עיין בספר מלבושי מרדכי (דף קע"ט) דיש אוסרין לומר גוט מארגען, וכ"כ בס' שלום רב דף רנ"ב, ובס' חוט שני על צניעות סי' כ"א אות ט"ז ד"ה וכן.

יד. עי' בספר מלבושי מרדכי דף קע"ט.

ועיין בשו"ת מנח"י שם שכ' דאין לומר לאשה שלום עליכם ובס' טהרת

באבלותה, רק יזהר שלא יאמר בדרך חיבה ובקול רם כפי שמדברים ידידים ביניהם^ט, וכל שכן שאסור לו לקבל פניה כמי שנהנה ושמה בראייתה, וכן אשה לאיש^ט.

ח. ולקרובים שאין כוונתו לשם חבה וידידות, רק לשם קירבות, יש מתירין לשאול בשלומה^י.

• שלא לשאול [בין איש מאשה ובין אשה מאיש]:

How are you doing?

• שלא לשלוח פריסת שלום אפילו ע"י שליח.

• שלא לכתוב באיגרת לבעלה, ותאמר שלום לזוגתך.

להיזהר

ישראל על א"ע סי' כ"א ס"ו אות ט"ז מסתפק בזה, וכ"ז שייך גם מהאשה להאיש, עיין לקמן הערה יז לענין חתן לחמותו.

טו. וכן יש לזהר בכל מין דיבור שאינו מוכרח, שהחוש מעיד שמביא התקרבות ונכלל במ"ש החינוך שאסור.

טז. באו"ח בס' רכ"ה ס"א כ' המחבר הרואה את חבירו לאחר שלשים יום אומר שהחינוך ואחר י"ב חודש מברך מחיה המתים והוא שחביב עליו הרבה ושמה בראייתו, וכ' שם הפוסקים (ב"י) דאין חילוק בין איש לאשה, וכ' ע"ז השע"ת מובא במ"ב שם דזה דוקא ברואה אשתו, אמו, אחותו, בתו, וכ' שם בשע"צ סק"ב דבאחרת הלא אסור לאסתכלי, וגם אם במקרה נסתכל לא שייך נהנה ושמה בראייתה, וכ' שם בשע"ת דגם האשה שמברכת על האיש הוא דוקא בכה"ג.

יז. כ' עוד שם בעזר מקודש וכן בערוה"ש סכ"א סק"ח, דאב ואם וכלתו דקרובים שרי לשאול בשלומם מדרך ארץ, כגון בן לשלום אמו הנשואה לאביו חורגו, וכן אב לבתו הנשואה, וכן זייד"ע ובאב"ע, ובס' בן יהוידע (קידושין ע): כ' דאם נתארח בבית אשה כ"פ, מותר לשאול בשלומה משורת דרך ארץ ונימוס העולם שלא יהי' כפוי טובה, וכן לקרובים מותר (שם), וכן חתן לחמותו מותר לומר שלום עליכם (ספר שלום רב דף רס"ו).

- מי שעבד במקום אחד ועזב המקום ולאחר זמן פוגע באחד שעובד שם אסור לשאלו על הנשים האיך הם שם, חוץ אם א' מהם היתה חולה רח"ל.
- כשחסר במקום עבודה לאיזה זמן איש או אשה אל יקבלו פניה או פניו באופן שבולט ששמחין ונהנין מראייתה, וכן אין לשאול לאחר אי' פלונית.

מדברי רבותינו

במס' שבת דף קי"ג ע"ב ויאמר בועז למי הנערה הזאת וכי דרכו של בועז לשאול בנערה, משמע מזה שאין לשאול על נערה מי היא (שם), א"ר אלעזר דבר חכמה ראה בה שידעה דיני לקט, במתניתא תני דבר צניעות ראה בה שלקטה מיושב ולא שחה ליטלן, פירש הבעש"ט הק' דמדרך העולם שע"י שהאשה מהרהרת באיש היא מעוררת אצלו ג"כ הרהורים, ומכיון שבועז לא הרגיש שום הרהור בעצמו כשראה אותה, הבין כי הנערה הזאת מחשבותי' קשורה בחכמה ודעתה אינה קשורה בהנאת עולם הזה, וזהו דבר חכמה ראה בה ולכן שאל עליה.

בספר אמרי פנחס (קאריץ) כ' פירוש על על חטא שחטאנו לפניך בועידת זנות, ועידה מלשון ידיעה באקענטשאפט, ונכלל בזה ששאל בשלום האשה אפילו ע"י בעלה, (שם דף קכ"ז) או שמדבר עם אשה בלשון חיבה (שם).

סיפור

הגה"ק המנח"א זצ"ל שלח מכתב ניחום אבלים להרבנית של מהר"ש ענגיל ז"ל (ש.מ.ב. סי' קנ"ב סקי"ד).

פרק 1

לשבת אותה או מעשיה

א. אסור לאיש לשבת אשה, אבל לשבת מעשיה מותרין^א.

ב. לשבת ולהלל אופן עבודתה מותר^ב.

- תיזהר האשה בכל מיני התקרבות לשום איש וכן תיזהר שלא תעשה מעשים בכוונה שבזה תשא חן בעיני אדם זר.

להיזהר

מדברי חז"ל

אמרו חז"ל (עבו"ז יז): נגזר על בתו של ר' חנינא בן תרדיון לישב בקובה של זונות, והטעם אמר ר' יוחנן: שפעם אחת היתה מהלכת לפני גדולי רומי אמרו: כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו מיד דקדקה בפסיעותיה.

א. ובכלל זה הוא שלא לומר א' על השני דברי הלל ושבת (קאמפלימענט"ט), שדבר זה מביא לידי קירבה וידידות והרהור ואף שלא בפני.

ב. כ"מ בירושלמי חגיגה פ"ב הל' ב' ובמס' סוטה מ"ז ע"א ברש"י שם בר' יהושע בן פרחי' שאמר לאותו האיש כמה נאה [במעשיה] אכסניא זו, אמר ליה רבי עיניה טרוטות, א"ל רשע בכך אתה עוסק ושמת', ונשמע מזה שח"ו לא שיבת אותה רק שיבת מעשיה, (בכמה שסי"ן חסר זה המעשה מחמת הצענזור), וכ"כ בארחות חיים להרא"ש אות צ"ז אל תשבח אשה ביפיה, ובטוב מעשיה יאשרוה השומעים, ורבינו יונה כ' דאל ישבחה לפני אחרים שיחמדוה, ואם משבחין אותה תעשה עצמה כאילו אינה שומעת (קונטרס עת לרחק).

פרק ז

שיחה לשם תאווה

- א. איש ואשה אסורים לדבר ביחד סתם לשם הנאה ותאוה.^א
- ב. לשמוע סתם קול דיבורה מותר,^ב חוץ אם נהנה מזה.^א
- ג. ואף כשמדברים שלא להנאה רק לצורך עבודה וכדומה, יש להם לקצר בדיבורם בכל מה דאפשר.^ג

א. כ' בערוה"ש סי' כ"א ס"א כ' ואסור לדבר עמהן לשם תאוה, ובמל"מ ריש פ"ה מהל' יסודי התורה הביא בשם הרא"ם ראי' לזה מהמעשה במס' סנהדרין דף ע"ה, דהעלה לבו טינא מחמת שנתן עיניו באשה ואמרו חכמים ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר, וכל שם ואפי' בדיבור בעלמא ואפילו שלא בפניו, א"כ גם בטעלעפאן יש איסור לדבר אם נהנה ממנה, וכן האשה מהאיש, ומזה מביא הש"ך בס' קנ"ז סק"י ראי' להרמב"ם, דלאו דלא תקרבו הוא ביהרג ואל יעבור כיון ששם ה' דיבור לשם תאוה.

ב. בערוה"ש (ס"ח שם), דסתם דיבור לא נאסרה עם הנשים משום קול באשה ערוה.

ג. היינו שיש לה קול ערב כמ"ש בערוה"ש שם דבקול ערב שהשומע נהנה מזה אסור, ועיין עוד בבא"ח שכ' דגם לשמוע סתם דיבורים ממנה כגון דרשה, אם נהנה אסור משום קול באשה ערוה, וכן בח"א כלל ד' ס"ו כ' קול באשה ערוה דהיינו בשעה שמזמרת, אבל דיבורה לא מקרי ערוה, ואפ"ה אסור לכיון ליהנות מדיבורה, שהרי אפי' בבגד"י אסור להסתכל ליהנות, ועוד שייך הנאה כמ"ש בשו"ת אג"מ אה"ע ח"ד סי' ס' כ' דאם יש לו הנאה לדבר אלי' מפני שהיא אשה, נכלל בהלאו של לא תקרבו לגלות ערוה שהוא ביהרג ואל יעבור, וכל מה שאסור לאיש אסור לאשה ג"כ, כמ"ש החינוך, ע"כ אסור לאשה לדבר עם איש לשם הנאה.

ד. כמ"ש חז"ל במס' אבות פ"א מ"ה אל תרבה שיחה עם האשה, ועיין עוד בס' דרך פקודיך מל"ת ל"ה בחלק הדיבור כ', דיש למנוע מלשמוע אף קול פשוט של אשה שאינו של זמר שלא בעת המצטרך ובפרט בשעת ק"ש

להיזהר

- בבתי עבודה שבאים עוברים ושבים ונושא ונותן עם סחורה, וכן כשבא הבי דואר או UPS, וכדומה כל מקום שהאשה בא במגע עם אנשים.
- בספר דרך פיקודך מצוה ל"ה אות ח' כ' בדמשא ומתן כמעט א"א ליהרהר בזה, והנה בעצם לישא וליתן עם נשים הרי הוא מותר כמו שמבואר בהרבה מקומות שהיו נוהגין כן, אמנם הירא את דבר ד' יזהר עכ"פ בעת דיבורו להסתכל לצד אחר, ואז כיון שיש היכר ודאי ליכא חשש שאמרו אל תרבה שיחה "עם" האשה ולא "אל" האשה רק פנים בפנים אסור.

ותפלה וד"ת, [ודבר זה מצוי בפרט כשנוסעים על הדרך] באויט"א באסע"ס או בעראפלאין] שקול הנשים נשמע להאנשים], ועיין עוד במלכים ב' ד'-ט"ו כ' בשונמית כשאלישע דבר עמה ותעמוד בפתח, וכ' במצודות דהוסיפה להתרחק ותעמוד בפתח, בס"ח סי' קע"ח כ' משום הסתכלות פני אשה, ובשו"ת פני יהושע ח"ב סי' מ"ד כ"א ע"ג כ' דאינו אלא דרבנן, וכן במורה באצבע (מההיד"א) אות ט' כ' ואפי' בריבוי דברים אסרו הפוסקים מדינא.

[ויש לעורר שמ"ש הלבוש בא"ע סי' ס"ב בענין לומר שהשמחה במעונו, וכן מש"כ בדרך פקודיך מצוה ל"ה בחלק הדיבור אות ח' שרגילין בין הנשים, הוא לימוד זכות אבל בקביעות בחדר אחד כל יום ויום וכל היום, אף הלבוש ודרך פקודיך מודים דאינו נכון].

ואשה שרגילה לדבר עם אנשים דברים שאינם לצורך, נק' עוברת על דת יהודית ויוצאת בגט בלי כתובה, (א"ע סי' קט"ו), ובאג"מ (שם) כ' דהוא אביזרייהו דגילוי עריות כששניהם מדברים שלא לצורך זל"ז, אבל כשרק א' מדבר הוא רק דרבנן, ובזה מתרץ הסתירה, במחבר כ' דמכין אותו מכות מרדות ששומע קול ערוה ואסור לשחוק עמה, ובימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר משמע דהוא דאורייתא, וי"א דגם המחבר ס"ל דהוא מן התורה, רק דאין לוקין שהוא לאו שבכללות.

- וכן יש לזהר שלא ידברו באופן שכוללין בדיבורם הוא והיא ביחד, כגון לומר אנחנו צריכים לדבר עם פלוני או אנחנו צריכים לקנות חפץ פלוני, רק יאמרו סתמא צריכין לדבר צריכין לקנות בלי תיבת אנחנו, שהחוש מעיד על זה שגורם התקרבות, ובספר ממעינות הנצח כתב בשם ר"ר בונם מפשיסחה זצ"ל, שע"כ אמר יוסף לאשת פוטיפר וחטאתי ולא וחטאנו, אף שהיא ג"כ מצווה, שלא רצה לכלול עצמו עמה [פ' וישב].

- יש לאדם ללמד את בני ביתו שבכל עת ידברו בנחת שלא להשמיע קולם ברמה, ובפרט בעת נסיעתם על הדרך שיש שם אנשים אחרים ואז טוב לו ולהם עכ"ל, בפרט לדבר על סעלפאן ברבים שזה נגד צניעות.

מדברי רבותינו

וראוי להתבונן שבמצרים היתה רק אשה אחת שחטאה במצרי, והיא שלומית בת דברי וממנה נולד בן שקילל השם, ואמרו חז"ל למה נקראת שלומית בת דברי, שלומית- "ששואלת בשלום הכל", בת דברי- "שמדברת עם כל אדם אפי עם אנשים", וכתב שם בפנים יפות שבנות ישראל קראו לה כן לגנותה.

מדברי חז"ל ורבותינו

במס' עירובין דף נ"ג איתא, דרבי יוסי' הגלילי שאל לברוריא בתו של ר' חנינא בן תרדיון אשת ר' מאיר באיזו דרך נלך ללוד, אמרה לי' ה' לך לומר באיזה ללוד בקיצור משום אל תרבה שיחה.

בשו"ת דברי יציב א"ע סי' מ' כתב לתרץ למה אמר ר' יוסי' הגלילי כן, עפ"י מ"ש בבוועז שמקשה הגמרא [שבת ק"ג ע"ב], וכי דרכו של בוועז לשאול בנשים אלא דבר צניעות וחכמה ראה בה, ופי' הבעש"ט [מובא בספר בעל שם טוב עה"ת פ' בראשית אות קמ"ח], דכאשר האשה מתחלת להרהר באיש עי"ז נתעורר הרהור באיש [כמ"ש למעלה בדיני שאילת שלום], משא"כ בצנועה, וע"כ גם ר' יוסי' הגלילי לא חשש שברורי' שאני דליכא למיחש להרהור, ואולי גם גבי רב נחמן [קידושין ע.] תיתי דונג נשדר לי שלמא לילתא, וכן גבי שרה ששאלו אברהם איה שרה, ופירש"י להודיעו שהיא צנועה, והיינו שע"י כן שהיא צנועה שרי למשאל על שלומה, דליכא בדידה חשש הרהור.

ובשם הרבי מקוצץ זצ"ל איתא שר' יוסי' הגלילי כששאל את ברוריא אמר בלשון נלך וכללה עמו, ע"כ הקפידה ברוריא עליו.

פרק ח

שחוק

א. איש ואשה אסורים לשחק ביחד זה עם זה במשחקים, דהיינו עם געימ"ס וכדומה^א, כגון בחנוכה.

- שלא ישחקו ביחד גם על הקומפיוטער, וכ"ש באופן שיכולין לבוא לידי נגיעה אפי' רק ע"י הבגדים.
- וגם עם בעל של אחותה או עם אשת אחיו אסור לשחוק בדברי שחוק כמ"ש בחכמ"א סי' קכ"ה ס"א כל הקרוב יותר צריך להתרחק.
- וכ"ש סתם דברי שחוק שאסור, גם על ידי טעקס"ט מעסעד"ש Text Messaging או Instant Messaging אסורין דברי שחוק או דברי קריבות.

להיתר

א. בשו"ע אבהע"ז סי' כ"א ס"א כ' המחבר: ולא ישחוק עמה כמ"ש במשנה שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה (אבות), ובא"ע סי' קט"ו ס"ב עוברת על דת יהודית כגון משחקת עם הבחורים [עם הבחורים לאו דוקא], ועיין מש"כ החיד"א בס' עבודת הקודש (מורה באצבע אות ש"ח) שאיש ואשה אסורים לשחק ביחד במשחקים (געימס), ובאג"מ יש כמה תשובות שילדים וילדות לא ישחקו ביחד כדי שלא יעשו כן כשיגדלו.

פרק ט

קריצת עינים ורמיזת ידים

א. אסורים איש ואשה לקרוץ בידיים או לרמוז בעינים זה לזה^א.

א. בשו"ע אהע"ז סי' כ"א ס"א כ' המחבר והוא ל' הרמב"ם, ולא יקרוץ בעיניו ולא ירמוז בידיו וברגליו לשם חבה, ואם עשה כן מכין אותו מכת מרדות על כל הדברים הנ"ל, ויש לזה סתירה מפירוש המשניות להרמב"ם (מס' סנהדרין פ"ז) דהקריצה בעין להנאתו אסור מן התורה, ומלקין מלקות ונכלל בשני לאוין לא תקרבו לגלות ערוה והשני לבלתי עשות מחוקות התועבות והוא ביהרג ואל יעבור.

ואפשר יש לתרץ כמ"ש באג"מ לענין דיבור, דכשמדברים זה לזה לשם הנאה הוא איסור דאורייתא והוא ביהרג ואל יעבור כמ"ש בגמ' סנהדרין ימות ואל יספר מאחורי הגדר, (ומשמע דגם ע"י טעלעפאן אסור אף שאינו רואה אותה), והקשה באג"מ דשו"ע ס"א כ' המחבר ולא ישחוק עמה דמכין אותו מכת מרדות, ומתרץ דהמחבר מיירי דרק א' מדבר להשני והשני אינו עונה דאז הוא איסור דרבנן, אבל כשמדברים שניהם זל"ז הוא מן התורה, כן י"ל כאן דכשאחד רק מרמוז להשני אז הוא דרבנן אבל כששניהם מרמוזין זל"ז הוא מן התורה, ששם בפירוש המשניות מיירי מכמה דברים שעושין ביחד.

ובכלל רמיזת ידים נראה שנכלל מה שעושין בהנפת ידים א' לחבירו לשם ידיות וחיבה.

פרקי

ישיבה בשלחן אחד

א. צריכין להזהר שלא ישבו אנשים ונשים על שלחן אחד גם בשעת עבודה, וכ"ש בעת אכילה^א.

• כשעובדים אנשים ונשים ביחד שלא ישבו על שלחן אחד, אלא אנשים בפני עצמן ונשים בפני עצמן בשלחן אחר [שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקי"ט].

• אם יש שם הרבה אנשים והרבה נשים, טוב שיהי' בחדרים נפרדים, אבל יהי' פתוח שאם יכנס לשם מין האחר לא יהי' יחוד, והקאמפיוטער יהי' לצד הפתוח כדי לראות אם אין משתמשין בהקאמפיוטער בדברים טמאים.

להיזהר

מט

התנהגות בין אנשים לנשים

א. שו"ת רדב"ז ח"ג סי' תתקי"ט, וגם כ' שם, שאשה אל תלך לעבוד במקום שיש גברים רק ממ' שנה ולמעלה, וכ"כ בשו"ת הסבא קדישא ח"א סי' ל"ב ד"ה שהרי, ומה טוב שיהי' מחיצה קצת ביניהם שלא יסתכלו זע"ז, כי אסורין להסתכל באשה זרה, ובס' עמק התשובה מהגאון ר' יחזקאל ראטה שליט"א ח"א סי' קס"ו כ', דגם בשאר עריות אסור לאכול משירים שלה וגם צריך היכר אם אוכלין על שלחן א'.

פרק יא

השתמשות בנשים

א. אסור לאשה למזוג כוס לאיש שאינו בעלה ולהניחו לפניו על השלחן בדרך כבוד^א.

להיזהר

• אם האשה מביאה כוס חמין או קרים לאיש [או להיפך, אוצה"פ ס"ק מ"א], תניח הכוס רחוק מעט ממנו שלא יהי' בדרך כבוד כל כך, וכן אם קנתה סעודת צהרים עבורו, תתן המאכל או המשקה במרחק מה וביד שמאל [עזר מקודש], ומה טוב שאשה לא תסכים שהיא תביא משקה או מאכל לבעה"ב או לאיש אחר שמביא קירבות, ואם יש לחוש להרהור, פשיטא דאסור [חכמ"א סי' קכ"ה ס"ד], אבל בבתו ואחותו מותר [עה"ש סי"ז] דכן הוא דרך העולם ואין זה קירוב דעת.

א. באבהע"ז סי' כ"א ס"ה כ' המחבר, אסור להשתמש באשה כלל בין גדולה בין קטנה שמא יבוא לידי הרהור עבירה (רמב"ם), ורש"י כ' הטעם (קידושין פ') שלא תרגיל לבוא בין אנשים, ויש מחמירין בכל מיני שמוש, אבל יש מקילין (הרשב"א), בפרט בשמוש של עבדות וברבים, אבל מזיגת הכוס כ' הב"ש סק"ט דלכולי עלמא אסור, חוץ אם הוא לשם שמים כגון לצורך הכנסת אורחים (ערוהש ס"ט), ובערוה"ש ס"ט כ' דבבית בהכנסת אורחים וכן באכסניא אין שום איסור, ואפשר באם הוא בדרך קביעות הוא יותר חמור, בפרט באשה שלבו גס בה, כגון שיש להם שייכות מסחר וכדומה, ועיי' בס' מלבושי מרדכי דף קצ"ט.

פרק יב

אחורי אשה

- א. אסור לאיש לילך אחורי אשה^א, ויש אוסרין גם לעמוד^ב או לישב^ג אחורי אשה, ואם מביא להסתכלות והרהורים בודאי אסור, (ויש אוסרין גם בבית^ד).
- ב. איש לא יעבור בין שתי נשים, וכן אשה לא תעבור בין שתי אנשים^ה.

- א. באהע"ז סי' כ"א ס"א כ' המחבר פגע אשה בשוק אסור להלך אחרי' אלא רץ ומסלקה לצדדין או לאחוריו שאסור לילך אחורי אשה אפי' אשתו, וחוי' לד' אמות יש פלוגתא, דבבה"ט כ' בשם מהרא"י וכ"כ בנתיבות לשבת ובשם האריז"ל בס' תורה לשמה סי' שפ"ב דרק בתוך ד' אמות אסור, ובשם הרדב"ז כ' כל שאינו מרוחק שאינו מכיר ומבחין בה בהלכה ובתנועותיה אסור, בס' אום אני חומה כ' דאסורין לומר דבר שבקדושה אחורי אשה כמו נגד בגדי צבעונין לבעל "יפה ללב".
- ב. בפמ"ג סי' ק"ב או"ח מ"ז סק"ב כ' בשם פר"ח דאף לעמוד אחורי אשה אסור.
- ג. מלבושי יו"ט על הלבוש, ובשו"ת אז נדברו ח"י סי' כ"ח, וחיי"ב סי' מ"ח, ובס' חוט שני כתב כן בשם חזו"א מובא בס' מלבושי מרדכי דף רל"א.
- ד. בשו"ת תורה לשמה סי' שפ"ח כ' דגם בבית אסור, וכ"מ במהרש"א תענית כ"ג ע"ב באבא חלקי' דכשבא לביתו בא כנגדו אשתו מקושטת ואמר שעושה כן כדי שלא יבא להסתכל בנשים אחרות, ושאלו אותו למה הלכה אשתו קודם לו, וכ' במהרש"א שהקשו הלא אסור לילך אחורי אשה ואמר שאינו יודע אם הם כשרים, ובקביעות לישב אפשר יודה האריז"ל דאסור גם חוץ לד' אמות.
- ה. ולתחלה אף לא כשיושבים (מנה"י).

מדברי חז"ל

איתא בגמרא [ברכות ס"ג ע"א] אחורי ארי ולא אחורי אשה, ובגר"א שם, דמוטב לעבור על לא תרצח כשהולך אחורי ארי, אף שעובר על וחי בהם, מלעבור על לא תנאף אחורי אשה.

פרק יג

קריאה בשם

א. נהגו להחמיר שלא לקרוא אשה בשמה הראשון, ויש להזהר בזה^א.

מדברי חז"ל ורבנותה"ק

בס' בן יהוידע [סוטה ב], ובס' אגרא דכלה פ לך-לך ד"ה שרי אשתך וכו' קאמר דלכך מכריזין מ' יום קודם יצירת הולד "בת פלוני לפלוני" שאין נכון לומר שם של אשה, ועל כן כתב באגרא דכלה שם, דאל יקרא אשה בשמה רק אשת פלוני, ופנוי' יש לקרותה בת פלוני, וכן אין לקרות בכינוי רק בשם המשפחה, וכן האשה לאיש.

א. באהע"ז סי' כ"א בטו"ז וב"ח כ' בשם רש"ל באגרת שלומים באופן שמותרין לשאול בשלום האשה כ' דנהגו להחמיר שלא יזכירו שמה, ובאמת החוש מעיד שזה מביא התקרבות יתירה, וכן מבואר בפ' ויקרא כמ"ש רש"י ויקרא אל משה לשון חבה וכ"כ שם בס' גור ארי' אם לא יקרא אותו בשמו רוצה לדבר אליו אבל כשקורא אליו בשמו לומר "משה" מורה על שהוא מחבב הנקרא וידוע אצלו.

פרק יז

מתנה

א. איש ואשה אסורין ליתן מתנה זה לזה^א.

• **להיתר**
אם יש לו נשים העובדות אצלו לא ישלח להם מנות בפורים, ובכלל שלא ליתן להם מתנה, ודורון דרשה יקנו הכל ביחד, אולם מותר ליתן לה הוספה לכבוד יו"ט וכדומה שדבר זה הוא חלק מהתשלומין, וכן אם הבעה"ב קונה לכל עובדיו דבר שזה לכאור"א מותר ליתן גם להאשה שגם זה בכלל אופן של התשלומין.

א. בסי' תרצ"ה כ' הרמ"א כן במשלוח מנות משום סבלונות, ובאבן העזר סי' כ"ז ס"ג כ' הרמ"א די"א שצריך לחשוש לקידושין אם נותן לה מתנה לשם חיבה, אבל עיין בשע"ת בסימן תרצ"ה דכתב דאיסור משלוח מנות הוא משום חבה, ובשו"ת התעוררות תשובה ח"ג הערות על סי' תרצ"ה כ' דלכך לא כ' הרמ"א שם הטעם משום חבה כיון שהוא מצוה משלוח מנות בפורים, אבל בסתם גם לרמ"א אסור משום חבה.

ועיין ביו"ד בסי' שפ"ה כ' ברמ"א בשם שו"ת מהרי"ל סי' ל"א באבל, דמשום שאילת שלום אסור גם ליתן לו מתנה, וכ"כ באו"ח סי' תרצ"ו ס"ו דאין שולחין משלוח מנות בפורים לאבל דהוא כמו שאילת שלום, וכן בת"ב אסר המג"א (סי' תקנ"ד ס"ק כ"א) ליתן מתנה משום דהוה כמו שאילת שלום, וא"כ הרי שאילת שלום אסור לאשה זרה כמ"ש לעיל.

פרק טו הסתכלות

- א. אסור לאיש להסתכל באשה באופן שמביט ומתכוין ליהנות^א.
- ב. גם אסור להסתכל בבגדי צבעונין של אשה אף כשאינן עלי^ב.
- ג. גם אסור להסתכל בתמונות פרוצות של נשים^ג.
- ד. והאשה צריכה להזהר שלא תלך באופן שתעורר הסתכלות איש עליה^ד.
- ה. איש ואשתו אל יעשו דברי חבה לפני אנשים אחרים^ה.

א. בשו"ע אהע"ז סי' כ"א ס"א כ' המחבר, ואסור להביט ביופי', בבית שמוא' ס"ק א' כ' י"א שהוא מן התורה, שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ובמעשה דתעמוד לפניו ערומה ימות ואל תעמוד סנהדרין (סו"פ סורר ומורה), משמע שהוא ביהרג ואל יעבור, וכל זה היינו הסתכלות לשם זנות, דרא"י בעלמא לפי תומו כ' במ"ב (סי' ע"ה סק"ז), דמותר בלא נהנה, אם לא מצד המוסר, או אדם חשוב, או במקום מכוסה.

ב. בשו"ע סי' כ"א ס"א, אסרו חכמים להסתכל בבגדי צבעונים של אשה אם מכירה אף כשאינן עלי, וכ"ש כשהן עלי' אל יסתכל בבגדים צבעונים שעלי' ועל השייטעל שלה ועל תכשיטיה (חכמ"א דרישה).

ג. בכ"ש מבגדי צבעונים (שו"ת באר משה ח"ד סי' קמ"ז סק"א ב', אוצה"פ, ושו"ת מנח"י, ובס' שערים המצויינים בהלכה סי' ה' סק"ב).

ד. וצריכה האשה להזהר מאוד שלא תלך באופן שתעורר שיתכלו עליה בין בצורת הליכתה ובין במלבושיה, והכלל שלא תלבש עצמה באופן שימשוך את לב האיש להסתכל.

ה. רמ"א בשו"ע אהע"ז סי' כ"א ס"ה.

חלק ב

חומר
איסור
הסתכלות

חומר איסור הסתכלות

אינו מילי דחסידות רק איסור דאורייתא

כתב בספר דרך פקודיך מל"ת ל"ה אות ו' כ' בזה"ל: ותדע ידידי שהרבה מהמון עם חושבים כי זה רק ממילי דחסידי ואינם נזהרים מהסתכלות בנשים, תדע ידידי שזה איסור גמור מדאורייתא והמקילים אוי לנפשם כי גמלו להם רעה והנה מקרא מלא הוא בתורה לא תתורו וכו', ואמרו רז"ל בגמ' [יומא עד:]: מאי דכתיב טוב מראה עינים ממהלך נפש [קהלת ו' ט'] טוב מראה עינים באשה יותר מאותה מעשה עצמה, ופרש"י טוב כנגד יצה"ר היינו שיותר טוב בעיני יצה"ר להחטיאו במראה עינים יותר מאותה מעשה, ראה ידידי עד היכן הדברים מגיעין וכל ההמון אינם חושבים זה לאיסור רק למילי דחסידי וחלילה חלילה לשמוע לדבריהם.

אפילו בלא הרהור

ואפילו אדם היודע בעצמו שלא יתפעל ע"י הסתכלות, כי בין כך וכך עבר על דברי תורה ועל דברי חז"ל בזה, ומכש"כ אם יתפעל ח"ו בזה גדול עונו מנשוא, והמשכיל על דבר ישם כ"ז לנגד עיניו וידע ע"כ שזה איסור גמור בלי שום היתר, ואפילו בפני פנוי' אסור להסתכל רק אם צריך לישא אשה והסתכל בה אם תשא חן בעיניו שישאנה או להשיאה לבנו או באופן אחר המצטרך לש"ש ובשיקול הדעת שלא יונה את עצמו שהוא לש"ש, המתבונן בכ"ד ישוב אל ד' על העבר ויקבל על עצמו וכו', ע"כ מספר הנ"ל.

איסור הרהור

ואף הרהור לחוד הרי איתא בגמרא [ע"ז כ:]: שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי טומאה בלילה, שדרשו [דברים כ"ג י'] מונשמרת מכל דבר רע [הובא במחבר סעיף א'], ונקטו הפוסקים שהוא איסור דאורייתא [ב"ש סי' כ"א ס"ק ב'].

גדר האיסור

כתב הרב הקדוש ראשית חכמה שאם אינו מאריך בהרהורו ותיכף בורח ממנו לא יענש, שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, רק אם מאריך בהרהורו [פלא יועץ ערך מחשבה].

המראה נשאר בזכרונו

כשמסתכלין על דבר פריצות אין הדבר נמחק מהמוח ומהזכרון ומביא הרהורים, כמ"ש חז"ל חגיגה י"א: עריות בין בפניו בין שלא בפניו נפשו ממחמתן, וכמ"ש בספה"ק נועם אלימלך פ' פנחס על הפסוק צרור את המדינים וכו', שבכל עבירה נברא קליפה ר"ל וכל זמן שהקליפה בעולם אזי נופלים מחשבות רעות לאדם מאותה העבירה, וצריך האדם השב לבער הקליפה ההיא מן הארץ, וגם כל הרהור רע פוגם ח"ו באמונה, כמ"ש בספה"ק יסוד עולה עד הדעת.

המראה נחקק בעינים

בפירוש ליקוטי יהודה [חומש בית יהודה פרשת בלק כד, א' הובא בגליון מבאר רבותינו כי תצא תשס"ח] איתא, מעשה שהיה, כי פעם אחד מצאו חלל אדם שנרצח מבלי למצוא עקבת הרוצח, ובא חכם אחד ונתן עצה להסתכל באישון עין הנרצח בזכוכית המגדלת ושם ימצא תמונת וצורת הרוצח, וכן עשאוהו

ומצאוהו ותפסו אותו, וכ"כ בספר דברי שאול [השמטות לפרשת בלק] וז"ל: נתחדש בזמנינו, שמצאו לאיש שנרצח ומת ולא נודע מי הכהו, ורופא אחד מומחה ראה היטיב בעין הנרצח על פארגרעסערונו"ג גלא"ז ומצא צורת הרוצח נחקק עליו, ומתוך זה הכיר מי רצחו.

אף על תכשיטין

מצינו שלאחר מלחמת מדין הביאו ישראל כפרה על שזנו עיניהם מן הערוה [בפ' מטות], ובמהרש"א שבת דף ס"ד ובתרגום יונתן פ' מטות שהביאו כפרה על שהסתכלו על התכשיטין של בנות מדין.

גודל היצר שיש בזה

במסכת סוכה [נב.] איתא שכל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו, ובספר סדר היום [סדר הנהגת הלילה] כתב שלא אמרו כן אלא בענין יצרא דעריות, שאם נאמר על שאר עבירות, גזל וגניבה וחלב ודם, הרי אנו רואים שאין לגדולים תאוה בהם כלל, לא מעט ולא הרבה, ויצרם כבוש וחלל בקרבם בענין זה, אלא ודאי לא נאמר אלא על הדבר הזה, שכל מי שהוא בקדושה ובפרישות יצרו מתגבר עליו להעבירו, וכמו שמצינו כמה מעשים בגמרא בענין זה, ואנו רואים בעינינו התגברות יצר הרע על דבר זה, וצריך כח גדול וחזק וגדרים גדולים שיכול להמלט ממנו, כי כל מצדיו וחרמיו רובם בענין זה, ואינו מבקש מן האדם אלא כשיכנס מעט כי הוא יכניסהו הרבה, ואח"כ יוציאהו מן העולם.

זהירות לנשים

הסתכלות

בילקוט שמעוני [שמוא' א' ט' רמז ק"ח] אמר ר' יוסי לר' יהודה שאמר שהנשים היו מסתכלות ביופיו של שאול המלך, א"כ עשית בנות ישראל כזונות, והלא כשם שא"א לאיש לזון את עיניו מאשה שאינה ראוי לו כן א"א לאשה לזון את עיני מאיש שאינו שלה, ובאוהח"ק ריש פ' תזריע כ' דבמחשבת האם תלוי קדושת הבן.

לבישת בגדים המושכים הלב

יש נשים שלובשין עצמם בצעיף או בכובע [טיכעל או העט] ועכ"ז אינם נזהרים שיהיה באופן שלא ימשוך את לב האנשים להביט עליה, וכמה פעמים הוא עוד גרע מפאה נכרית, וכן עליה להזהר במנעלה שלא יעשה רעש, שזה מעורר להביט עליה.

בגדים פרוצים

ובפרט בבגדים צרים שנהגו לאחרונה ללבוש בו, שכל עיקר שבוחרים עכשיו בדרך הזה הוא משום שהגוי המנוול בפאריז אמר שזהו עכשיו נכון, ועיקר הכוונה בדרך הזה הוא כדי למשוך את עין המביט עליה, ואיך לא יבוש בת ישראל הקדושה לצאת בו בין אנשים, ובפרט לבוא למקום עבודה במקום שאנשים מזרע ישראל שמה הרי הוא בוודאי גירוי יצה"ר ביותר.

וזה מבין כל אחד שאשה ההולכת במכנסים הרי היא בוודאי פרוצה כמו גוי רח"ל, והבגדים הללו הדחוקים על הגוף כמה

פעמים יותר גרוע ממכנסים, שיש בו בליטת אברים מכף רגל ועד ראש והוא כמו שפוד בעיניו של האברך, ומה יעשה הבן שלא יחטא, והעונש הוא על האשה שהיא גורמת גירוי יצה"ר, וגם תקפיד על כל התנהגותה שיהי' בצניעות, ותחשוב שהיא אינה עכשיו בביתה הפרטי.

אמירת דברים שבקדושה נגד זה

וראיתי מהרב בנימין זילבער זצ"ל שאסורין לומר דבר שבקדושה נגד אשה שמלובשת כן, שדבר הגורם הרהור אסור לומר בפניו דברי קדושה, והקידוש אינו קידוש והברכות אינם ברכות [בספר עוד יוסף חי מבעל ספר בן איש חי בפרשת בא כ' שאסור להסתכל על ידי' אם יש טבעת שם בשעה שאומרים דברי קדושה אבל שאר פוסקים לא כתבו כן, ודבר זה מותאם עם מה שכתבתי לעיל שהביאו כפרה על שהסתכלו על התכשיטין, ועיין לקמן בדיני אמירת דברים שבקדושה נגד פריצות, פרק ג' הע' י'].
 פריצות, פרק ג' הע' י']

עונשה כעונשו

אשה שגורמת לאנשים להסתכל עלי' היא נענשה כמו הוא [רבינו יונה באגרת התשובה אות ע"ח].

שכרו של השומר עיניו

בעולם הבא

איתא בספר חסידים סי' תרי"ד שאם נזהר מלראות באשה יראה את הכבוד כדכתיב מלך ביופיו תחזינה עיניך, וקאי על זיו השכינה בעולם הבא, כמ"ש רש"י שם [ישעי' ל"ג י"ז], וקאי על מ"ש שם בפסוק ט"ו ועוצם עיניו מראות ברא, ובפסוק ט"ז שם כ' לחמו נתן פרש"י לא יהא מבקש לחם כי מן השמים יספקו לו מזון, וכמובן דזהו חוץ מהשכר הגדול שמקבלים בגן עדן על כל פעם ופעם ששמר עיניו.

וכן איתא במסכת דרך ארץ פ"א רבי מיישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי אומר כל הרואה דבר ערוה ואינו זן את עינו ממנו זוכה ומקבל פני השכינה, שנאמר ועוצם עיניו מראות ברע, מה כתיב בתריה הוא מרומים ישכון, וכתיב מלך ביפיו תחזינה עיניך עכ"ל, וכתב על זה בטהרת הקודש [מאמר שמירת עינים פ"ב] דעל כל פעם שעמד בנסיון מלהסתכל, מספר במספר יזכה לראות פני זיו השכינה.

בעולם הזה

איתא בשם הרה"ק מסטרעליסק זצוקללה"ה, 'השומר עיניו יחיו בניו, ויגדלם בלא צער, ויציל אותם על ידי זה ממקרי הזמן'.

מסייעין ומקדשין אותו

הבא לטהר מסייעין אותו [יומא לח:], ועוד אמרו [מכות י:'] כי בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ובמסכת יומא [לט:] איתא, אדם מטמא עצמו מעט, מטמאין אותו הרבה [פירש"י

מניחין אותו ליטמא הרבה]; מלמטה, מטמאין אותו מלמעלה; בעולם הזה, מטמאין אותו לעולם הבא, והתקדשתם והייתם קדושים [ויקרא י"א מ"ד], אדם מקדש עצמו מעט, מקדשין אותו הרבה; מלמטה, מקדשין אותו מלמעלה; בעולם הזה, מקדשין אותו לעולם הבא.

אריכות ימים

האבן עזרא כתב, על מ"ש בתהלים [קיי"ט ל"ז] העבר עיני מראות שוא בדרכיך חיינו, 'כי חיי האדם יאריכו אם לא ילך אחר עיניו.

השגחה עליונה עליו

בס' תפארת שלמה [פרשת משפטים] כתב עין ה' אל יריאיו, מי ששומר את עיניו מראות במקום שאינו ראוי מעורר עינא פקיאח למעלה.

גדול יותר ממתגבר במעשה

יש גובר על יצר הרע לבלתי עשות מעשה רע, אך אינו יכול להגבר במראה עיניו לבלתי יסתכל באשה, ולכן תגבורת זו שמתגבר גם בעיניו שעוצם עיניו מראות ברע, היא יותר גדולה מתגבורת שמתגבר במעשה, ובזה פי' מה שאמר ריש לקיש [יומא ע"ד] טוב מראה עינים באשה יותר מגופו של אותו מעשה [בין איש חי, ויחי, שנה ב' ד"ה "בן"].

זוכה לעצמו וכל הדורות

איתא במסכת מכות [כג:], ר' שמעון בר רבי אומר, הרי הוא אומר [דברים י"ב כ"ג] רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם

הוא הנפש וגו', ואומר [שם שם כ"ה] לא תאכלו למען ייטב לך ולבניך אחריו וגו', ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו מקבל שכר, גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, הפורש מהן על אחת כמה וכמה שיזכה לו ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות.

וכן מצינו במסכת ברכות [כ.] ביוסף שלא רצה עינו לזון ממה שאינו שלו בפוטיפרע, אין עין הרע שולטת בזרעו עד עולם, וכ"כ בספר החסידים אות תצ"ה על ענין הסתכלות בעבירה "כל דבר צער שאדם סובל באותו ענין עושים טובה לזרעו, שנאמר [ישעי' נ"ג י'] יראה זרע יאריך ימים, וכתוב [משלי כ' ז'] אשרי בניו אחריו, עכ"ל וע"ע שם אות תצ"ו.

שמירת המחשבה שמירה מצרות

שמעתי מרב חשוב מפורסם שבבחרותו היה משב"ק אצל כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע, וקודם שנכנס תחת החופה שאל מרבינו זי"ע שיאמר לו איזהו הדרכה לרגל נישואין שלו, אמר לו רבינו בזה"ל אתה היית בביתי ושמעת וראית צרות ישראל בבני חיי ומזוני וגם בילדים חולים ר"ל, תדע שבמחשבה קדושה יכולין להינצל מהרבה מזה [שו"ת ויברך דוד ח"ב].

מחילת עוונות

כתב בשביבי לב שבסוף ספר לב אליהו ח"א אות נ"ח - כבר התפלל דוד המלך ע"ה ואמר העבר עיני מראות שוא, והנה אם האדם מעביר עיניו שלא להסתכל בעריות, הקב"ה משלם

לו מדה כנגד מדה ומעביר עוונותיו מנגד עיניו כביכול [ספר
אשא עיני, שער ב' פרק י"א אות א].

נעשה עת רצון לקבלת תפילה

כתב בספר לשכנו תדרשו [ח"א עמוד קי"ט] בשם הגאון רבי
יצחק זילבערשטיין שליט"א רבה של רמת אלחנן, ששמע
מפה קדשו של הרה"ק ר' אהרן ראטה זצוק"ל בעל שומר
אמונים ועוד, "שכשאדם הולך ברחוב ונזדמן לפניו הסתכלות
אסורה, ומתגבר על יצרו ועוצם עיניו מראות ברע, ואינו
מסתכל, אז הוא שעת רצון בשמים, וכל מה שהאדם ההוא
יתפלל אז ויבקש מאת השי"ת, סגולה שתפלתו תתקבל
לרצון" [ספר אשא עיני, שער ב' פרק יא אות ח].

גם הנאה זה ישתלם לו

מובא מהקרייתא דאגרתא מכתב ט"ו, גם צריך לדעת
כי בהתגברו עומד בנסיון מתקדש ש"ש מאוד, וזכותו נורא
ועצום, וגם בעוה"ז יראה נועם ברוב הימים, כי כל ההנאות
שהאדם נמנע מהם מפני כבוד שמים משתלם לו ממקום
אחר בהיתר [שם אות ט].

זוכה לסייעתא דשמיא נפלאה

ושם במכתב ט"ו נוסח ב', וצריך לדעת כי בהתגברו על
התאוה לשם שמים, מתקדש מאוד מאוד שם שמים והוא
עבודה קדושה לשמה ממש [כי אין אדם יודע מזה], וזוכין על ידי
זה לסייעתא דשמיא נפלאה בכל הענינים הן בהצלחת התורה
הן בתיקון כל המדות והן בעניני עוה"ז, [רק צריך סבלנות ולא

יחכה שישתלם לו בזמן שהוא רוצה, רק ברוב הימים תמצאנו כאשר יגיע זמנו] [שם].

זוכה למדריגה גדולה

כתב בספר טהרת הקודש [מאמר שמירת עינים פ"ה], כי לפעמים אפילו על ידי פעם אחת שתעמוד בנסיון חזק בעינים, תוכל לזכות למדריגה קדושה גדולה [ספר אשא עיני שער ג' פרק ב'].

התגברות אחד כפרות הרבה

עוד כתב שם [מאמר פגם היסוד פגם מ"ג], וכן לפעמים אם אדם מתאוה ויצרו תקפו לעבור עבירה והוא עומד בנסיון, יכול לתקן בנסיון אחד הרבה חטאות ועונות הקודמים בלי שיעור כמובא בספרי קודש מכל זה [שם].

כל רגע מצוה נוסף

עוד כתב ספר טהרת הקודש [מאמר שמירת עינים פ"ו] אם אדם שומר עיניו והיה יכול להסתכל ולהרהר, ומעצר רוחו ויצרו מלהסתכל ומלהרהר, אז בכל רגע בכל אשה שעוברת, מקיים בזה מצוה, דכתיב [זכריה ד] עיני ה' משוטטות בכל הארץ, ועל זה אמר הנביא שאי סביב עיניך, וראי כלם נקבצו באו לך, שלא יאבד אפילו פעם אחת שעצרת ונתעכבת מלהסתכל בשביל ה', כלם יקבצו באו לך, כי כלם כעדי תלבשי ותקשרם ככלה, [שם].

מה הקב"ה אומר עליו

כמו שלכל דבר טוב צריך חיזוק, על אחת כמה וכמה למשמרת העינים, שהם קלי המרוץ והפסד גדול ורעתם

וענשם מרובה, והנזהר בהם בשמרם עקב רב, ואמרו במדרש [ילקו"ש במדבר ט"ו ס' תש"נ, והוא מירושלמי ברכות א' ה'] שמי ששומר עצמו ועוצם עיניו מראות ברע, אומר הקב"ה "הדין דידי" [איש זה שלי הוא] [פלא יועץ-"ראיה", איתא בגליון מלך ביפיו תחזינה עיניך].

עונשה

יעניש עצמו ואז לא יכשל

כתבו ספרי המוסר שהמשכיל והמשים עינו על דרכיו יראה לקנוס את עצמו בקנס על כל תנועה ותנועה שיעבור את פי ה', דהיינו בהביט אל דבר אשר לא לה' הוא, וכיוצא בשאר חושים, יקבל על עצמו להתענות או ליתן צדקה, וכמו שעשו תלמידי מהרמ"ק, וז"ה דמיון השוטר המכה ורודה להעובר על דברי השופט, וזה שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך [דברים ט"ז י"ח] הן הנה הז' שערים הנ"ל, תתן לך בכל שער שופט לשפוט בצדק השכל איזה ענין יביט או לא, וכן בשמיעה וריח ודבור, וכן תתן לך שוטר לקנוס באם יעבור על דברי השופט באיזה שער אשר ה' אלקיך נותן לך לשבטיך.

ולפי הנ"ל יבואר מה דקשה האין צוה השי"ת להעמיד שוטר לקנוס בעבור איזה שער על מצות ה', הלא יש באותן שערים חושים אשר יוכל לקרות מקרה ענין לא טוב באונס, כגון העין יראה לפעמים מבלי כוונה וכן האוזן ישמע בפתח פתאום, אך בעשות האדם המוטל עליו, ולקנוס את עצמו בכל

פעם שיארע לו דבר לא טוב, אזי השי"ת ירחם עליו וימסור החושים בידו, ושוב לא יראה העין רק מה שנוגע לעבודתו יתברך שמו, וכן בשאר החושים שאינם מסורים בטבע ביד האדם ימסור אותם השי"ת בידו [אגרא דכלה שופטים ד"ה שופטים].

בעולם הבא

במסכת ברכות דף סא. ובמסכת עירובין דף יח. איתא, כל העובר אחורי אשה בנהר אין לו חלק לעולם הבא, וכ' שם בתוס' פי' ברגיל בכך, וברש"י שם כ' שמגבהת בגדי' ומסתכל בבשרה, ולכאורה אחורי אשה "בנהר" הוא לאו דוקא בנהר.

בגיהנם

בגמרא איתא שכל המסתכל אפי' באצבע קטנה של אשה כדי ליהנות כאלו נסתכל במקום התורף ולא ינוקה מדינה של גיהנם [ברכות ס"א, עירובין י"ח], וכן המרצה מעות מידו ליד אשה כדי להסתכל בה, אפי' יש בידו תורה ומעשים טובים כמשה רבינו לא ינוקה מדינה של גיהנם [שם].

בעולם הזה

כתב הבית יוסף [אבה"ע סי' כ"א] בשם א"ח כל המסתכל באשת איש מכשיל ומכחיש כח יצרו הטוב והודו נהפך עליו למשחית, ע"ש.

בשני עולמות

וכתב החת"ס ז"ל [חת"ס עה"ת - חיי שרה ד"ה ויצא יצחק] שכל המסתכל בנשים יאבד עצמו בזה ובבא.

אומות העולם

בס' אמרי נועם פ' שופטים עה"פ וראית סוס ורכב עם רב ממך ופרש"י ז"ל בעיניך הם רב אבל בעיני אינם רב, נראה לפי המבואר בספרים לפרש "עם רב ממך" היינו אשר הכל הוא ממך כי ע"י פגם אות ברית ר"ל נתהוו הקליפות המתלבשים בגופים של אוה"ע ולוחמים אתך. וידוע אשר עיקר זה הפגם בא ע"י פגם העינין.

וזוהו שפרש"י ז"ל "בעיניך" היינו אם אתה הולך ברשות עיניך ומסתכל כאוות נפשך כי מדמה אתה בנפשך אשר המה עיניך משלך ותשכח ד' עושך, עי"ז [האומות הלוחמים אתך] הם רב.

אבל "בעיני" אם אתה יודע אשר העינים שלך המה עיני ה', חוש הראות הוא מאתו, ואיך תכעיס את בוראך לפגום אותם, אז אינם רב.

מחסור פרנסתו

כמ"ש במשלי [ו, כו] כי בעד אשה זונה עד ככר לחם [עי' מס' סוטה דף ד:], ומי יודע אם אין זה הסיבה שפרנסות מתמוטטין, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם, "זונים" הוא לשון "מזון", ונרמז בזה שהמזון תלוי בשמירת עינים.

מביא הסטרא אחרא על עצמו

בספר קב הישר [סוף פרק מ"א] כתב: כל המפקיר עיניו לראות בהסתכלות דברים האסורים, שואב ושואף הסטרא אחרא אליו, וגורם לו רעות הרבה וכו', עכ"ל.

עונש בנים על הסתכלות

איתא בגמרא [סנהדרין צ"ב ע"א] אמר ר' אלעזר כל מסתכל בערוה קשתו ננערת שנאמר וכו', [פירש"י שאינו מוליד. ד"א כל המסתכל: המחשב בעריות דאשת איש, קשת גבורת ידו, ננערת: מתהלכת ומתמעטת].

על ראיית בגדיה

ובס"ח שם כ' שמי שנזהר מלהסתכל באשה ואינו נזהר מבגדים חמודות של נשים, הרי ילקה בבגדיו ולא יראה במעשה לבושו של כבוד.

ושערה

ומשמע שם שאם לא נזהר מלראות בשער אשה לא יזכה לראות שער רישי' כעמר נקי [דניאל ז, ט] שקאי על הקב"ה, שכל דבר שאינו נזהר ילקה בגופו.

אשה שפרוצה בבגדיה

האשה העוברת על זה עונשה כמו האיש המסתכל, כ"כ רבינו יונה באגרת התשובה אות ע"ח.

אף על כל כבודה

בעיון יעקב על עין יעקב במס' גיטין דף כ"ח כ', דלכך נענשה צפנת בת פנוא' בתו של כה"ג שמכרוה לשפחה, שעברה על כל כבודה בת מלך פנימה והיו מסתכלין ביופי' "צפנת" שהכל צופין ביופי', כי הקב"ה לא עביד דינא בלא דינא, וכמ"ש על דינה בת לאה.

משל להמחיש הדבר

כ"א יכול לדמות בדעתו האיך הי' המצב אצלו אם הי' הולך כגון בליל יו"כ לכל נדרי, שכל אחד לובש אז קיטל לבן וטלית לבנה, והוא מעמד נורא, שכ"א עומד בפחד לפני ממ"ה הקב"ה ומבקש על עצמו ועל משפחתו, ומרגישים התעוררות נפלאה, ומתיקות, בבחינת וגילו ברעדה. והוא בא ג"כ, וכשרוצה ליכנס אומר לו שומר הפתח, אין אתה יכול לבוא כאן, כי כאן כ"א לבוש בבגדים לבנים נקיים, ואתה אינך נקי, כי הנך מטונפת מעוונות רח"ל, האיך הי' מרגיש, כמה גדול יהי' צערו ובשתו. או כגון שרוצה ליכנס להקפות להרבי שלו וכדומה ואין מניחים לו ליכנס.

כן יהי' לעתיד, הקב"ה ירקוד [הקפות] עם הצדיקים כמ"ש באקדמות מטיילי בי חניגא לבהדי דשכינתא, וכמ"ש שם, האיך נהדר יהי' המעמד, הדרא דלא אפשר למפרט בשפוטא, צדיקים יושבים ונהנין מזיו השכינה, שאין בו אכילה ושתי', ומי שהי' מטמא עיניו בעוה"ז לא יניחו לראות, ויאמרו לו בפני קהל עם ועדה שעניניו אינם טהורים, כי הוא מטונף כל כולו, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה וצער. וראיתי בס' מחזה עינים [דף קס"ה] שלכך קורין לסומא "סגי נהור", שלעוה"ב יחזה בזיו השכינה כי לא ראה בעוה"ז טומאה בעיניו.

כל הרהור פוגם

דע שמיד שאתה מרגיש שהיצה"ר מביא בלבך ומעורר אותך לאיזה ענין של מחשבת עריות באיזה צורה שהיא, אז מיד תתבונן שהרוצח הנורא עומד על מפתחי לבך ורוצה להרגך, כי מה לי קטליה כולא ומה לי קטליה פלגא, כי מכל

מחשבה כל דהוא נפגם הנפש ונעשים בו פגמים וכתמים רח"ל, לכן תוזהר שלא תמסור עצמך בידו ותברח מהמחשבה כמו מי שבורח מן רוצח, והן אמת כי יצר לב האדם רע, ואין אדם שליט ברוח, אבל על כל פנים חיובא רמיא, להתחזק להחליף מחשבות רעות וזרות במחשבות טהורות, ולהרגיז יצר הטוב על יצר הרע אפלו אלף פעמים ביום, ויקבל שכר טוב בעמלו, שמסיעין אותו מן השמים [פלא יועץ-ערך מחשבה]

בשעת פטירתו

בספר קדושים תהיו דף י"א כתב בשם ספר עבודת הקודש סי' פ"ד, דבשעת פטירתו של אדם מלאכי חבלה יראוהו כל הצורות שראה בחייו ויצערוהו.

משחית לו ולזרעו

המסתכל בנשים ליהנות וכו', חוזר עליה בגלגול בגוף הנקרא ראה וכו', והמסתכל בנשים, כתב גדול המורים שנקרא מומר לדבר אחד, וכל אותן צורות שנהנה בראיתם המלאך המות מביאן בשעת פטירתו של אדם ומתלוצץ בו, מלבד שמטמא נפשו, ומזה יבא להשחתה, וגם כשמוליד ילד יבא לחשוב באותן צורות, וזהו סגולה להיות נחשב נואף באשתו, ויצאו מזה ילדים אשר ה"ן בהם כל מום פריצי הדור הולכים אחרי עיניהם כמוהו כמוהם. אבל ישראל קדושים נוהגים באימה ויראת ה' על פניהם וה' עליהם יראה ויתברכו בזרע קדש למיניהם וצאצאיהם לעיניהם לעשות רצון קוניהם [חיד"א חק לישראל פרשת יתרו ליום ג'].

עינים של המלאך המות

החתם סופר [בהקדמה לספר בראשית, הובא בספר הסתכלות בנשים עמ' ק"ג] פירוש על הגמרא בעבודה זרה [כ' ע"א] מלאך המות שכולו מלא עינים וכו', שהכוונה הוא דעל ידי מה שאדם עובר רח"ל על הלאו של ולא תתורו וגו', ומטמא את עצמו בהסתכליות אסורות, בזה נותן עינים ליצר הרע שהוא מלאך המות, ומזה נעשה מלא עינים, מעינים אלו שהסתכלו במקומות שאסור להסתכל, ומפני זה מזדעזע האדם בשעת פטירתו, כיון שהוא רואה שהוא גרם את זה בעוונותיו.

מדברי רבותה"ק

עון פלילי הוא

רביה"ק הרבי מלובלין זצ"ל בס' דברי אמת [בפ' חקת דף ק"ט], פי' עמ"ש רש"י בפרה אדומה אין לך רשות להרהר אחרי', כי קצת עבירות שמרגילים בהם ואין ניכר שהוא עבירה כי עבר ושנה נעשה לו כהיתר, וכשבא מקור הטהרה משיגים גם זה שהוא עבירה, דהיינו הסתכלות בנשים הוא עון פלילי, וצדיק גדול החרים התלמיד וקרא אותו רשע על זה [במס' סוטה מ"ז, בר' יהושע בן פרחי' ואותו האיש], וכשבא המים טהורים ממנו ית' פסקה טומאה, גם מה שנעשה כהיתר כבר שעבר ושנה, וכמו הרהור עבירה משיג עי"ז שהוא אסור, וזה אין לך

רשות להרהר אחרי', פי' אחרי מעשה פרה אתה יודע שאסור להרהר, גם שמקודם הי' אצלך היתר.

אל תהי חכם

בס' ישראל קדושים [מהרב הארפענעס שליט"א] דף קכ"ד, כ' בשם הרה"ק מווארקי זצוק"ל על הפסוק "אל תהי חכם בעיניך" [משלי ג, ז] שעם העינים אין לעשות חכמות [לומר שלא יזיק לו או שיעצום עיניו וכדומה], ושם דף ק"כ כ' בשם אדמו"ר מסאטמער ז"ל שאמר שלפי השמירת עינים של האב תלוי השרשת יראת שמים לבניו.

אשר יצר את האדם בצלמו

בס' אלשיך [פרשת נח] כ' דאפילו אין האדם רואה הטומאה בעיניו, מ"מ אם פניו, שהוא הצלם אלקים שלו, מול הטומאה, הרי הוא כבר בולע ומושפע לרעה מהטומאה, הגם דבעינו אינו רואה כלום, דמ"מ הצלם אלקים שלו רואה.

הנזהר כמוסר נפשו

בס' פלא יועץ [ערוך כופה] כ' שהכובש את יצרו שכרו גדול מהמוסר עצמו למיתה על קידוש ה', [מובא בס' קדושים תהיו דף קל"א].

סיפור

טוב מראה עינים ממהלך נפש [קהלת ו' ט']

איתא בספר דרך פיקודיך [שם]: ומדי דברי בזה זכור אזכרנו לטובה מה שסיפר לי החסיד הקדוש הרב המפורסם בקדושה כבוד מהר"ם זצלה"ה סת"ם מפשעווארסקי במעשה שאירע לו בהיותו בדרך, נחהו ד' ובבואו למלון התאספו אליו רבים מאותן אשר קרבת אלקים יחפצון, ואירע שנסע דרך העיר הזאת אחד מנגידי ק"ק בראד ובא אליו בתוך המקהלות ואמר לו שאלה אחת אני שואל מאתכם אם תשיבני על נכון מה טוב ובאם לאו הרי אתם כולכם מכת הרמאים והוסיף לדבר עתק אין מן הצורך להאריך.

ותוכן השאלה הוא אמר לו בזה"ל: היות ששבת בקהילתינו הרב הקדוש המפורסם מהר"ם הראשון שהי' בפשעווארסק זצוק"ל והתאספו אליו אנשים המתחסדים והרעישו עולם ומלואו כדרכם, ובזמן סעודה שלישית אזי אמרתי אלכה נא אל כת המשתגעים עם רבם המובהק להם ואראה בפחזותם מה מנהגם, והנה בבואי אל המקום הנועד אשר שם הי' הקיבוץ אזי אמר הרב המובהק הנ"ל, הנה נואף בא אל הבית, ואני ידעתי בעצמי שלא הייתי נואף מעולם והאריך לדבר עתק ודברי חוצפה בזה.

והנה אמר לי הרב הקדוש הנ"ל המספר לי המאורע שהתפלל אז אל הש"י יראהו נפלאות לתרץ לו תירוץ גמור לפי דרכו, והיתה מונחת גמרא על השלחן וביקש מהשי"ת שיראהו התירוץ הנכון בתוך דברי חז"ל ופתח הגמ' והנה המאמר חז"ל הנ"ל מ"ד טוב מראה עינים ממהלך נפש כתובה

לפניו, אז שמח לב הצדיק בקרבו והראה להנגיד הנ"ל ואמר לו הנך רואה דברי חז"ל נזדמנו לי בעת הצורך לתרץ לך.

כי בהיותך הולך מבלי דעת וחוצפך יסגא להיותך בזה במלאכי ד' והיית הולך בתוך השוק בעיר הגדולה הנ"ל והיית משוטט בעיניך במקלות הנשים היושבים אנה ואנה ביום המנוחה והיית נהנה במראה עיניך, ובאת מתוך הראיה הלזו לבית מקום הצדיק וראה ברוח קדשו קליפת הניאוף אצלך כי טוב מראה עינים וכו'.

ואמר סמיכות לדברינו בתוה"ק וישאל את אנשי מקומה [בפרשת וישב] היינו אנשי המקום ית"ש, איה הקדשה רצ"ל היכן היא הזונה שאתה אומר שזניתי ואני ידעתי בעצמי שלא זניתי מעולם, התירוץ הוא הוא בעינים על הדרך רצ"ל איכות הזנות הוא ע"י עיניך כשהיית הולך בדרך ונהנית במראה עיניך, והאריך הצדיק בזה, ובכאן הראתיך רק לדוגמא ואתה תשכיל ותבין עכ"ל.

עשרת הדברות

ראיתי מעשה שאחד שאל להחזו"א אם ילך לעבוד במקום שיש תמונות תועבות עם פריצות, אבל א"צ לעבוד בשבת, אמר לו החזו"א ומה עם כל עשרת הדברות, תדע שהתמונת תועבות עוקר מהאדם כל העשרת הדברות.

בס' **לבושה של תורה** [מהרב פאלק רב דגייטסהעד שליט"א] דף קכ"ו כ' בשם ס' קדושת החיים, שמהשגיח ר' יחזקאל לעוונינשטיין ז"ל הי' חרד ביותר כל אימת שהי' עליו לצאת לרחובה של עיר, וכפי ששמעתי מהגר"ש ברעוודא שליט"א

שנסע פעם עם המשגיח במכונית, ולפתע הוריד המשגיח בחרדה את ראשו בין ברכיו, וכשנשאל לפרש החרדה הזאת, ענה ואמר, היות והמכונית מתקרבת סמוך לבית קולנוע, והאור הבוקע מהרחבה עלול להאיר לתוך המכונית, אין לשער את גודל הנזק למצבו הרוחני של האדם מאור טמא זה, ע"כ הכנסתי ראשי בין ברכי כי בעצימת עינים לא סגי עכ"ל.

זהירות בתמונות תועבות

וכאן המקום לעורר, שאנשים וגם נשים אסורין להסתכל במאגאזינען וכ"ש לקרותם, ויזרקו לאשפה המאגאזינען שבא להאפיס, וכן בבית יזהרו שהילדים לא יקחו הפאסט.

וצריכין להזהר שלא לקנות מהקעטעלאג"ס שבא להבית, כי זה גורם שישלחו עוד קטלוג אחרים, ומוסרים השם והאדרעסע לאחרים, ויכולין לבוא לדיוטא התחתונה עי"ז, וזה דבר ברור שרואים כמעט בכל יום, ואינו כדאי לקנות משם אף אם הוא בחנם, גם צריכין ליזהר שלא יניחו לילדים ליקח הבי דואר, בפרט כשיש כלי קאמפיוטער בבית שבאין סי. די'ס על הפאסט"ט וכדומה, ובעצם הענין שיהיה הקאמפיוטער בבית צריך שמירה יתירה, ויש גדולי ישראל שאסרו אותה.

וכאן אצל איסור הסתכלות, הוא המקום לדבר מענייני קאמפיוטער ואינטערנעט, שיכולין לבוא על ידיהם לאיסורי הסתכלות באופן הגרוע ביותר שיש במציאות בעולם.

קיצורי דינים השייכים לענייני קאמפיוטער ואינטערנעט ששמענו מגדולי המורים ה' עליהם יחיו, ואשרי אדם הבוחר בדרכי התורה באמת:

קאמפיוטער: א' כל פועל שאין עבודתו אצל הקאמפיוטער, ייאסר לו להשתמש בו כלל, ב' גם יהי' אסור להשתמש בו לענייני שחוק, או בעיתות הפנאי או אחר העבודה, ויכולין לסדרו שיסגר מעצמו בזמן קבוע, ורק לצורך המסחר יהיה פתוח, ג' הסקרין יהי' בצד שגם אחרים יכולין לראות איפה מביט המשתמש בו.

אינטערנעט: האחריות והחויב הוא על הבעה"ב שהאינטערנעט יהי' באופן שא"א להגיע למקומות טמאים שאין אפוטרופוס לעריות כמו שומר הנשים בא"ע סוף סי' כ"ב, אף באופן שאין יחוד אסור להיות שומר, כהיום יכולין לסדרו שלא יוכלו להגיע רק למקומות שצריכין לצורך המסחר, וחייבין לסדרו כן, ויהי' תחת השגחה מי משתמש בו, ומתי משתמשין בו, ובאיזה אופן משתמשין בו, ויש פראגראם על זה שהבעל הבית יכול לידע לאיזה מקומות הגיעו באינטערנעט, והפועלים לא ידעו הפעסווארד Password.

ומה טוב אם גם הבעה"ב לא ידע הפעסווארד רק אדם אחר מבחוץ או אשתו, או רק הקאמפעני שיכולין לעשות כן ע"י הקאמפעני או למסרו לחבר.

מדברי גדולי זמנינו שליט"א

נסיון הדור

שמעתי בשם אדמו"ר מראחמסטרובקא שליט"א שבדור הזה הנסיון להדור הוא המצוה של ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, שכמאה שנה שעברו ה' הנסיון שמירת שבת וכהיום אין מבינים האיך לא עמדו בנסיון בשביל פרנסה והלכו לעבוד בשבת, ויבוא עת שיתמהו האיך לא עמדו בנסיון של ולא תתורו בשביל פרנסה והשתמשו באינטערנעט בלתי מוגבל, ואנו עכשיו בספינה המטורפת בים וצריכין לחזק עצמינו שלא נטבע בים, והקב"ה יעזור שיבוא עת שהנסיון לא יהי' כ"כ קשה.

היהודים שמסרו נפשם על קדושת השבת צאצאיהם נשארו יהודים יראים ושלמים ועתה חוזר המצב עוה"פ בנסיון בשמירת עינים עי האינטערנעט והקאמפיוטער וצריכין לחזק עצמו עד יעבור זעם כדי שהילדים ישארו חרדים לד' ולתורתו כי בכל יום שומעים מחרבנות ע"י האינטערנעט, כבר נאמר מצדיקים קדמונים שנסיון האחרון יהי' בלאוין דלא תתורו וכו' ולכן אחז"ל [מס' שבת] שהיהודים שישארו לעת קץ יהיו זהירים בציצית שנאמר בו ולא תתורו וכו'.

עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב

ושמעתי אומרים בשם רב מא"י שאמר בדרשה, כמה כסף הי' נותן בלק לבלעם שיכניס האינטערנעט לבתי ישראל.

מעשה אחד מני אלף

אספר מעשה שהי' שסיפר לי אדם חשוב שבאפיס א' שהבעל הבית הוא ירא שמים ויש שם אינטערנעט לצורך הביזנעס, ועובדים שם אנשים ונשים, ויום א' לאחר העבודה הי' קבוצה של אינגעלייט שחכו לקאר שיבוא ליסע עמו הביתה, וחכו אצל הדלת של האפיס, ואברך א' כשראה שנתארך הזמן ועדיין הקאר לא בא נכנס לפנים לקאמפיוטער של אחת הבתולות שעובדות שם ביום וישב שם עד ששמע שהקאר בא ואז רץ החוצה להקאר.

ובבוקר שלמחרת כשהבתולה ירבה על מקומה נגד הקאמפיוטער ורק נסתכלה על הקומפיוטער, ופתאום התחילה לצעוק קולות וקפצה ממקומה וכל האפיס נתחרדו ממנה, מה הי', האברך ביום שלפניו שכח לסגור האינטערנעט כשרץ אל הקאר, והי' פתוח עד למחרת בתמונת פריצות ביותר, והבתולה מעולם לא ראתה כזאת, ולמעשה הבעל הבית הוא ירא שמים וכשראה זאת בקש מקאמפעני שיבוא לסגור שלא יכולו להגיע למקומות טמאים באינטערנעט.

אבל מי שאינו עושה כן אז נעשה מה שנעשה שם ועוד יותר, ואם לא היו סוגרים אותו אח"כ גם הבתולה בפעם השנית לא היתה צועקת כ"כ, ובפעם השלישית היתה היא בעצמה רוצה להגיע למקומות ההם.

ובעוה"ר נשמעו מעשיות מבהילות רח"ל, שכמה נשים ובתולות כבר נפלו בפח יקוש רח"ל על ידי האינטערנעט, ועכ"ז ממשיכין לשלוח הבתולות והנשים לאפיסעס עם

אינטערנעט, והשם ירחם מה שיכול עוד לצאת מזה, עכ"פ צריכין לעמוד על המשמר בכל תוקף ועוז.

אחר כל הדברים האלו, ראוי לכתוב תמצית הדברים שצריך כל איש ישראל להיזהר במקום עבודה, בין בעסק השייך לו, ובין כשהולך לעבוד אצל אדם אחר, שצריך לשאול על דברים אלו אי מקיימין אותן, ולראות מפעם לפעם, אם אכן מקיימין הדברים כראוי, ובזה יקיים להביא פרנסתו בהיתר ולא באיסור, והקב"ה יענה נגדו בנחת ולא בצער.

לבוש הנשים

האחריות של לבוש הנשים העובדות, הוא על הבעה"ב שבידו למחות, והכל תלוי בבעה"ב.

איש ואשתו

וכן אם הוא בחנותו ביחד עם אשתו, צריך להיזהר שלא לעשות דברי חבה לפני אנשים אחרים.

בעת מסחר

אף שכמה פעמים המצב מביא שצריכין להביט על האשה כשמדברין לצורך מסחר אבל תיכף אח"כ אל יסתכל עוד.

תהא כהנת כפונדקית

ראוי לצטט כאן מה שראיתי בס' עוז והדר לבושה [דף 974] מרב פאלק מגעיטסעדי שליט"א בעל מחבר שו"ת מחזה אליהו שמדבר שם בענין כשיש ליהודי נכרית כפועל שיצוה שתלבוש בצניעות ולא תזמר, וכ' שם מה שראה במלון א' של גוים בענגלאנד תקנות להנשים שעובדות שם [נכריות]:

- **שערות:** שהשערות שלהם לא יהיו מפוזרות והפינ'ס על השערות לא יהיו צבועים,
  - **גוף:** למעט בבשמים ובתמרוקי הנשים הנקרא make-up ובכלל לא להשתמש הרבה בהם ["פערפיום"].
  - **צפרנים:** לא לבוא בצפרנים ארוכות וכן לא לצבוע הצפרנים.
  - **תכשיטין:** לא לבוא בתכשיטים שבולטים ביותר, וכן תמנע עצמו מלבוא בתכשיטי אזנים וצמידים ארוכים וכדומה.
  - **בגדים:** הבגדים לא יהיו קצרים ביותר, ויהיה להם שפה אצל הצאוור, וכן השרוולים יהיו מכוסים לכה"פ רוב רובם של היד, וכן לא יהיה להם צבעים הרבה.
  - **מנעלים:** המנעלים יהיו שחורים, ולא יבואו עם סנדלים [סליפער'ס באטצ'יס] וכדומה.
- ולא תהא כהנת כפונדקית, אם רואים אצל מתוקנים שבגוים שעושים תקנות להזהר מדברים המביאים לידי פריצות, כל שכן בעל הבית יהודי שראוי ונכון שיעשה תקנות מיוחדת איך שיבואו הנשים והבתולות, וכן איך שיתנהגו במשך כל היום, ובזה יהא זכות הרבים תלוי בידו.

כאן המקום להוסיף תמצית אזהרות ששייכים במקום עבודה, חוץ מכל הדברים הנוגעים לאיסור הסתכלות

א] במקום שאפשר, יש להזהר שאיש לא יתן איזה דבר ליד אשה או אשה ליד איש, מיד ליד, רק להניחו על השלחן וכדומה, ובפרט כשהוא דבר קטן שיש חשש, שיבואו לנגוע זה בזה.

ב] להתרחק אחד מהשני בכל מה דאפשר, כדי שלא לנגוע בה, אפילו בבגדיה.

ג] למנוע מדבר דברים שאין להם שייכות להעבודה בעצם, וכן למנוע מדבר אחד להשני ואפילו לעשות תנועות, במקום שיבוא מזה שחוק וקלות ראש רח"ל.

ד] לא לומר דברי שבח והלל אחד על השני. רק אם יש תועלת לשבח את העבודה, ולא את מי שעושהו.

ה] לא להביא מידי דאכילה ושתייה להאיש או להאשה, ובפרט כשנותנים אותם בדרך כבוד.

ו] אם אפשר לעשות עכ"פ מחיצה קטנה בין אנשים לנשים, וכן אם אפשר יסדרו את הכלי קאפמיטער'ס במקום גלוי שכל אחד יכול להביט בה בשוה.

ז] לא לקרוא את הפועל או הפעולת בשמותיהם הראשון.

ח] האשה תזהר שלא תלבש עצמה בבגדים עם הרבה צבעים שונים, וכן בבגדים דקים וצרים, שימשיך את עין אנשים להביט עליה. וכן שלא תריח ממנה ריח טובה ומבושמת. וכן שלא לשים עליה הרבה תכשיטים.

ט] להזהר באיסור יחוד הן בשעת עבודה, והן לפני ואחר העבודה.

י] ביותר צריכין להזהר בעניני האינטערנענ"ט, שלא להשתמש בה רק מה שצריכין להעבודה ותו לא, ולא לשם שחוק וגעימ"ס וכדומה, ובעיקר שהכל יהיה על ידי השגחה ומנהל.

תבלין התורה

אמרו חז"ל תורה היא התבלין נגד יצה"ר וכהיום יש טעיפ'ס הרבה שיכולין לשמוע בין על הדרך לעבודה וכמה פעמים בשעת העבודה וזה יועיל שיוכלו להתגבר ולא להכשל.

יש לו תקוה

בשו"ת מחנה חיים [מובא במ"ב סי' ש"ז] כ' לאחד שהי' רוצה לסחור בספרי חשק, כ' לו, כי מוטב לבקש על פתחי נדיבים, כי יש לו תקוה, אם ימות יראה פני מלך, אבל לעסוק במסחר כזה גיהנם כלה ועונותיו לא תכלינה.

הלואי שתהא יציאתו כביאתו

ויציאתו לביתו תהא כביאתו שיזהר כל אחד בנפשו שלא יחזור לביתו מן בית עבודה שלו עם משא כבידה של עוונות רח"ל, רק אדרבה תהא ביאתו יותר מיציאתו שאם עמד בנסיונותיו הרויח הרבה קדושה כמשאחז"ל אדם מקדש עצמו מלמטה מעט מקדשין אותו מלמעלה הרבה.

חלק ג

אמירת
דברים שבקדושה
נגד נשים
שאינן מלובשות כראוי

[כולל
בגדי נשים
על פי הלכה]

ידיעה

בארץ ישראל הקימו גדולי ישראל בית דין על דיני צניעות ונקראים בשם "בי"ד משמר התורה" שהם פוסקין ההלכות על דיני צניעות בזמנינו, והגר"ש וואזנער שליט"א ועוד גדולי הרבנים כתבו דאם מתנהגים פחות ממה שפסקו בי"ד משמר התורה היא פריצות ועוברים על דת יהודית שיש להם כח בי"ד ומחייב כ"א מישראל, כ"ז מובא בספר "הלבוש כהלכתו" שציינתי במראה מקומות להלן.

פרק א איסור

מקורו: כתיב [דברים כ"ג ט"ו] כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, מכאן למדו רבותינו [ברכות כה. שבת כ"ג] שבכ"מ אשר ד' אלקינו מתהלך עמנו, דהיינו כשאנו עוסקים בדבר שבקדושה, כגון ק"ש, תפלה, תורה, וכדומה, צריך שלא יראה דבר ערוה כנגד פניו של האדם הקורא או מתפלל, על כן אסור לדבר ד"ת וקדושה נגד ערוה בין שלו בין של אחר, כמו שאמרנו, משום דכ' ולא יראה בך ערות דבר.

- א. אסור לקרות קריאת שמע או להתפלל או ללמוד תורה נגד ערוה, בין שלו בין של אחר, והמחבר^א אוסר גם נגד ערות קטן וקטנה, אבל הרמ"א^ב מקיל.
- ב. ואפילו אם עוצם עיניו לא מהני, וכן סומא, או בלילה אסור^ג, אלא יטה פניו וגופו מכנגדה^ד, ואם מהני כיסוי או ידו על גבי עיניו, הוא מחלוקת אחרונים^ה.

א. בשו"ע אורח חיים סי' ע"ה ס"ד.

ב. שם.

ג. כ"כ האחרונים דלא מהני - דלא כמחבר - בסי' ע"ה ס"ו, וכן סומא או בלילה אסור כמו ביום, והטעם דלא כ' ולא תראה, אלא ולא יראה, הרואה, מי שבידו לראות.

ד. אבל חזרת פנים לחוד לא מהני לרוב פוסקים בסוף סימן ע"ה באו"ח.

ה. בא"א מבוטשאטש כ' דרך עצימת עינים לבד לא מהני אבל אם מניח ידו

- ג. רק דיבור אסור נגד ערוה, אבל הרהור מותר.¹
- ד. ולכתוב דברי תורה אסור כמו דיבור.²
- ה. וכן כשצריך לשמוע ברכה וכיוצא בו לצאת בו, אסור נגד ערוה.³ אבל לענות אמן על ברכה שאינו צריך לצאת, מותר, שדינה כהרהור.⁴ וכן פסיקת הלכה מבלי לומר הטעם דינה כהרהור, ומותר נגד ערוה.⁵

- על גבי עיניו מועיל לכו"ע, וכ"ש אם מניח כיסוי על עיניו, וכן בכפיפת הראש מכנגד החלון, אבל בחזו"א כ' דלא מהני מניח ידיו על עיניו.
- ו. דלא כמו בצואה דאסור גם הרהור (סי' פ"ה מ"א סק"ב), והטעם הוא דבערוה כ' "ערות דבר" דרשינן מיני' רק דיבור אסור נגד ערוה אבל הרהור מותר, ועיון בספר נק' הרהור (בא"ח פ' בא אות י"ג, והליכות שלמה על תפלה פ"כ ס"ח).
- ז. כ"כ בא"א תנינא סי' ע"ה שאסור דה"ל כדיבור, וכ"כ בשו"ת שלמות חיים ח"ד ס' ד', אבל בפמ"ג סי' מ"ז משב"ז סק"ב נסתפק בזה.
- ח. דהרי שומע כעונה (מ"א סי' פ"ה סק"ב, ומ"ב סי' ע"ה סק"ס).
- ט. כמו במרחץ בבית האמצעי שמותר לענות אמן, ובבית ברוך במלואים כלל ג' ס"ק צ"ט כ' דיעצום עיניו.
- י. ומשום הכי במקוה שאין בה זוהמא שמוותרין בהרהור מותרין ג"כ לומר וידוי במים, אף שהוא נגד ערות חבירו וגם לבו במים, דהרהור מותר, וכל שאינו אומר שם פסוק או דברי תורה מותר (כ"פ בבא"ח פ' בא אות ז').

פרק ב

טפח מגולה באשה

מקורו: בגמרא ברכות אמר ר' יצחק טפח באשה ערוה וגו' אלא באשתו, ולקריאת שמע אמר רב חסדא שוק באשה ערוה, והטעם מבואר שם בראשונים, רשב"א וראב"ד, דמשום דמטריד לבי' ולא יכול לכוון בשעת קריאת שמע, וכתב בחפץ חיים על התורה דאם מברכין נגד טפח מגולה מביא עניות, כדאיתא בגמרא [נדרים ח'] ככל מקום שהזכרת ד' מצוי' שם עניות מצוי', והנהרר מזה מביא טובה.

- א. טפח מגולה באשה במקום שדרכה להתכסות, דינה כערוה אפי' היא אשתו וטהורה^א, דבאשה אחרת יש אומרים דאפילו פחות מטפח הוי ערוה^ב.
- ב. ובאיזה גיל האיסור מתחיל בקטנה, תליא במחלוקת האחרונים^ג.
- ג. ואפילו אינו מסתכל אלא שקורא קריאת שמע כנגדה אסור.
- ד. ובשעת הדחק יש להקל אם עוצם עיניו או מחזיר עין ואינו

א. דאמרינן דגוף האשה כל מקום שדרכה להתכסות אם נתגלה שם שיעור טפח הוי כמו ערוה, ואשה שהולכת כן היא נק' פרוצה, ואסור ללמוד או להתפלל או לברך נגדה אפי' היא אשתו וטהורה.

ב. כ"כ הרמ"א ס' ע"ה ס"א די"א אפילו פחות מטפח הוי ערוה.

ג. בבה"ל בשם ס' שלחן שלמה כ' דבקטנה מתחיל האיסור מבת ג' שנים, ובבתו מ"א שנה ואילך, אבל בחזו"א כ' דאינו תלוי בשנים אלא לפי מציאותן וקטנות גופן.

- מסתכל^ד דטפח מגולה באשה הוא קיל מערוה ממש, דלא מהני עצימת עינים לרוב פוסקים כנזכר לעיל.
- ה. בשוק של אשה יש אומרים דאפי' פחות מטפח מגולה, ואפי' באשתו, אסור לקרות כנגדה^ה.
- ו. בדיעבד אם קרא קריאת שמע נגד ערוה ממש, צריך לחזור ולקרות.
- ז. אבל נגד טפח מגולה אם לא נתכוין להסתכל אין צריך לחזור ולקרות^ו.
- ח. האיסור לקרות לפני בשר מגולה, הוא אף שהיא רחוקה ממנו כמלא עיניו^ז.
- ט. וכל זה לא איירי אלא לענין איסור קריאת שמע, אבל לענין

ד. כיון די"א דמהני עצימת עינים נגד טפח באשה דלא הוי כערוה ממש, ע"כ כשא"א בענין אחר יש לסמוך עליהם (מ"ב סי' ע"ה סק"א), אבל בפחות מטפח מגולה לכו"ע מהני עצימת עינים (מ"ב ס"ק ה').

ואף בטפח מגולה יש מתירין גם כשאינו עוצם עיניו ממש, רק מחזיר הבטתו ואינו מרגיש (חזו"א) ואינו מסתכל אפי' רואה אותה בהעברה בעלמא, וכן כ' בשו"ע הרב (שם) דבשעת הדחק יש לסמוך על רבינו יונה דאינו אסור רק במסתכל.

ה. כ"ה וטו"ז.

ו. בדה"ח כ' שצריך לחזור ולקרות, אבל במ"ב (סי' ע"ה ס"ק ד') כ' דאם לא נתכוין להסתכל אין להחמיר בדיעבד לחזור ולקרות אפי' באשה אחרת, דבערוה ממש לכו"ע חוזר וקורא ק"ש, ובמקומות שדרכן להיות מגולה באותו מקום, מותר לקרות כנגדן.

ז. חיי אדם כלל ד' ס"ב.

איסור הסתכלות אפילו במקום מגולה, אסור^ח, ובמקום מכוסה אפילו ראייה בעלמא, אסור^ט.

ח. כ"כ המ"ב בשם הפמ"ג וח"א בס"ק ז', דכ"ז לא איירי אלא לענין איסור ק"ש, דהאיסור הוא להרבה פוסקים אפי' באינו מכוין להסתכל, אבל לענין איסור הסתכלות לכו"ע המסתכל באשה אפי' באצבע קטנה, אם מסתכל להנות עובר בלאו דלא תתורו אחרי עיניכם, ואמרו חכמים שאפי' יש בידו תורה ומעשים טובים [כמשה רבינו] לא ינקה מדינה של גיהנם, וראיה בעלמא לפי תומו בלא נהנה שרי אם לא מצד המוסר, ובס' מנחת שמואל הוכיח דאדם חשוב יש לו לזהר בכל גווני, כ"ז במ"ב ס"ק ז'.

ט. ג"ז בפמ"ג דבמקומות שדרך להיות מכוסה אף ראי' בעלמא אסור, וכ' הפוסקים דבתולות דינן בכלל נדות הם משיגיעו לזמן הוסת ובכלל עריות הם, וכן באשתו כשהיא נדה יש איסור להסתכל במקומות המכוסים, ומה שאמרו דבאשתו שיעורו בטפח הוא בימי טהרתה, וע"כ הזהירו הפוסקים דכשאשה מינקת תיזהר שלא לגלות דדיה דהוי מקום המכוסה, ואף שמכסה דדיה לא תינוק בפני אנשים, ובשלחן הטהור (קאמרנא סי' ע"ה) כ' דמה שהתירו לקרות נגד מקום הרגיל להיות מגולה הוא דוקא באשתו, אבל נגד אשה אחרת אסור אפי' נגד פני' ואצבעותי'. ובחזו"א (סי' ט"ז סוסק"ח) כ' דיש מקום לאסור לקרות ק"ש אף נגד פניה, אלא דא"א להכביד על הציבור, ולכך הקילו בפניה, או בשערות של בתולה.

פרק ג

גדרי מקומות המגולים והמכוסים

שוק

א. השוק של האשה אף למטה מברכים [קניא בל"א] נידון אצלנו כמקום מכוסה^א, ואפילו לובשות גרבים שקופים [דורך זיכטיגט שטרימפ] לא מהני, רק אם עוצם עיניו^ב.

א. כן מקובל אצלנו, והגם דבמ"ב סק"ב אינו משמע כן, אבל בפמ"ג (שהביא המ"ב שם) כ' בלשון ואפשר, וגם מח"א אין ראי', והוא במ"ב סק"ב במוסגר (שבה"ל ח"א ס"א), וי"א שזה אינו מבעל המ"ב, וגם הפמ"ג בעצמו כ' במקום אחר דאסור, ובחזו"א סי' ט"ז מסופק דאפשר גם למטה מהברכים הוא בכלל שוק, דבגמ' אמרין שוק באשה ערוה, וכ' דקשה להכריע בדבר.

ב. דזרעותיה ושוקה אפי' רגילין לילך מגולה, הרי זה כדרך הפרוצות ואסור (מ"ב סק"ב), ואפי' לובשות גרבים שקופים עדיין נקרא מגולה כמ"ש בשו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' ק"ג אות ט"ו אשה שהשוק או ירכותיה מכוסות בגרבי ניילון שקופות ה"ז חשוב כערוה בעששית או במים צלולין כמ"ש המ"א בריש סי' ע"ה ובמ"ב ס"ק כ"ה וכו', לא מיבעי שאסור בראי' משום הרהור, אלא גם לקרות ק"ש ושאר דברי תורה אסור כדין שוק באשה ערוה, ורק אם עוצם עיניו מותר לקרות ק"ש כיון שהבשר סו"ס מכוסה קצת בגרבים עכ"ל, ועיין עוד בספר בית ברוך דף ק"ב.

כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א זאגט אסאך מאל נאך פון זיין טאטע דע רבי זצ"ל, אז ער פלעגט זאגען, לאנגע קליידער לאנגע יאהרען, לאנגע ארבל - לאנגע יאהרען, און ממילא טאמער נישט, איז דער היפוך חלילה וחס! לאנג, מיינט אריבער די קניה, זיצענדיג נישט שטייענדיג, טאמער איז עס נאר ביז די קניה שטייענדיג, איז אז מען זעצט זיך אוועק איז עס שוין אויס צניעות, די פרוי וויל ווייזען אז זי האט פיס, א בהמה האט אויך פיס, זאל זי גיין טוהן מעשים טובים מיט איהרע פיס, וועט מען זעהן אז זי האט פיס, די זעלבע מיט די הענט.

בס' הצניעות והישועה מביא בשם ר' אורי סטרעסליקער זצ"ל שאז היו קורין לבגדים של אדם בלשון טראכ"ט בלע"ז, ואמר הטעם, שממלבושיו של האדם ניכרין מחשבותיו, מה שהוא חושב.

גרבים שאינן שקופות: בשו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' ק"ג אות ט"ו כ' אם הגרבים אינן שקופות, מ"מ אם בשעה שהן יושבות נגלה לעין כל רואה מקומות מוצנעים שבגוף לא בדרך צניעות, אף אם לא נראה ח"ו הבשר ממש, ג"כ חשוב כמגולה, והרי זו פריצות, וכמ"ש הב"ח והש"ך ביו"ד סי' ש"מ ס"ק כ"ב דאשה שמגלה החלוק אע"ג שעדיין נשאר בשרה מכוסה בבגד התחתון הסמוך לגוף הרי זה פריצות וחשוב כמגלה את לבה ערום וכ"ש במקום צנוע ממש (והואיל וגם כנגד בגדי צבעונים של אשה אחרת שמכירה רבו האוסרין לקרות ק"ש כ"ש בזה) ואם אמרו על זמרי נשי ועני גברא שהוא כאש בנעורת קל וחומר לפריצות זו.

גם ידוע דכל אשה שאינה נוהגת כמנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל קוראין אותה חכמינו ז"ל בשם של "עוברת על דת יהודית", ופשוט הדבר דאשה היוצאת בשוק רק בבגדים הסמוכים לגוף אע"ג שכל בשרה מכוסה מ"מ ברור הדבר שחשובה ודאי כעוברת על דת יהודית, וכיון שכן מסתבר דגם נד"ד הוי בכלל דת יהודית, ולכן ראוי לכל אשה כשרה ויראת ד' להזהר מאד מפריצות זו שעוברת גם על לאו של לפני עור לא תתן מכשול שיכשלו ח"ו על ידן בהרהורי עבירה ולעבור על ונשמרתם מכל דבר רע המביא לידי הרהור.

משהו למעלה מהברכיים: בס' לבושה של תורה מהרב פאלק שליט"א דף תס"ח כ' בשם בעל אגרות משה ז"ל שכתב דבזמן האחרון עולה הפורץ גם בכמה בתי שומרי תורה ללבוש מלבושים קצרים רח"ל, ובאנו לפרסם ולהודיע ברבים שהוא מאיסורים החמורים ביותר אשר העונש גדול מאד בזה ובבא, וגם להודיע שחובת בת ישראל ללבוש בגדים כשרים אשר לא יתגלה בהן אפילו משהו מהברכיים ח"ו הן בשעת הילוך והן בשעת ישיבה, ואף כשלוש פוזמקאות אסור דהוא פריצות גדולה אף באלו שלא נראה הבשר. וכ"ש הפוזמקאות שנראה הבשר בהן כמו בזכוכית שאינן כלום, ושם בדף תס"ט כ' בשם החזו"א ז"ל שהחובה שהשמלה תכסה את ברך גם כאשר לובשים גרביים צנועות.

זרוע

ב. יש כמה שיטות איזה מקום בהיד נחשב למקום מכוסה, ואיזה מקום נחשב למקום מגולה, וזה ברור, שלמעלה מהמרפק [עלענבויעג¹] לכולי עלמא נחשב מקום מכוסה², ואף במקום שרגילין לילך מגולה למעלה מהמרפק כדרך הפרוצות, אף על פי כן נחשב כמקום מכוסה, וכן המרפק עצמו גם כן בכלל מקום מכוסה³, וכן יש להקפיד שלא יהי' השרוול צר⁴.

ג. למטה מהמרפק אינו ברור עד איזה מקום נחשב מקום מגולה, החזון איש⁵ מסתפק דאפשר כל היד עד הכף נחשב

סיפור: בהגדה של פסח מהרב יעקב גלינסקי שליט"א כ' ששאלו להחזו"א על מוסד לבנות, כמה אורך יבקשו מהנערות קטנות לגבי בגדיהם?, אמר כמה סנטימטר לאחר סוף הברך, אמרו לו א"כ הרבה הורים יוציאו בנותם מהמוסד, אמר, זאל זיין ווייניגער מיידליך אבער אלע וואס זענען דארט גייען צניעות'דיג עכ"ל.

קול קורא מרבנים: וכן בהקול קורא של הבד"צ מירושלים שנת תשכ"ח כתבו וזאת למודעי כי כל הלובשת שמלה כזו אשר אינה מובטחת שלא תתגלה ח"ו משהוא מהברך בכל תנועה שהיא, הן בעמידה הן בישיבה דינה כעוברת על דת יהודית (מובא בס' יסודות של בית יהודי דף תקע"ז), בהקול קורא מרבני א"י וחול' היו רגילין לכתוב שהשמלה יהי' 10 ס"מ מתחת להברך [4 אינטשע"ס], לאחרונה כותבין הרבנים מא"י [מכל הסוגים] שיהי' 15 ס"מ [6 אינטשע"ס] תחת הברך, ויש מקפידין שהשמלה יגיע עד חצי החלק מהרגל שבין הברך והקרסול. ויש שמקפידין שהבשר העב יהי' מכוסה, וכ"כ בס' הלבוש כהלכתו (פסקים של בי"ד משמר התורה) שכן צריך להיות אורך הבגד.

ג. סי' ד' מ"א ס"ק כ"ג, וסי' צ"ב טו"ז סק"ב.

ד. מ"ב סי' ע"ה סק"ב. וס' ועלהו לא יבול דף שי"ג.

ה. ספר לבושה של תורה דף תכ"ח.

ו. סי' ט"ז.

מקום מכוסה מדינא', ויש מחמירין כן, בפרט בשעה שקורין קריאת שמע או אומרים ברכה לפניהם". ויש עוד שיטות עיין בהערה ט.

ד. אשה שלבושה בתכשיטין על ידיה יש אומרים שאין לקרות קריאת שמע נגדה, אבל הפוסקים לא הביאו זה, וכשמסתכל על התכשיטין עיין בהערה.

ז. וכ' שם די ש לעיין אי פרק התחתון שבין הזרוע והכף למטה ממרפק בכלל איסור, ואי מהני לי' מנהגא, דהמקור לאסור גילוי זרוע הוא מאשה טוה בשוק וזרועותי' מגולין (כתובות דף ע"ב ואבהע"ז סי' קט"ו ס"ד), וכן מאפי' (במס' ב"ק דף מה). ואין הדרך לגלות למעלה ממרפק, רק למטה.

ח. וע"כ יש מקפידין כשמברכין בביתם ברכה או קורין ק"ש או שאר דבר שבקדושה, מזהירין לנשותיהם שיאריכו השרוול עד הכף היד, כף היד - פירושו למטה מן האצבעות, המקום שהוא חלוק עד העצם הנקרא קנעכ"ל. וגם ישנם נשים צנועות שמקפידין כשהולכין ברחוב בין אנשים או במקום אחר גלוי, שהשרוול יהי' למטה עד כף היד כמו שכתבתי בסעיף יט. וישנם שמקפידין עוד יותר שגם בביתם אינם מגלין אף קצת למעלה מכף היד, וגם כשמדיחין הכלים יש להם בד קטן מיוחד שלובשין אז מה שמכסה כל החלק שמגלין מהיד.

ט. ראיתי בספר עוז והדר לבושה מהרב פאלק שליט"א, דעד מחצה מחלק הזרוע יש נהגו לגלות, אבל לא יותר מזה, ע"כ ביותר מזה הוי מקום המכוסה ואסור לגלותו משום צניעות, וכן יהי' אסור לקרות ק"ש או לברך בפני'. וי"א רק עד הבשר התפוח שבאותו חלק מהיד.

י. בס' עוד יוסף חי מבא"ח פ' בא כ', דכשאשה לובשת טבעות של אבנים טובות באצבעותי' לא יקרא ק"ש נגד אצבעותי' כי הם על בשרה באקראי ומעורר הרהור, וכן אם לובשת צמיד על יד' (ברעיסלע"ט, האני"ד באני"ד), אבל שאר פוסקים לא כתבו כן. ואם הם מונחים על בגדיה או על ראשה, מותר לכו"ע. וכ"ז בראי' בעלמא, אבל במסתכל על תכשיטי אשה אף שאינם עלי' אלא שמכירה, אסור, כמו נגד בגדי צבעונים (הכמ"א).

ה. וכל הנזכר לעיל הוא לענין ברכה, אבל משום אל תטוש תורת אמך יש לכסות כל היד עד הכף כשהולכין בחוץ^א.

צואר

ו. מקום מכוסה בצואר מהצדדים, מתחיל ממקום שהצואר מתחיל להיות משפע למטה, ומלפניה ממקום העצם, ומלאחריה מחוליא הראשונה של השדרה^ב, על כן אם נתגלה קצת אפי' פחות מטפח מהמקומות הנזכרים לעיל אסורין לומר ברכה או קריאת שמע לפני^ג, וזה מצוי בנשים

יא. כ"כ בס' בית ברוך (דף ק"א) דאף די"ל דלענין ברכה לא מיקרי הזרוע מקום מכוסה, אבל משום אל תטוש תורת אמך אין לאשה לילך בזרועות מגולות, כ"ש בחוץ, ונהגו מאז ומקדם בשרוולים ארוכים עד האצבעות, ולכה"פ עד כף היד. וזה הוי דת יהודית שמותר לגרשה בלי כתובה, אם עוברת על זה מה שאסור עפ"י הלכה.

וכדאי להביא מה שרגיל האדמו"ר מסקולען שליט"א לומר בשם אביו זצ"ל, אז ער פלעגט זאגען, 'לאנגע ארבל- לאנגע יאהרען, און ממילא טאמער נישט, איז דער היפוך חלילה וחס!', די פרוי וויל ווייזען אז זי האט הענט, זאל זי גיין טוהן מעשים טובים מיט איהרע הענט, וועט מען זעהן אז זי האט הענט'.

סיפור: אחותו של החזו"א ז"ל אשתו של הסטייפלער ז"ל היתה רגילה לומר, 'ווער עס וויל זוכה זיין צו האבען קינדער תלמידי חכמים, זאל מקפיד זיין די ערמעל זאל אלץ אהנקומען ביי די פלייכקייט פון די הענט'.

יב. ויש פוסקים שמצדדים שמלאחרי מתחיל מחוליא שני של השדרה, אבל היות שנשים אין בקיארין בזה, טוב להחמיר, שאל"כ ידמו שחוליא שלישית היא השני', שהראשונה קשה קצת להרגיש. ועיין בס' לבושה של תורה דף שפ"א שכ' שהגב מתחיל בסוף חוליא ראשונה, וכ"כ בס' הלבוש כהלכתו דף 121 ודף 320.

יג. דלפמ"ש לעיל דברמ"א סי' ע"ה ס"א כ' די"א דבאשה אחרת שאינה אשתו בין פנוי בין אשת איש, אפי' פחות מטפח הוי ערוה, במקום שדרכה להיות

שפותחין הכפתור העליון מהבגד, או כשאינן שפתים עליונים (קראגע"ן) על הבגד י', [ואותן שאמותיהן נוהגין ללבוש בגד רק עם שפתיים עליונים (קראגע"ן), או שנוהגין לכסות כל הצואר, צריכין בנותיהם גם כן לנהוג כן, דהוי אצלן מקום שנהגו לכסות ט'].⁹

מכוסה, אין לברך ברכה נגד אשה שמגולה למטה מצוארה במקום שדרך להיות מכוסה, אפילו מעט.

יד. שאם עי"ז נתגלה קצת מהעצם ולמטה, אזי מדינא אסור.

זהירות: יש להקפיד שלא לילך במלבוש שאין לה שפתים (קראגע"ן), כי בקל יכול לגלות למטה מהצואר, וכן אין לפתוח הכפתור העליון, בשום אופן.

אי צואר מקרי מקום מכוסה: יש רוצין לומר שהצואר כולו צריך להיות מכוסה מן הדין, ע"כ נהגו לחגור הטיכעל מלפני' - כמו שנוהגים הנשים מתימן -, וכן נהגו אצלנו בדורות הקודמים, והיו נשים צנועות בדור הקודם שהיו לובשין בגד על הצואר (שא"ל בלע"ז) בכל יום משום צניעות, וכן בתוס' ב"ב קנו: ד"ה כבינתי משמע דהצואר הוי מקום מכוסה, גם רבינו יונה בספר היראה כ' שהצואר הוא ממוקמות המכוסים, וכ"כ ביערות דבש (ח"ב דקמ"ג), וכן מבואר בקול קורא מהביד"צ בירושלים עיה"ק (בשנת תרפ"ח) שכתבו דיכסו כל בית הצואר כמנהג הצניעות.

ובשו"ת שבט הלוי (ח"ה ס' קצ"ז אות ד' ד"ה בענין וכן בח"ז ריש סי' י' ובה"י ס"ד), כתב דצואר עכ"פ בחלקו הוא ממוקמות המכוסים שהוא כמו שוק, וכדומני שזה סיבת הנשים בדורות הקודמים שהיה להם המלבושים עד סוף הצואר הסמוך לראש, ואע"פ שעכשיו לא נהגו כן, אבל לגלות כל הצואר וודאי הוא נגד המבואר ברבינו יונה עכ"ל פ"י במקום שדרכן לכסות.

כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א זאגט אסאך מאהל ביי זיינע דרשות, מ'גייט אויסגעשניטען ביים האלדז, צושניידט מען זיך אליין, מ'איז זיך משחית חלילה וחס!.

טו. שמעתי מהרב פאלק שליט"א מחבר ספר עוז והדר לבושה.

בגד דק

ז. אם לבושה דק ומתחזי בשר מתוכה, הוי כמגולה^{טז}, אבל מהני עצימת עינים לכולי עלמא כיון שהוא על כל פנים מכוסה".

פריצות

ח. [יש שסוברין שנגד כל דבר שנחשב לפריצות אסורין לברך או לקרות קריאת שמע נגדו^{יז}].

טז. סי' ע"ה מ"א סק"א, בס' הלבוש כהלכתו דף 311 כ' דאף אם אינם שקופים רק נגד אור השמש ג"כ אסורין ללובשן.

יז. זה ברור שעצימת עינים מהני בזה, דכל שמכוסה בדבר מהני, וכן בפחות מטפח מגולה מהני עצימת עינים, כ"כ הח"א, מובא במ"ב סק"ה וס"ק כ"ה בסימן ע"ה [ועיין לעיל ס"א]. ואפשר אם הוא מעשה רשת לא יועיל עצימת עינים, דזה לא נחשב כיסוי בכלל, ובשו"ת מנח"י ח"ב סי' פ"ד מביא שיש מחמירים שלא מהני עצימת עינים אף במכוסה, אבל בפמ"ג ומ"ב מתירין.

יח. דסוברין שכל דבר שאסור משום פריצות כיון שמביא הרהור, אסור ג"כ לקרות או לברך כנגדה אף שאינו בשר מגולה, ובספר יפה ללב כ' דגם במסתכל נגד בגדי צבעונים של אשה שמכירה, אסור לקרות ק"ש נגדה, מובא בשו"ת מהר"ם בריסק ח"ב סי' ע' בסוף התשובה, (ועיי' בס' לבושה של תורה מהרב פאלק שליט"א סי' ל"ט ומ'), ועתה נכתוב כאן איזה דברים שנחשבין לפריצות:

בגד פנימי: בדעת תורה ממהרש"ם סי' ע"ה, כשמביא המ"א (סק"א) דאם לבושה דק ומתחזי הבשר מתחתיו הוי כמגולה. ציין המהרש"ם שם להש"ך ביו"ד סי' ש"מ ס"ק כ"ג דכ' לענין קריעה באשה, שאם נראית החלוק התחתון של האשה בשעת קריעה הוי פריצות, ע"כ אין קורעין לאשה בפרהסיא. ומשמע קצת מזה שחשש המהרש"ם שמא גם לגבי לומר דבר שבקדושה כשנראית בגד התחתון של האשה יהי אסור, לפ"ז אותן הנשים שהולכין בשסע (שליט"ץ) על בגדיהם ונראית הבגד התחתון, אין לברך ברכה נגדם. [וכן לענין החלוק המיוחד לשינה, אף בבתו, למעלה מ"א שנה], ואף אם רק נראה השסע שיש לה לייניג בהיר, יש לאסור ללובשו משום מ"ע. (עיי' בס' עוז והדר לבושה דף 325, ועיי' שו"ת תורה לשמה סי' ת').

בגדים צרים: בס' מלבושי נשים פ"ו מהרב בנימין זילבער שליט"א כ', דגם נגד נשים שלובשים בגדים צרים והאיברים שלהם בולטין, אין לקרות או לברך נגדם דהוי פריצות, א"כ ה"ה במכנסים של אשה, ובס' אום אני חומה דף קל"ב כ' דאפשר צריך לחזור ולקרות ק"ש, בס' הלבוש כהלכתו כ' דחגורה במותנים שרחבה מעל 5 ס"מ (in 2) גורמת להידוק הבגד ואין ללבושה (דף 118 ודף 175), ושם דף 120 כ' דחלק העליון של הבגד תהי' ישר ולא יחזור ויכנס תיכף פנימה (Prince style). ושם דף 87 כ' דעצימות עינים מהני לזה לקרות ק"ש נגדה.

לישב רגל ע"ג רגל: וכן אין לאשה לישב ברגל על רגל שמתגלה מה שצריך להיות מכוסה, ודבר זה מצוי במצוה טאנץ שהבדחן אומר פסוקים ודברי התעוררות, שצריך להחזיר גופו, או להעצים עיניו.

בגדים בצבעונים שונים או רועשים: ולפי"ז יש להזהר גם להמנע מלדבר דברים שבקדושה מלקרות קריאת שמע נגד אשה שמלובשת בבגדים שנצבע בצבעים שונים או בצבעונים רועשים שמסית ומפתה את העין להביט עליה רח"ל.

כ"ק מרן אדמו"ר מסקולען שליט"א זאגט אסאך מאהל - איך הער וויא אזוי מ'גייט היינט מיט צוגעפאסטע קליידער, דער אייבערשטער זאל אפהיטן מ'פאסט זיך אליין צי דעם עונש, עס קומט א ביטערער עונש פאר דעם! מ'שפילט זיך מיט פייער!.

בקול קורא של הבד"ץ בירושלים בין כסא לעשור שנת תשמ"ה כתבו, דמלבושים צרים גורמים לשאלות באמירת ברכות ודברי קדושה.

בס' לבושה של תורה דף תע"ח (מהרב פאלק שליט"א) כ' דאין חילוק גדול בין מכנסים ובגדים צרים,

סיפור: בס' ארחות רבינו (סטייפלער) כרך א' עמ' רכ"ו כ' דהחזו"א אמר כי הוא בטוח אילו היתה אשה מופיעה במכנסים בזמן הסנהדרין היו מביאים אותה בפני ב"ד והיתה נידונית לסקילה על התנהגות כה פרוצה, (מובא בספר עוז והדר לבושה).

הרה"ג פוסק הדור הר"ר שמואל וואזנער שליט"א אמר פעם בדרשתו על צניעות בזה"ל, צריך לדעת שבגדים צרים הם אביזריהו דג"ע והם בכלל העבירות שצריך מסי"נ שעליהם נאמר יהרג ואל יעבור.

תמונה או טלבוזי
ט. גם נגד תמונה של אשה פרוצה או נגד טלבוזי' אסורין לומר
דבר שבקדושה ט.

בס' הלבוש כהלכתו דף 207 כ' דהנותן מעות לאשתו ולבנותיו עבור קניית בגדי איסור עובר באיסור מה"ת.

פזמקאות כמו צבע הגוף: וכן יש להקפיד שצבע הפזמקאות לא יהי' כמו צבע הגוף, כ"כ בפסק הלכה שנתפרסם מבד"ץ ירושלים שנת תרפ"ח, וכתבו שם שזה פגול הוא לנו אומה קדושה וטהורה מדור דור, עיין בס' עוז והדר לבושה (לשה"ק) דף 325.

אורך חלק העליון של הבגד: בס' לבושה של תורה (מהרב פאלק שליט"א) דף שפ"ד אות ו' כ', קורה לפעמים בתלבושת שכמעט ואין עודף באורך בגד העליון על תחלת עליונו של החצאית וגם אינה לבושה חולצה תחת המעיל, ומחמת זה כאשר האשה מתכופפת ואפילו מעט מתגלה פירצה במקום המתניים ורואים בגד תחתון (ולפעמים גם בשרה) בין שני הבגדים, ובכל כהאי גוונא עליה ללבוש חולצה תחת המעיל להבטיח שגם אם תתכופף לא יראה בה בגד פנימי, ופלא שקורה כזאת ואף אחד מהמשפחה אינו מעיר להאשה או לבת ע"ז, ובכינוס בירושלים בשנת תשס"ז לפ"ק חתמו גדולי ישראל על כרוז שנכתב בו שיש חיוב שחולצה או סוועדער תרד טפח למטה מהמתניים, כדי שלא תתרומם ותתפתח כאשר מתכופפת קצת.

יט. מנח"י, ושערים מצויינים בהלכה סי' ה' סק"ט, ולא גרע מבגדי צבעונים שאסרו חכמים (שו"ת באר משה ח"ד סי' קמ"ז סקכ"א ב').

ולכן אם הוא במקום שיש לנגד עיניו דברים הנ"ל, יעצום עיניו או יחזיר פניו לצד אחר, או יסתכל בסידור או בהספר, ודבר פשוט שכל הנ"ל שייך אף בנכרית חוץ לענין שערותיה, כמ"ש לקמן בשערות.

פרק ד

שערות

מקורו: בברכות [כ"ד.] אמר רב ששת שער באשה ערוה, שנאמר שערך כעדר העזים.

- א. שער של אשה אפילו של אשתו שדרכה לכסות, אסור לקרות כנגדו^א. אבל נגד שער של בתולה, מותר^ב.
- ב. ונגד שער של נכריות יש בזה כמה שיטות^ג, עיין בהערה.
- ג. בשער מהני עצימת עינים^ד.
- ד. למעשה אנו מחמירין כהזהר ששום שער של אשה לא יתראה אפילו בבית, והוי כמו נדר^ה.

א. שו"ע אורח חיים סי' ע"ה ס"ב, ואפ"ל אם דרך אשה זו וחברותיה באותו מקום לילך בגילוי ראש בשוק כדרך הפרוצות אסור, ויש בזה איסור תורה מדכתיב ופרע ראש האשה מכלל שהי' מכוסה (סי' ע"ה מ"ב ס"ק י').

ב. שם, ובמ"א סק"ג כ' שצריכות להיות קלועות, אבל במחה"ש חולק עליו, וכשחותכות באופן שא"א להיות קלועות, מותר לכו"ע (ס' חוט השני אהע"ז סי' כ"א ס"ב סק"ב).

ג. דנכריות כיון שאינן מזהרות לכסות שערן צ"ע אם דינן כבתולות (ח"א, מובא במ"ב ס"ק י"ב), ובא"א מבוטשאטש אוסר (סי' ע"ה) ובדה"ח כ' להדיא דאינו אוסר, ואפשר דמש"כ הגאון מבוטשאטש ז"ל דאסור, הוא במקום שדרכן של הנכריות לכסות שערן.

ד. מ"ב סק"ה סי' ע"ה.

ה. ואם נתגלה אין לקרות ק"ש או לברך כנגדה (ח"ס מובא בבה"ל בסי' ע"ה ס"ב ד"ה מחוץ לצמתן, וכ' שם דהמנהג נעשה כמו נדר).

פרק ה

פאה נכרית [שייטע"ל]

א. אי פאה נכרית [שייטע"ל] נחשב ערוה כמו שער, תלוי במנהג המקום*.

א. בפמ"ג סי' ע"ה סק"ה ומובא במ"ב ס"ק ט"ז דאوتן שמקילין לילך עם פאה נכרית בלי כיסוי, מותרין לקרות או לברך נגדן, אבל באותן מקומות שנוהגין שלא לילך בפאה נכרית, יש להחמיר כמותן שלא לומר דבר שבקדושה נגד פאה נכרית (סי' בית ברוך דף ק"א בשם מהרש"ם).

אבל נגד פאה נכרית ארוכה, או שהפאה נכרית היא לפי המאד"ע או רחבה וכדומה, כיון שהוא פריצות, וכן שייטע"ל שנראית בזה כמו בתולה, בכל אלה יש מקום להחמיר שלא לומר ברכה לפניה כיון שכל ההיתר של פאה נכרית להמקילין הוא משום שרואין שהיא פאה נכרית ולא שיערה, עיי' סי' לבושה של תורה דף שט"ו שצריך להיות ניכר שהיא נשואה, וכן בפאה נכרית (שייטע"ל) הנעשה משער אדם יש להחמיר, (עיי' מ"ב ס"ק ט"ז בשם מגן גבורים).

וכדאי להביא דברי האדמו"ר מסקולען שליט"א שאומר כמה פעמים בתוך דבריו, "אמאל מאכט מען די שייטעל זאל אויסזעהן וויא די אייגענע האר, רעכענט מען אין הימעל אויך אזוי וויא זי גייט מיט אייגענע האר. דער אייבערשטער זאל אפהיטען, מען זאל זיך אפשרען און גיין מיט א קורץ שייטעל, טויענטער פרויען שערן זיך אפ ב"ה און עס איז זיי גוט, איבערהויפט אז מ'ווייסט אז מ'ווערט דורך דעם ניצול פון די ביטערע צרות, עס איז דאך א זכות אויף דעם, אויך דארף מען גידענקען וועגען די ביי-האר, צדיקים פלעגן זאגען עס איז וויי-האר! ס'איז נעבעך וויי!" עכ"ד.

פרק 1

קול זמר של אשה

מקורו: בגמרא ברכות [כד.] אמר שמואל קול באשה ערוה, שנאמר כי קולך ערב ומראך נוה, והיינו קולו של זמר.

א. כששומעין קול זמר של אשה בין פנוי' בין אשת אשת, ואפילו של אשתו, אסור לומר אז דבר שבקדושה בפיו^א, והוא הדין כששומע מנכרית^ב, ואפילו מאשה שאינו מכירה^ג, אבל בהרהור מותר^ד.

ב. וכל זה בקול זמר, אבל השומע סתם קול דיבורה אינו ערוה ומותר לומר דברים שבקדושה בעת שאשה מדברת, אמנם אסור לכוין ליהנות מדיבורה^ה.

א. מחבר ורמ"א אורח חיים סי' ע"ה ס"ג, ואפילו אשתו טהורה, ועיי' ברשב"א, דס"ל דווקא קול של שאלת שלום, עיי"ש.

ב. פמ"ג.

ג. כגון מראדיא או טעיפ (שו"ת שבט הלוי, ח"ג סי' קפ"א).

ד. בא"ח פ' כ"א, כמו שמותר נגד ערוה שהרהור מותר.

מכל מקום בשעת הדחק שהוא שומע נשים מזמרות ואי אפשר לו למחות, לא יתבטל משום זה מק"ש ותפלה ותורה, אלא יתאמץ לכוין כל לבבו להקדושה שהוא עוסק בה ולא יתן לב עליה (מ"ב ס"ק י"ז בשם ח"א), ובשו"ע הרב סי' ע"ה ס"ו כ' דאם יכול לכוין לבו לתפלתו בענין שאינו שומעו ואינו משים לב אליו, מותר.

ה. רמ"א, מובא במ"ב ס"ק י"ח, ואבהע"ז סי' כ"א, ובבא"ח פ' בא שם די שחמירים בקול אשה אפ"י במדברת, אם היא מדברת דברים ארוכים של סיפורי מעשיות וכיוצא, אבל דברים קצרים, ובפרט שהם לצורך עסק אין

ג. כששומעין ברחוב נעלים של אשה שמקשקות ועושה רעש, יש לזהר שלא לומר אז דבר שבקדושה בפיו, רק בהרהור¹.

לחוש, ובשו"ת שבט הלוי ח"ג סי' י"ד וח"ה סוף סי' קצ"ח כ' דגם אשה הנואמת ברבים, בפרט שלא לצורך מצוה, אסור, וידוע שהרבנים מוחים שנשים לא ידברו בקול על הסעלעפאן ברחוב, או בבא"ס, וכדומה.

1. לפי הפוסקים שס"ל לעיל סעיף כ"ב דבר שגורם הרהור אסורין לומר דבר שבקדושה נגדו, נמצא דכששומעין נשים שמהלכות ברחוב ונעליהן מקשקות ועושין רעש, אסור אז לומר ד"ת או כל דבר שבקדושה כגון ק"ש של שחרית או ערבית, שגם זה הוא פריצות כמ"ש בישעי' [ג' ט"ז], בשמונה דברים שגרמו להחורבן ומונה שם מה שהנשים עשאו דברים שאסורים לעשות משום גירוי יצה"ר ופריצות, אמר שם ג"כ וברגליהם תעכסנה, במהר"י קרא פי' שם שהולכות במנעלים מצויירין, דהיינו בצבעות שונות, וברד"ק פי' מקשקות ברגליהם כדי שישמעו אותה עוברת, וכ"פ באבן עזרא שם.

סיפור: הסטייפלער ז"ל נהג להכות עם מקלו על הארץ בשעה שהלך ברחוב כדי שלא ישמעו קול של הנשים שמקשקות בנעליהם.

פרק ז

בדרך וברחוב

כשהולכין ברחוב יש כמה עיקולי ופשוירי לענין לומר דבר שבקדושה, ונפרטם אחת לאחת.

- א. נגד צואה או אשפה או שאר דבר שמריח ריח רע, או ריח של בשמים של אשת איש^א.
- ב. נגד טפח מגולה של אשה, או שאר אופנים שגורמין הרהור, כגון כשיושבין בחוץ רגל על גבי רגל וכדומה, או נגד תמונה תועבה, או נגד שערות של אשה.
- ג. כששומע קול זמר אשה או קול הנעלים שלה שמקשקשין.
- ד. לכן ההולך ברחוב צריך לשמור עצמו על החושים של ראי ושמיעה וריח.
- ה. כשנוסע בקאר או בבאס, וברחוב יש נשים פרוצות והחלונות סגורים, לכולי עלמא מהני עצימת עינים^ב.

א. ואם נאסר לומר דבר שבקדושה נגד כל דבר פריצות כנ"ל סכ"ב, א"כ ה"ה שאסורין כשמריחין בשמים (תמרוקי הנשים כגון פורפיא"ם וכדומה) של אשת איש שכי' באו"ח סי' רי"ז ובאבן העזר סי' כ"א שאסור להריחו, עי' בס' לבושה של תורה דף תרפ"א שיש בזה מחלוקת, והוא נוטה להיתר, עיי"ש.

ב. דהוי כמו רשות אחרת, וברשות אחרת כ' בפמ"ג ובמ"ב ס"ק כ"ט דמהני עצימת עינים להרבה פוסקים, בפרט כשהחלונות סגורות דהוי כמחיצה, וכן בעראפלא"ן או בבא"ס כשהכסאות גבוהים י' טפחים ורחבים ד' טפחים, יש יותר קולא בעוצם עיניו (ס' הל' הגר"א ומנהגיו).

וכבר כתבנו בס"א, דלכסות עיניו בידיו כ' החזו"א דלא מהני, וכן כ' דלא מהני משקפיים (אויגען גלעזער) ליחשב ככיסוי שיהי' מותר עצימת עינים, אם הוא במקום דלא הי' מתירין עצימת עינים בלאו המשקפיים, כגון נגד טפח מגולה באשה להרבה פוסקים, אבל בא"א מהגה"ק מבוטשאטש כ' דמהני לכסות עיניו עם ידיו, ואף דלגבי כיסוי הראש לא מהני בידיו, היינו לגבי גופו דידיו כגופו, אבל לגבי חוץ נגד הערוה הוי לי' כמחיצה. ולדבריו לכאורה יועילו ג"כ במשקפיים דיועיל עצימת עינים. וכן ראיתי בס' ויברך דוד (מהרב הארפענעס שליט"א) שהח"ס לבש משקפיים בחופה, כדי שיועיל לו עצימת עינים, ולמעשה כשהולכין ברחוב ואם לא ילמדו תורה יש חשש שיסתכל בפרוצות, יכולין לסמוך על הר"ר יונה שכ' דכשאינו מסתכל מותר ללמוד אף בלי עצימת עינים, רק שיסתכל לארץ דרך הילוכו (ויברך דוד).

חלק ד

שאלות ותשובות
בעניני טכנולוגיא
האיך
להשתמש למעשה
בכלי הטכנולוגיא
הן לענין
שמירת עינים
שמירת הלשון
ועוד

מפתח השאלות

שאלה א': האם מותרין להשתמש באינטערנע"ט לצורך פרנסה.

שאלה ב': האם מותרין להשתמש בקומפיוטער לבד בלי אינטערנעט לצורך פרנסה.

שאלה ג': האם נשים ג"כ אסורין להסתכל על פריצות.

שאלה ד': אותן שמוכרחין באמת להשתמש עם אינטערנעט ע"י הקומפיוטער או ע"י טעלעפאן, האם מותרין להשתמש בלי פילטער"ר.

שאלה ה': איזה מין פילטער צריכין להניח.

שאלה ו': מה יעשו אם צריכין להגיע כ"פ להרבה סייט'ס, כגון שצריך לעשות חיפוש (SEARCH) וכדו' ולא סגי בוויי"ט ליס"ט.

שאלה ז': האם מותר להשתמש בוועב-סייט'ס כמו YouTube או Facebook לצורך פרנסה.

שאלה ח': היות ששייבה נע"ט ו J-NET עולים ביוקר יותר מפילטער'ס אחרים, שאחרים הם או בחנם, או אינם ביוקר כ"כ, האם מחוייבין להשתמש רק ב J-NET או YESHIVA NET.

שאלה ט': מי שצריך רק אי-מעיל E-MAIL מה יעשה.

שאלה י': האם מותרין להשתמש עם סעלפאן שיכולין לחבר לאינטרנט.

שאלה י"א: האם מותרין להשתמש עם TEXT MESSAGING?

שאלה י"ב - ווידיא: ישנם הרבה פעמים שבנ"א שואלין (שאלה מצו"ר) היות שבבית חותנם אין מקפידין על איסור הווידיא שנאסר ע"י כל גדולי הדור שליט"א. וכשהנכדים באים לבית זקינם מראין להם ווידיא'ס קודם כשרים (ואח"כ ...) וא' מהמשפחה רוצה לקיים מה שאסרו הרבנים שליט"א, ואינו רוצה שבניו או בנותיו יסתכלו בווידיא, מה יעשה, שאינו רוצה לעשות מחלוקת.

פתיחה

אחר שזכינו לסדר דיני התרחקות בין אנשים לנשים בכלל, ודיני הזהירות שצריכין ביותר בעת תורה ותפילה, יש לנו ליחד מקום לדבר בדיני נסיון הדור האינטרנע"ט, שהרבה נסינות מתקבצים שם לפונדק אחד, זנות מינות ועבודה זרה ואיסור קריאת דברי חשק, וניבול פה, והאיסור להשהות בבית דבר איסור וכו' וכו', וברגע אחד יכולין להגיע להגרוע היותר ששייך במציאות בעולם, אבל מצד אחר הרבה מסחרים אין יכולין לעשות רק ע"י השתמשות באינטרנע"ט, קומפיוטע"ר, וכיו"ב.

אבל אמרו חז"ל (ע"ז.ג.) שאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, ואם שלח לנו נסיון, בוודאי שישנם דרכים שעל ידם לא יצטרכו ללחום בנסינות ובוודאי שמחויב כל אחד לעשות כל מה שיכול שלא ליפול בנסינות, וכן אנו מתפללין שנתפרנס בהיתר ולא באיסור, אלא שלא כל אחד יודע מה אסור ומה מותר, ומה צריכין לעשות.

ע"כ החלטנו לכתוב בדרך שאלה ותשובה, השאלות שבני אדם שואלין בענין זה, ותשובות, כדי לידע מה שצריכין לעשות, מה מותר ומה אסור עפ"י הלכה, ולא כתבתי בכל שאלה ותשובה עוד הפעם איזה איסור עוברין, כי הכל נכלל באיסורין הנ"ל, או א' מהן או כמה מהן, או כולן.

ונפתח בחומר ענין שמירת עינים על אף שכבר דברנו בו בדיני איסור הסתכלות, אף על פי כן לחומר הנושא, נחזור על יסוד איסור הסתכלות אסורות ואיסור הרהור ועוד, ויסוד האיסור להביא עצמו לידי נסיון, ואחר כך נכתוב בעזר השם דיני השתמשות באינטרנע"ט בדרך שאלה ותשובה.

וזאת למודעי!

הטכנולוגי' משתנית מיום ליום, על
כן כמה דברים שכתבתי כאן בענין
הפילטער יכול להשתנות, וקודם
שמשתמשין בפילטער צריכין לברר
אם לא נשתנה ממה שכתבתי.

פרק א

איסורים שיכולים לעבור
ע"י השתמשות באינטערנעט

א. איסור הסתכלות בנשים

בשלחן ערוך אבן העזר סימן כ"א סעי' א' כתב המחבר, צריך האדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד (לפי שנפשו של אדם מחמדתן – בית שמואל ס"ק א'), **ואסור להביט וכו' ואסור להסתכל וכו' והמסתכל וכו' עכ"ל.**

ו**כתב** בבית שמואל סק"ב, הר"י כתב **דאסור מדאורייתא** שנאמר (במדבר ט"ו ל"ט) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם עכ"ל.

וז"ל הרמב"ם הלכות תשובה פרק ד' הל"ד, המסתכל בעריות מעלה על דעתו שאין בכך כלום וכו' והוא אינו יודע שראיית העינים עון גדול שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם עכ"ל.

וז"ל ספר דרך פיקודיך מל"ת ל"ה, ואפילו אדם היודע בעצמו שלא יתפעל על ידי הסתכלותו, גם כן עובר על דברי תורה עכ"ל.

ובמשנה ברורה סי' ע"ה סק"ז כ' דבמקום מכוסה באשה אף ראי' בעלמא אסור.

ב. איסור הרהור עבירה

והנה חוץ מאיסור הנ"ל, דרשו עוד חז"ל במסכת ע"ז כ' ע"א, ונשמרת מכל דבר רע (דברים כ"ג י') שלא יסתכל אדם אפי' בפנויה, ובאשת איש אפי' במכוערת, ולא בבגדי צבע של אשה.

וכ' בבית יוסף (באה"ע שם מובא בבית שמואל ס"ק ב'): כתוב בארחות חיים אסור "מן התורה" להרהר שנאמר ונשמרת מכל דבר רע ופירשו רז"ל (כתובות מ"ו ע"א מכאן אמר ר' פנחס בן יאיר) **שלא יהרהר אדם ביום ויבוא לידי**

טומאה בלילה עכ"ל. ונפסק שם בש"ע סעי' א', ואסור להסתכל בבגדי צבעונים של אשה – "שמא יבא" להרהר בה עכ"ל.

והנה כל הנזכר לעיל שייך גם כן בתמונות, ובפרט בתמונות שמנענין, וקל וחומר מהסתכלות בבגדי צבעונים שמביא לידי הרהור, (עי' שו"ת באר משה ח"ד סי' קמ"ז סקכ"א ב'). ועיין אבן העזר סי' כ"ג ס"ג כמה דברים שאסורין לעשות שלא לבוא לידי הרהור.

ג. קריאת דברי חשק

ועי' בשלחן ערוך או"ח סי' ש"ז סט"ז דאסור לקרות בדברי חשק משום שמגרה יצר הרע אנפשי'. וכן איתא בשולחן ערוך או"ח סי' ר"מ ס"ד דאסור להסתכל במקום שמגרה יצר הרע אנפשי', ובספר חפץ ד' מבעל אור החיים הק' על מס' ברכות דף סג: כ' דאם עושה דבר שמגרה יצר הרע אנפשי' אז תורתו שלומד אינו תבלין נגד יצר הרע שלו.

ובשו"ת מחנה חיים תשובה א' (מובא במשנה ברורה סי' ש"ז ס"ק ס"א) כ' שמוטב לבקש על פתחי נדיבים, כי יש לו תקוה, אם ימות יראה פני מלך, אבל לעסוק במסחר של ספרי חשק, גיהנםם כלה ועונותיו לא תכלנה.

ד. ניבול פה

ועוד אמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת ל"ג) בעון נבלות פה וכו' (ומנו שם הרבה עונשים חמורים) רב נחמן בר יצחק אמר אף שומע ושותק.

ה. להביא עצמו לידי נסיון

וגם נצטוינו שלא להביא עצמו לידי נסיון, כמו שמצינו הרבה פעמים בדברי חכמינו זכרונם לברכה, כגון מה שאמרו במס' בבא בתרא ד' נד: דאי איכא דרכא אחרינא והולך במקום שיכול להכשל אף שעוצם עיניו נקרא רשע. וכן במס' ע"ז יז. נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, ומשום הכי פסק המחבר בשו"ע אבהע"ז ס"א דאסור לעבור בפתח אשה זונה בד' אמות (עי' פרישה שם, ועוד שם מס' ע"ז יז:), ובשו"ע אבהע"ז סי' כ"א ס"א

כ' דאם פגע אשה בשוק (לפניו), ירוץ לצדדין או מלפני' כדי שלא יסתכל אחורי אשה בתנועותיה והלכותיה, אף שלבושה בצניעות, ואף שעוצם עיניו, צריך להתרחק ממנה, ואנו מתפללים בכל יום ואל תביאנו לידי נסיון, ואם יודע בודאי שיכשל בודאי אסור (עי' בספר ישראל קדושים [מהרב הארפענעס שליט"א] סוף פ"ד).

ו. להשהות בבית דבר אסור

ועוד מצינו שאסור להשהות בבית דבר שיכולין להכשל בו כגון מאזנים שאינו טוב, או מדה חסרה (חו"מ ס' רל"א ס"ג) וכיוצא בו הרבה דברים שחכמינו זכרונם לברכה גזרו שלא להשהותו בבית, שמא יבוא בו לידי תקלה, עי' יו"ד סי' נ"ז ס"כ, ועוד, ונאמר אל תשכן באהליך עולה (איוב י"א).

ז. מינות

ועוד דרשו רז"ל בברכות י"ד ע"ב, ולא תתורו אחרי לבבכם זו מינות, הביאו הרמב"ם פ"ב הל' עבודת כוכבים הל"ג, עיי"ש לשונו הזהב.

פרק ב

השתמשות בטכנולוגיא על פי הלכה

שאלה א': האם מותרין להשתמש באינטערנע"ט לצורך פרנסה.

תשובה - היות שהשתמשות באינטערנע"ט מביא לידי נסיונות עצומים כידוע, ומחריב נפשות ישראל. ומביא לעבור על איסורים הרבה כמו שכתבנו בפתיחה, ע"כ מחוייבין לעשות כל טצדקי שלא להשתמש באינטערנע"ט אף עם פילטער טוב, [שאף עם פילטער יכולין להכשל] וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ע"ז יז.) לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, בפרט באינטערנע"ט שיש לו כח המושך, והיום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד ע"ז וכו'. (גדה יג: שבת קה:) ולדאבונינו רואין זה בחוש שעל ידי האינטערנע"ט יורדין לשאול תחתית ובאין רחמנא ליצלן לידי כפירה וכו', על כן צריכין להתרחק מהשתמשות באינטערנעט אף אם עולה בקושי.

ויש להעיר עוד, שאברכים לא יתחילו לחפש על האינטערנע"ט פרנסה, רק קודם לחפש בלי אינטערנעט ולעשות השתדלות הכי גדול שלא יצטרכו לעבוד אצל אינטערנע"ט וצריכין לברוח ממנה, והוי בורח מן העבירה.

שאלה ב': האם מותרין להשתמש בקומפיוטער לבד בלי אינטערנע"ט לצורך פרנסה.

תשובה - גם קומפיוטער לחוד יש לו נסיונות שיכולין להכניס בו סי-די'ס האסורים, ועוברין בזה על איסורים שכתבנו בפתיחה, וגם יכולין להכניס בו ווידיאס האסורים ע"י USB, וכן אינטערנעט ע"י Wi-Fi או Wireless אינטערנעט ע"י USB או MI-FI וכדומה, ע"כ בבית שיש ילדים צריכין יותר שמירה ואינו כדאי להשתמש בו בבית, וכמה מנהיגי ישראל כבר התריעו שלא להכניס קומפיוטע"ר בבית, אבל בבית המסחר, אם המסחר הוא באופן שצריכין להשתמש עם קומפיוטע"ר

אין לאסרו, ויש כהיום פראגראם שיכולין להכניס בקומפיוטער, שחוסמו ואין יכולין להכניס בו אינטערנעט.

שאלה ג': האם נשים גם כן אסורין להסתכל על פריצות.

תשובה – נשים מוזהרין בלאו דלא תתורו כמו אנשים (חינוך סי' שפ"ז). וע' רמב"ם פכ"א מהל' איסורי ביאה הכ"ה דגם נשים אסורין בהרהור עבירה. וע' ספר חסידים סי' תרי"ד, [וכ"ה בילקוט שמעוני שמואל א' רמ"ז ק"ח, ועיין שו"ת שבט הלוי ח"ה סי' קצ"ז אות ב', וע' ס' קב הישר פס"ח אות ט'], ולמעשה לדאבונינו המציאות היא שגם נשים עוזבין דרך הישר, על ידי שמסתכלין על אינטערנעט, ואין צריך ראי' על זה, ואדרבה לנשים יותר גרוע שאין להם תורה, (ע' דברי יואל אבות פ"ב).

שאלה ד': אותן שמוכרחין באמת להשתמש עם אינטערנעט ע"י הקומפיוטער או ע"י טעלעפאן, בלעקבער"י וכדומה לצורך פרנסתן, האם מותרין להשתמש בו בלי פילטער.

תשובה - אסור בהחלט בלי שום יוצא מן הכלל, וידוע הפסק של הגאון הגדול מופת הדור הר"ר חיים קנייבסקי שליט"א שהוא בגדר יהרג ואל יעבור. שבלי פילטער כלל הוא ברור שיכשל ויעבור על כל האיסורים שכתבנו בפתיחה. ובכלל רוב אברכים שיש להם בלעקבערי או טעלעפאן אחר כמו Android וכדו', אין צריכין אותו לפרנסה רק אתם לצורך בילוי והנאה וזהו בודאי אסור אף עם פילטער.

שאלה ה': איזה מין פילטער צריכין להניח.

תשובה - צריכין להשתדל שהפילטער יהי באופן שאין יכולין להגיע רק להסייט'ס שצריכין לפרנסה, וזה נקרא וויי"ט ליס"ט (white list), הפירמא הנקרא yeshiva net הוא היותר טוב להשתמש בו שיש להם רק white list, ויכולין ג"כ להשתמש עם הפירמא הנקרא j-net שיש להם ג"כ הדרגא הנקרא white-list וצריכין לבקש מהם שיחסמו הכל, אבל יש להם עוד דרגות, וע"כ היותר טוב הוא להשתמש ב yeshiva

.net. וזה נכלל ג"כ בהאיסור שלא יביא עצמו לידי נסיון. שיכול בנקל להחליט שלא להשתמש, רק בוויי"ט ליס"ט, אלא גם בשאר סייט"ס שלא היו מקודם על הווייט ליסט שלו.

גם יש עצה לקנות firewall ויעשה בה Whitelist, ויעשהו ע"י יהודי חרדי שיודע איזה לבחור ואיזה לרחק, כגון ע"י vocatech, ומכל מקום Jnet או Yeshivanet יש להם מעלה יותר, שהפילטער היא בהקאמפעני עצמו (בה-ISP) באופן שהאינטערנעט המגיע לביתו היא כבר משומר.

ואם יכול להתחבר לאינטערנעט פתוח של שכניו ע"י WI-FI צריך ג"כ להניח פילטער על הקאמפיוטער עצמו, או לבטל ה-WI-FI בכלל

שאלה ו': מה יעשו אם צריכין להגיע כמה פעמים להרבה סייט"ס, כגון שצריך לעשות חיפוש (Search) וכדו' ולא סגי רק בה-white-list.

תשובה – אם על ידי ה search בדרגא שלו יכולים להגיע למראות לא טובים צריכין שמירה יתירה, וישנם כמה עצות לזה, בת j-net יש הרבה דרגות בפילטע"ר וכן בשאר קאמפאני"ס וצריכין ליקח רק מה שבאמת צריכין להפרנסה ולא יותר, וחוץ מזה צריכין ליזהר, באחד מהדברים דלהלן, **ובלי זה אסורין עפ"י הלכה להשתמש באינטערנעט ע"י search** לפי שעוברין בזה על האיסורים הנזכרים בפתיחה, ולפי שמביא עצמו לידי נסיון ומגרה יצה"ר אנפשי' ועובר על לא תתורו.

(1) **שלא יהי' הוא עצמו לחוד בחדר רק עם עוד שומר שיבוש ממנו להסתכל במקום האסור - כמו איסור יחוד עם אשה, שאסרו חכמינו זכרונם לברכה.**

(2) **שיבקש בכל פעם שצריך לחפש, גוי, שיחפש עבורו, וכן פסק הרה"ג ר' שלמה מיללער שליט"א, ראש הכולל טורונטו, שאותן שצריכין להשתמש באינטערנע"ט ישתמשו רק על ידי גוי.**

(3) **שיחבר הקומפיוטער שלו למוסד הנקרא Webchaver ווע"ב - חב"ר או קאמפאני אחר, שיש להם Monitoring שהם יראו באיזה מקום מחפש, וכמה זמן הביט שם, והם ישלחו Report לחבר נאמן**

שלו שבוש ממנו, או יחבר עצמו למוסד - ישמרנו - שרב מביהמ"ד יראה Report כשהולך למקומות האסורים, או יקבל ע"ע קנס בכל פעם שיכשל, ויכולין לעשותו ע"י - Venishmartem KBA Program.

חוץ העצות הנ"ל טוב שהוא יתן Password לאחר, והוא בעצמו לא יהי' ידוע לו הפעסוואר"ד, כדי שלא יוכל לעשות שינויים בעצמו כל פעם שרוצה, ובפרט אם יש לו רק פילטער על הקאמפיוטער עצמו שיכול לסלקו בכל עת שרוצה, ודאי צריך שיהי' הפעסוואר"ד אצל אחר, ויסכים עם הקאמפעני שהוא אין לו רשות על הפעסוואר"ד רק חברו, שאם לא כן יכול לומר להקאמפעני"י שנאבד הפעסוואר"ד ויתנו לו אחר, והטוב מכל הפילטערס - ברוחניות - הוא j-net שמתנהל ע"י יהודים חרדים, והם משתדלין לעשותו שיהי' טוב עבור יהודי אבל אינו 100%, ע"כ ישתמש בפראגראם הנקרא "מהדרין" אצל j-net שמכסה תמונות אסורות, או ע"י Venishmartem ע"י Vcf program שגם כן מכסה תמונות אסורות, גם מ-Google Search.

שאלה ז': האם מותר להשתמש בוועב- סייט'ס כמו YouTube או Facebook לצורך פרנסה.

תשובה - אסור, כיון שבודאי יראה תמונות אסורות, וזה כמו אינטערנע"ט בלי פילטער כלל. גם מפני שעיקר הוועב-סייט היא להתחבר עם שאר אנשים על האינטערנעט, על כן צריכין להתרחק מזה אף לצורך פרנסה, וכן יתרחק מ-Google Search, חוץ אם ישתמש עם הקאמפעני Vocatech שחוסמין כל תמונות תועבות מ-Google Search.

שאלה ח': היות ששישיבה נע"ט j-net עולים ביוקר יותר מפילטער'ס אחרים, שאחרים הם או בחנם, או אינם ביוקר כל כך, האם מחוייבין להשתמש רק ב-j-net או Yeshivanet.

תשובה - זה ברור שהאדם מחויב לעשות כל טצדקי שלא יכשל באיסור, והיות ששישיבה נע"ט j-net הם משומרים ביותר מכל פילטער'ס

אחרים צריכים להשתדל להשתמש בהם. אף שעולין ביוקר, כן פסקו גדולי דורינו שליט"א הרב וואזנער, והרב נסים קרליץ בקול קורא שיצא בארץ ישראל, כיון שהוא בקביעות עלולים יותר להכשל, אף שבמקום אחר אף אי איכא דרכא אחרינא אין מחוייבין להוציא הוצאות לילך בדרכא אחרינא, אבל כאן שהיא בקביעות גרע וצריכין גם כן להוציא הוצאות על זה.

והיות שj-net יש לו כמה דרגות, צריכים להשתמש רק בדרגא שצריכין באמת להפרנסה ולא יותר.

וכ"ז הוא בקומפיוטער המחובר לבית [בכינוס כללי שנת תשע"ב אמר פוסק הדור הרב וואזנער שליט"א שלדעתו אין להחזיק אינטערנע"ט בבית אף לצורך מסחר], אבל Laptop שמטלטלין אותו ממקום למקום, ואף אם בביתו יש לו J-NET אבל בשאר מקומות אין שם אינטערנעט משומר, אז צריכין להניח על הלעפטאפ עצמו איזה פילטער Software שיהי' משומר בכל מקום שהולך, וצריכין לשאול technician ירא שמים איזה פילטער הוא הטוב ביותר לצרכיו. וכן באופנים אחרים שאין יכולין להשתמש בj-net או ישיבה-נעט, צריכין להתייעץ עם מומחה ירא שמים איזה פילטער ליקח. כגון עם המוסד TAG, או VENISHMARTEM שהם עוזרים בחנם לכל מי שרוצה ייעוץ והדרכה, או שרוצה לידע איזה פילטער טוב עבורו והם עוזרים לו למעשה בחנם.

ועם כל זה, אם משתמש בהלעפ-טאפ בביתו ישתמש בו על ידי j-net או על ידי yeshiva net. כי מקום החיבור לביתו שדרכו נכנס האינטערנע"ט לביתו שם אין שום פילטע"ר, [כי הפילטער Softwaren הוא רק על lap-top], אשר על כן יכולין לחבר במקום הכניסה לבית כלי שאין לו פילטע"ר ויתחבר לאינטערנע"ט בלי פילטע"ר. וצריכין להתרחק מנסיגנות, ולהזהר שלא להכשיל אחרים משום לפני עור לא תתן מכשול, ומשום שלא ישהה ביתו דבר שיכולין להכשל בו, ואם יש לו חיבור כזה בביתו בלי פילטע"ר יכולין אחרים שבאין לביתו להכשל בו בלי ידיעתו.

שאלה ט': מי שצריך רק אי-מעיל e-mail מה יעשה.

תשובה - יכולין להשתמש רק באי-מעיל בלי האינטערנע"ט ע"י הרבה קאמפעניס, וישתמש בקאמפאני שיש להם קצת כמו פילטע"ר על האי-מעילס, כגון j-net, גם על הבלעקבער"י יכולין לעשות רק אי-מעיל בלי האינטערנע"ט. וכן על I-PHONE יכולין לעשות ע"י Mehadrin filter Venishmartem ע"י Vcf program, גם בכל שאלות על Smart phone יכולין לפנות אל Venishmartem. על פי שכתבנו לעיל בשאלה א' שצריכין להתרחק מאינטערנט בכל היכולת.

שאלה י': האם מותרין להשתמש עם סעלפאן שיכולין לחבר לאינטרנעט.

תשובה - חכמינו זכרונום לברכה אמרו (ע"ז זי.) נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב, והיות שיכולין לפתחו שיתחבר לאינטרנט, ע"כ ישתמשו רק בסעלפאן כשר שאין לו אפשרות להתחבר לאינטרנט.

שאלה י"א: האם מותרין להשתמש עם text messaging?

תשובה - היות שטעקס"ט מעסעזשינ"ג כבר גרם וגורם לחרבנות ולעבירות חמורות, כמה פעמים עוד יותר מהר מעל ידי האינטרנע"ט, על כן צריכין להתרחק מזה, ששום אדם אינו מובטח שהוא או בני ביתו לא יפלו בפח רחמנא ליצלן השם ישמרנו. ואסורין להביא עצמו לידי נסיון. ויש כמה Phones שיכולין לסדר שלא יגיע Text Messages רק ממני שרוצין שיגיע, ואם צריך לו לצורך פרנסה ישאל שאלה.

שאלה י"ב - ווידיאו: ישנם הרבה פעמים שבני אדם שואלין (שאלה מצויה) היות שבבית חותנם אין מקפידין על איסור הווידיא שנאסר על ידי כל גדולי הדור שליט"א. וכשהנכדים באים לבית זקנים מראין להם ווידיא'ס קודם כשרים (ואח"כ ...) וא' מהמשפחה רוצה לקיים מה שאסרו הרבנים שליט"א, ואינו רוצה שבניו או בנותיו יסתכלו בווידיא, מה יעשה, שאינו רוצה לעשות מחלוקת.

תשובה - קודם צריך האדם לידע שההשתדלות היותר מועיל היא "תפלה" ובלי זה שום השתדלות לא יועיל, ועם תפלה, יכולין לעשות קצת השתדלות, דהיינו שידבר על לב משפחתו, חותנו, וגיסיו, וכן אשתו תדבר על לבם בדרכי נועם, שהיות שהרבנים שליט"א אסרו ווידיא, וכן הרבה מוסדות התורה, אפשר שלא ישתמשו בו, ואם אינו מועיל, יעשה השתדלות, שילדיו לא יהיו באותו זמן בביתו חותנו, רק בזמן אחר, באמתלאות שונות.

ואף אם לא יועיל לו, אף על פי כן אל יתייאש, רק יחזק עצמו ואת ב"ב, עד שיערה הקב"ה רוח טהרה על כל משפחתו, ולא ישתמשו עוד בזה, וצריך לחנך ילדיו, שדבר שהרבנים אסרוהו אסורין לעבור עליו אף שרואין אחרים עוברים, ואפילו רואין שאנשים חרדים מוכרין DVD'S אין מזה ראי' שמותר לראותו.

*

זהירות - הרבה כלים חדשים יש בהם Wi-Fi, וצריכין לסוגרו כי יכול להתחבר לאינטרנט בלי יודעים, וזה כולל קומפיוטער, i-pod, וגעמ'ס, וכיוצא בו, וכן צריכין לסדר שאחד מבחוץ לא יוכל להגיע לאינטערנעט שלו ע"י Wi-Fi, וגם צריכין לדעת שכהיום ישנם DVD Players שיכולין להשתמש בהם על ידי USB.

זהירות - בחור בישיבה

כשיודעין שבחור שלומד בישיבה יש לו סעלפא"ן או כלי אחר שאסורין להשתמש בו, אל ימהר לומר לראש ישיבה שלו, רק קודם יאמר למומחים שעוסקין בזה, והם יסדרו באופן טוב, כי הרבה פעמים הראש ישיבה אינו מומחה כ"כ האיך להתנהג, וכשישמע, תיכף יזרוק הבחור מהישיבה, וזה יהי' יותר גרוע, וצריך זהירות יתירה וסייעתא דשמיא בזה. ואם אין מוצאין מומחה, בוודאי צריכין לומר לראש ישיבה או למנהל במוקדם האפשרי.

פרק ג

שמירת הלשון על פי הלכה
בנוגע לכלי הטכנולוגיא

היות שמשתמשין כהיום בכלי הטכנולוגיא הן לצורך פרנסה והן לצורך דברים אחרים. והרבה פעמים הכלי שמשתמשין בו מביא הרבה נסיונות ברוחניות, בשמירת עינים וכיוצא בו. ובוודאי צריך כל אדם לעשות פעולות להתרחק מהנסיונות. ועל כן צריכין לעשות פילטער טוב על האינטערנע"ט שמשתמשין בו לצורך פרנסה וכיוצא בו. וישנם הרבה אנשים שאין משתמשין עם פילטער טוב אבל אין מגלין לחבריהם שאין בו פילטער טוב, על כן כתבנו דיני שמירת הלשון הנוגע לענין זה, אימתי חייבין לגלות שיש לאחד אינטערנע"ט בלי פילטער, או שהפילטער אינו טוב כדבעי.

בית מסחר

הרבה פעמים בעל הבית שיש לו אנשים ונשים העובדים אצלו בבית המסחר שלו, ומשתמשין באינטערנע"ט בלי פילטע"ר כדבעי: באופן זה הבעל הבית עובר הן על "אל תשכן באהליך עולה" (איוב י"א), והן על "לפני עור לא תתן מכשול" (ויקרא י"ט י"ד).

ואם יודעין שאחד רוצה לילך לעבוד שם, או שאחד רוצה לשלוח בתו או אשתו לעבוד שם מחוייבין לגלות שבאותו מקום אין משתמשין בפילטע"ר טוב, ובוודאי אין בו משום "לא תשא שמע שוא", (שמות כ"ג א) אלא מחוייבין לגלות, כמ"ש בספר חפץ חיים בהל' רכילות כלל ט' ובהל' לשון הרע כלל י'.

ילדים

ודבר זה שייך גם כן כשיודעין שבבית פלוני ישנם כלים שהילדים יכולין להשתמש בו בלי רשות ההורים כגון אינטערנעט, בפרט בלי פילטער טוב, או שיש שם DVD PLAYER, או קומפיוטער שהילדים יכולין להשתמש בו לראות בו מראות אסורים כגון על DVD או על ידי USB וכיו"ב, או שיש שם כלים שיש להם WI-FI שיכול להתחבר לאינטרנעט, צריכין לגלות להשכנים וידידים ששולחין שם בניהם או בנותיהם לשחוק שידעו שיש שם כלים הנזכרים לעיל, גם בגיעמ"ס יש כמה פעמים Wi-Fi.

BABY SITTER בעיבי"י סיטע"ר

וכן כשרוצין לשלוח א' מהילדים לשמור על הטף בבית השכן, ואחד יודע שבבית ההוא ישנם כלים שמביאין נסיונות, מחוייב לגלות להורי הבעיבי"י סיטע"ר שישנים שם כלים הנזכרים לעיל, וכן כשיודעין מאיזה בעיבי"י סיטע"ר שיש לה כלי שאינו הגון צריכים להודיע מזה למי שרוצה לקרוא אותה.

שידוך

זה גם כן נוגע כשיודעין שאחד רוצה להשתדך עם פלוני, ויודעין שבבית ההוא ישנם כלים באופן שמביאין נסיונות, מחוייב לגלות להצד השני מה שיודעין שיש בבית פלוני, כמ"ש החפץ חיים בהל' רכילות כלל ט' ציור שלישי.

בתולה

כשיודעין על בתולה שעובדת באפי"ס ומשתמשת באינטערנע"ט בלי פילטע"ר, ומבלת זמן להסתכל בסייט'ס אסורות כגון בשעת הפסקה וכדומה, צריכין לגלות זה לצד הבחור קודם שעושין השידוך, שהרבה פעמים רואין בתולה שנראית מבחוץ כשרה ומבפנים היא מלאה

זוהמא מראיות אסורות שראתה במקום עבודתה, ודבר זה מבצבץ לאחר החתונה וגורמת לגירושין ומפרעת השלום בית.

בחור

וכן הוא לגבי בחור שיש לו סעלפאן שמחובר לאינטערנעט ומסתכל בה הרבה, צריכין להגיד לצד הבתולה קודם השידוך שבחור זה מלא זוהמא, וכמו ששומעין מעשיות שהארס שבו מתחיל לבצבץ אחר החתונה ומביא לידי גיטין והפרעת שלום בית, אף שבעת ששידכו עמו הי' נקרא בחור טוב.

מלמד

זה שייך גם כן כשיודעין על מלמד או מגיד שיעור שיש להם כלי שפתוח לאינטערנעט או DVD Player בלי שמורה מעולה, מחויבין לגלות להמנהלים ולהורים, ולדאבונינו שומעים כ"פ שגם מלמדים ומנהלים נתפסו ברשת האינטערנע"ט השם ישמרנו.

חברים

ובוודאי כשיודעין על ילדים בכתה שיש להם געימ"ס עם מראות אסורות, או שיש להם דברים שמחוברין ל'WI-FI', מחויבין לגלות להמלמד או למנהל, וגם לילד שלו שיתרחק מילד הנ"ל.

וכן כשיודעין שאברך פלוני יש לו בלע"קבערי וכדומה בלי פילטער טוב, מחויבין לגלות לחבריו שלא יפלו ברשתו, וכן יזהיר ילדיו שלא יהי' להם שייכות עמו, ויתרחקו ממנו.

פילטער טוב

וכל הנ"ל הוא אף אם יש לו פילטער אבל אינו חוסם כל מה שצריכין לחסום ורק נשאר פתוח לסייט'ס שיש בו פריצות וכדומה, ואינו חוסם רק הגרוע שבגרועים, גם כן צריכין להגיד, ששומעין הרבה מעשיות, שגם

עם פילטער יכולין להגיע לשאול תחתית, שצריך כל אחד להשתמש עם הפילטער היותר טוב שחוסם כל דברים האסורים.

ומובן מאליו שלא הותר להגיד רק בתנאי א' שיכוין רק לתועלת, ולא מצד קנאה ושנאה על הצד שכנגדו, וע' בס' חפץ חיים הל' רכילות כלל ט'.

ב' אם יכול לסבב את התועלת מבלי שיצטרך לגלות לפניו עניניו לרע, אין לספר עליו.

ג' בהל' לשון הרע כלל י' ס"ב כ' החפץ חיים עוד פרט א' שיוכיח את החוטא מתחלה אולי יכול להועיל ויטיב על ידי זה דרכיו.

ובסעיף ג' שם כ' דכל זה אם המספר על המשודך או המשודכת טוב מהאחר שנשאל עליו, אבל אם הוא חוטא כמותו, וגם חוטא בעבירות האלה כמוהו, הרי זה אסור לפרסמו כי איש כזה אין כוונתו בגלות מסתוריו לטובה, כי אם לשמוח לאיד ולבזותו בזה, כמו שנאמר ביהוא אף על פי שעשה מצוה בהכריתו בית אחאב כי נצטוה כן על ידי נביא, וניתנה לו עבור זה מלוכה עד ד' דורות, בכל זאת נפקד עליו לבסוף דמי אחאב, מפני כי גם הוא הי' רב פשע.

ובסעיף ד' שם כ' דאם האנשים שהוא מספר לפניהם גם הם בעלי רשע, ולא נחשב בעיניהם עון כלל, יזהר שלא לספר לפניהם כלל בזה.

וכל הנזכר לעיל הוא אם יודע בבירור אבל אם רק שמע יאמר "שמעתי".

ע"י כל זה בהל' רכילות כלל ט' ס"י וס"א ובבאר מים חיים שם ס"ק ט' ובס' נתיב חיים על חפץ חיים שם ס"ק י"ח.

וכן מי ששואל לאחד אם יודע שיש במקום פלוני אינטערנע"ט ונוגע לו לתועלת אז יאמר להנשאל ששואל בשביל תועלת, שלא יכשיל הנשאל באיסור לשון הרע [ח"ח כלל ד' ס"א].

ואם שומע דבר רע על חבירו צריך לחוש לזה בתורת ספק אבל לא יקבלו בקבלה גמורא "כודאי" [ס' ח"ח בכמה מקומות].

ומותר להנשאל להשיב מה ששאלו אותו אף אם חושש שהשואל יקבל דבריו בהחלט, כיון שביד השואל שלא לקבלו בקבלה גמורה [עי שו"ת אז נדברו ח"י סי' מ"ו מובא בגליון הליכות חיים פ' טהרה-אח"ק תשע"ב]. השי"ת יעזור שלא נכשל, ויערה עלינו רוח טהרה ממרום, שנוכל להתנהג על פי התורה.

ביאורים בהשיטות בדין נגיעה

שיטת הרמב"ם: איתא בתו"כ פרשת אמור (ויקרא י"ח ו') איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ד', אין לי אלא שלא יגלה מנין שלא יקרב ת"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב, אין לי אלא נדה שהיא ככל תקרב ובל תגלה, מנין לכל העריות שהן ככל תקרבו ובל תגלו, ת"ל לא תקרבו לגלות, ועוד פסוק נוסף (ויקרא י"ח) לבלתי עשות מחקות התועבות כמו הגוים, ומכל זה ס"ל להרמב"ם שקריבה הוא איסור דאורייתא.

פסק השלחן ערוך: וכן פסק המחבר בשו"ע אבהע"ז בסימן כ' ס"א, דאם נהנה בקירוב בשר באחת מן העריות - פירוש מאשה שהיא אסורה עליו - הרי זה לוקה (מן התורה) וחשוד על העריות, פירוש שפסול לעדות אשה לקידושין ולגיטין (ויש לדון אי נקרא פרוץ לענין יחוד), וכ"כ הרמ"א ביו"ד בסימן קנ"ז ס"א, ולפי דבריו אפילו רק נגיעה באשת איש או בפנוי נדה שאינה טהורה, אסור מן התורה להרמב"ם.

בדין יהרג ואל יעבור: ובש"ך יו"ד סי' קנ"ז כתב שהוא בכלל אביזרייהו דגילוי עריות והוא ביהרג ואל יעבור, ופירושו דאם אמרו לאחד שיגע באשה שהיא אסורה עליו מן התורה ואם לאו יהרגוהו אסור ליגע בה (להש"ך דוקא אם יהנה, ולבית שמואל אף בלי הנאה), וכ"כ רבינו יונה באגרת התשובה [יום ב'] שאסור ליגע מן התורה בכל אברי', וכ"כ בפשטות בשד"ח (מערכת חו"כ אות י"ב) דגם נגיעה בכלל ולא רק חיבוק או נישוק אסורה, רק אף מישוש הדפק אסור (אם לא משום רפואה), ואמרו חז"ל במדרש רבה סדר בא פט"ז, כל הנוגע באשה שאינו שלו מביא מיתה על עצמו.

שיטת הרמב"ם כשאינו בדרך חבה: הבית שמואל שם ס"ק א' כתב, דאף אם אינו דרך חיבה אסור מן התורה להרמב"ם, אבל בש"ך יו"ד סוף סימן קצ"ה כתב דאף להרמב"ם אינו אסור רק דרך חבה, ושלא בדרך חבה אינו אסור כ"א מדרבנן, על כן מתירין לרופא ישרא' למשש הדפק של חולה של אשת איש או נכרית, וגם משום דבעבידתיה טרוד,

וכ"כ בפלתי שם וסד"ט והגר"א והחיות דעת ובנו"ב ב' יו"ד סי' קכ"ב, אבל להמחבר בסי' קצ"ה ביו"ד בבעלה ולב"ש אסור לרופא לממש הדפק אף בחולה שיש סכנה (עיין שו"ת אג"מ אבהע"ז סימן י"ד ד"ה ונראה לי וכו').

זהירות לרופא: ובעזר מקודש כתב דאף להש"ך שמותר, מכל מקום כשהרופא נוטה אצלו שלא יעצור כח מנטות לתאות רגע אסור גם בסכנה, גם בעומדו לפני רבים [אסור] דאין רואה מחשבתו האיך הוא, ועיין מחנה חיים ח"ב אה"ע סי"ח ד"ה ומעתה.

שיטת הרמב"ן: אבל הרמב"ן (בסה"מ) חולק על הרמב"ם ודעתו שאין חיוב מן התורה רק בביאה, ומש"כ בתו"כ הוא רק אסמכתא בעלמא, אבל שאר קריבות הם מדרבנן, ומובא שם בחלקת מחוקק ובבית שמואל, אלא דבתשובות מסתפק הרמב"ן אם הוא מן התורה או דרבנן, ואפשר הוא כמו חצי שיעור דאסור מן התורה.

בדין יהרג ואל יעבור לרמב"ן: וי"א דאף אם הוא דרבנן ג"כ אמרינן יהרג ואל יעבור, (הגר"א ביו"ד סי' ק"ג ס"א בשם ראשונים ועוד פוסקים ובפת"ש סי' קנ"ז ס"ק י"ב).

ככוננה לתאווה לרמב"ן: ובעזר מקודש סימן כ' מסתפק דאפשר אף להרמב"ן אם הוא לכוננת תאווה אסור מדאורייתא, וי"א דבקביעות גם לרמב"ן הוא מן התורה, (אוצה"פ שם) ועיין יו"ד סי' שנ"ב ס"ג, אבל בלי צורך ודאי לכולי עלמא אסור מדרבנן עכ"פ אפי' נגיעה (פר"ד שם וס' ארעא דרבנן שד"ח מערכת חו"כ)

הלכה למעשה: למעשה נקטו המחבר והרמ"א בסימן קנ"ז ס"א והאחרונים כהרמב"ם (אוצר הפוסקים סוף אות א' בסי' כ'), וכ"כ הש"ך יו"ד סימן קנ"ז סק"י עמ"ש שם ברמ"א דכל איסור גילוי עריות [וע"ז וש"ד] אע"פ שאין בו מיתה רק לאו בעלמא, צריך ליהרג ולא לעבור, ומביא הש"ך ראי' מגמרא סנהדרין ס"פ בן סורר ומורה, מעשה באדם אחד שנתן עינו באשה אחת והעלה לבו טינא, ואמרו הרופאים אין לו תקנה עד שתבעל לו, אמרו חכמים ימות ואל תבעל לו, תעמוד לפניו ערומה [איסור הסתכלות] ימות ואל תעמוד לפניו ערומה, תספר עמו מאחורי

הגדר, ימות ואל תספר עמו מאחורי הגדר [דיבור] (ובגליון מהרש"א שם מקשה אטו דבור דאורייתא), ומשמע מכאן כמ"ש בערוה"ש דאם מדבר עמה לשם תאוה הוא בכלל גילוי עריות דאורייתא, וכתב הש"ך שבודאי שדברים אלו אינם גילוי עריות ממש אלא שעובר בהן בלא תקרבו לגלות ערוה שהוא לאו גילוי עריות כ"כ הר"ן פא"מ והנמק"י סוף סורר ומורה, ולפ"ז משמע דס"ל כהרמב"ם שהוא דאורייתא וכ"כ הסמ"ק והרא"ה וכתר תורה, אבל הרמב"ן השיג, והמגלת אסתר סתר כל דברי הרמב"ן והעלה כהרמב"ם, וכן נראה לו מהך עובדא, ורבינו יונה בשע"ת אות קל"ח אוסר מכח הך עובדא אף מגע יד וכן שם אות פ' בשער ג'.

נכרית: ואף בנכרית אסור קירוב בשר (אוצה"פ סי' כ' אות ה') דאיכא לאו וזכרת מדברי קבלה שנהדרין פ"ב א', ובעל בת אל נכר יכרת ד' אם קנאין לא פגעו בו, ובס"ח סי' תתר"ץ כתב דלא יתקע כף לנכרית ובש"ך סי' קצ"ה דרופא ממשש הדפק לנכרית וכן אשה ישראלית אסורה ליגע בנכרי (שם בס"ח וביו"ד סי' קנ"ז סי' י' ברמ"א).

דרוש בפסוקי קדושת המחנה

קלא

התנהגות בין אנשים לנשים

למה לא נבראו שתי פיות: בסיום דברינו יש להעתיק מש"כ בחת"ס עה"ת פ' כי תצא מחנה על אויביך, היינו שתדבר להלחם עם אויביך הגדול זה היצה"ר, ונשמרת מכל דבר רע, פי' עפ"י מ"ש רשב"י שאילו הי' במעמד הר סיני הי' מבקש שהקב"ה יברא לאדם שתי פיות כמו שיש לו שני עינים ושני אזנים, כדי שבפה א' ידבר דברים של חול ובפה א' דברים שבקדושה, אבל אח"כ אמר שטוב שלא ברא אלא פה א', שמה בפה א' מדברים כ"כ דברים שאין צריכים - מה הי' אם הי' לאדם שתי פיות.

למה חשב דוקא הפה: עכ"פ הענין למה הי' רוצה שתי פיות, משום שבפה שמדברים דברים אסורים אין התורה שמדברים עם אותו פה מקובל, כמ"ש בתהלים ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך, פי' שהקב"ה אומר לרשע המדבר דברים אסורים מה לך לספר חקי, ותשא בריתי היינו התורה שלי עלי פיך, שדברת דברים אסורים.

התורה הוא תבלין רק אם הפה הוא טהור: והנה הגמ' אומרת בראתי יצה"ר בראתי לו תורה תבלין, דעיקר העצה נגד היצה"ר הוא תורה, אבל אם מדברים עם הפה דברים אסורים, אז אח"כ כשמדברים עם אותו פה תורה, אינו מועיל כ"כ כנגד היצה"ר, ע"כ קודם שלומדין צריכין לעשות תשובה על הדבורים האסורים, ואז יועיל התורה שילמוד נגד היצה"ר, וזה פי' הפוסק כי תצא מחנה על אויביך, כשתרצה להתגבר על היצה"ר, ונשמרת מכל דיבור רע, ואז יועיל התורה שתלמוד.

אם אינו טהור ח"ו לא מהני: וכ' בספרים שדברים בטלים גורמים סיפות ש"ז לבטלה, וזה המשך הפסוק שע"י הדיבורים האסורים, כי יהי' כך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה ויצא אל מחוץ למחנה, היינו מחוץ למחנה שלוחמים עם היצה"ר, שאינו יכול להלחם כל עוד שאינו מזוכך ומטהור מדיבורים האסורים לא יבא אל תוך המחנה.

יעשה תשובה ואז יועיל התורה: ומה העצה, והי' לפנות ערב, היינו קודם שילך לישון שאז זמן התשובה, כמו כל סוף זמן, סוף היום, סוף

החודש, כמו ערב ראש חודש, סוף השנה אלול, בפרט ער"ח אלול יו"כ קטן, ירחץ במים היינו שירחץ עיניו בדמעות, שדמעות הם נגד תיקון לטיפות לבטלה, ואז וכבא השמש, פי' שיאיר לו, ובא אל תוך המחנה, להלחם עם היצה"ר.

הבעה"ב יהיה להם שיעור קבוע: וקאמר אח"כ ויד תהי' לך מחוץ למחנה ויצאת שמה חוץ, זה קאי על הבעלי בתים שאין עוסקין בעצמן בתורה שיוצאין לחוץ למשא ומתן, האיך יכבשו הם היצה"ר, לזה אמר אח"כ, ויתד תהי' לך על אזנך, פי' שילך לשמוע באזניו שיעורי תורה בכל יום. וז"פ "ויתד" פי' שיהי' לו כמו יתד קבוע בכל יום בקביעות לילך לשמוע שיעור בתורה הק', והשיעורים יהיו קבועים ותקועים בלבו כמסמרים ולכן קורא להם יתד, ויתד גם ר"ת יצהר תירוש דגן שהוא הסיוע לת"ח.

על ידי זה יהיה להם שמירה מהיצר הרע: ובזה והי' בשבתך חוץ. אף אם תלך לחוץ למשא ומתן עם הגוים לא יזווזו מעיניך השיעורי תורה, וחפרתה בה, כמ"ש באיוב י"א י"ח מובא כאן כבעל הטורים שקאי שם על מי שעושה תשובה, וחפרת לבטח תשכב, פי' כאלו חפרת סביב חפירה עמוקה לכל קרוב אליך האויב כן לבטח תשכב, כמו שעושין סביבות חומות המדינה. כן פי' כאן, וחפרתה בה, ע"י שתעשו קביעות בכל יום להאזין שיעורים בתורה, וחפרתה בה, תהי' כאילו חפרת חפירה עמוקה שהיצה"ר לא יקרב אליך, ועי"ז ושבת וכסית את צאתך, פי' שהציאה שלך שתלך בחוץ לא יזיק לך שהתורה תכסה על יציאתך לחוץ.

באופן זה יעזור השי"ת להתגבר על היצר הרע: וז"פ כי ד' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך, פי' שאמרו ז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, שהקב"ה רוצה להציל האדם מהיצה"ר, אבל כדי לזכות להנצל בעזר הקב"ה, צריך להיות והי' מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, פי' דיבור של עבירה שאז ח"ו ושב מאחריך, והקב"ה יעזור שנזכה להתגבר על היצה"ר.

